BMWT B‘L WHW’ SYPWR ḤQRYY ‘L HTḤLT WHŠRŠT H’LYLYM HNZCRYM BSPR ’RB‘H…

Anania Coén

במות בעל

והוא סיפור הקריי

על התחלת והשרשת האלילים הנזכרים בספר

ארבעה ועשרים

עד בואם אל קצה התועבות לזבוח

ולהקטיר לנסך ולהשתחוות

ועוד פירושי שמות האלילים ומהותם

ועבודתם וצורתם בספר א"ב

אשר לקט ואסף וחקר בימי הבחרות

המחבר השלם כמוהר"ר חנניה כהן נר"ו מריגייו

DE CULTU BAAL

SEU

De origine et progressu Idololatriae de qua in Sacra Scriptura praecipue agitur tractatus, additur Lexicon in quo continentur Nomina Idolorum quae in Veteri Testamento inveniuntur cum interpretatione et significatione rerum.

Auctore ANANIA COÈN *Regiensi*

שנת וכל מנחת כהן כליל תהיה לפ"ק

Nella Tipografia Davolio.

גזרת נחש

למען לא יקרב איש לספר את נבגלו לסרבים יבלי רעותי
כין ע"י ישראל כין ע"י אחר- חבורי זה סקמן תוך
תמך עשר שנים מונם בלנת הסדפסה: ונספגע לי יפכנ
כשה נקלן לבי"ר:

הצעיר המחבר

שבתי אנכי וראה תכל ספרי מעשה השמעתיים אליהם בעלים חמרים
חכמים הבאים לחכמת בהתבה הקדם פי תורת אלהים כפר
ארבעה ועשרים מלים מלים הכל לא יועיל גם כי מותלא נתרגם
ומדקדקים מנהלים אשר מעגלו אנכי השם לא מקטרי ולא סאליה
ואשכנזי ולא מולימם הכס הם בלשנכן הנה נהכיר דרך מגל. בעל-
ארוך. סבורה כנות. בעל צפון. בתל. נכוח מכל התועבות
אשר כתבו עלפנים מקצרים המבבים מכח מכיב קדם קדשים מהם
וקרא לבנותיו עד כי רבו מהרבה נומולא את ויקרא ניוכן אחרי הכבלי
את כי נבלות לא דרשו:

ואני אמרתי אקומה נא ואסובבה אבקשה את שאהבה נפשי לדעת מי
אם נחם סוס אם כלם רונות תבונות המנוקן והמתנוצב נחם הותם
דעת עוברים מרעה והמאלפם כי לא לרבנן מיתה לפני מלך מלכי
המלכים סימנב על כבד דין אין יעוד מלכות:

ונתתי את לבי לדעת משנת רשע כבל סוס ולנתור ולבקש באשר אמנה
איום מתרגן על מלות הלם הורות ונסקמת גולגלי תגובבותם
ומקנן בתוכם ונעדין לא ראיתי איש אשר דבר מאומה על זה תלבד את'
מעיר נסנים המספחת על סכים פלמה בדברים ולא יותר נכבנות הוים
אות סנה ואחת כנה נעותר אין אותם בדקדק המלות רכבם ככלם
מתגנים ושמנים נאותר אל אח"ר-תנמ"ים נאין מגיד לו:

לכן אמרתי בלבי אלכה נא ואלקטה בשבלים אחרי הסופ"רים לקבץ
בהיום ונקרב סורים פורסים מפורסים מנכים עד תבא לאגרם
אולכה וי קל"ס בוננת מפיה קטנת הכוונת ורבת התועלת לתכין כחם
מסקי תנ"ך אשר מבלתי ידיעת אם סהרים מאם תועלות המשכלות:
ואמנת אנכי כמה יסס בענים ומעורי גם בכנפות תגים ואמית את
לבי לבקש ולחפש באותיותיהם ובחדרי מסכיתם ובכוח נכחם
הספרים נכמוחם בתורתם מן האשכנל הגעתי בלבם מפיו לבוא אל פלימות
הבנתי לאסף ולקבץ מדרשי איום מלים מנוהרג בתורה מבכתב פלא
תרגום סתמוהים מהמם גם ישנים. ועי פגא זה נאוה הנא הללו
הראשון אשר עבודתו קשה מעות מבלים. נסתר הראשון אשר הייתה יש
ראשונים

ראשונ' במעגל שיש למעגל מעל באלהי אמת ולהתחיל לקרוא בשם ס'המקובים ונסגלגלים· ואיך עברת תורת הלפו חק עד כלאם ? קנה התועבות וזבוח נקיטור נגימוך והשתחויה ועבודה רבה וזרה לאלהים אחרים שכל בכתב רשום אנית לפני מעלת הקורא באשר שונות תחוינה מאמרים:

אמנם ראה ראיתי אחרי ראשי תבונות גרלג'נספקות רבות אשר בפלג' בזה הענין אשר לא סחר לפני כל חכמי וספרי כפור כמאל הנקרא בלשונם הטולגי"אס *Mitologia* וכל ספרי מערביים ומזנים מהספרי' הקדמוני' והחדשים זה אומר בכה וזה אומר בכה באשר תראם שרעתם על גלגלים הפרסים אשר אביא אים אים על דגל נעל מחנה נרק הבאתי דבריהם בלשונך י"א ולא יותר· ונשמעין בספריהם ידאה סיבת המבין כזה ענין קשה כרוד ומגולגל ונבוי על הדרים לעפריים גלא על דברים גדולים ונחלקים בסברותיהם מתחלה ועד סוף זה נותן טעם לדבריו וזה נותן טעם לדבריו ואין להם ברירה למתרע כי אם על פי הסברא אשר בתוכיהם כבונה גרשמים זו וזה כרחוק מזרח ממערב· תכלית הדברים אין דבר קטון או גדול מבלי סימנ' בו מחלוקות רבות ושנעיות· וכל מגמתם היא לבאת מן הספק ולהתקרב אל הודאי בדרך שכלי· ואחרי העמל והטורח והיגיעה שיגעתי וטרחתי ונשתמשתי בהם כמה אשר ראיתי אני במיעוט שכלי הדל כי עליהם יאמר הכתוב בפנח על תהו ונדבר מגא הוה עמל ונוליד און· ואם על דבר אחד מגמים ? האמת על רבנא שהם ימינם ויגון הקד· ואני אמרתי אכלה אונך כי שנגי על הדבר הזה אשר עדן לא היה בלשוננו איך אשר נשא לבו לקרבה אל המלאכה הזאת ולא אתבו יודע עד מה:

ומהחילה אחקור ואבדוק עד מקום מירי ידעת לידע להודיע ולמד איך ימגל דבר הבור על אמנת ולהתקרב אל האמת בכל עם מאספר מצאתי כן לי עלמונות הזהר ומהתלמוד ירושלמי ובבלי ומהמורשים ומהמאורות הגדולים כלא שמם רש"י והרמב"ן ונאחון רבינו סעדיה· והראב"ע· ורד"ק· והרמב"ם· והרל"בג· והצע"ני · והאברבנאל וזולתם · וכן מספרים האחרים מספר היוחסין · ושלשלת הקבלה· וצמח דוד ומספר סדר הדורות· הכל כאשר לכל תראו את הדברים בשם אומרם· ונחיבור הקטן הזה קראתיו **במות בעל**

הלמען נבחנת הבעל כי הנה טוב מן הורכו לכל תועבותם והבעל הנה הממם כאשר הנביא בעור הנגר נחלקתיו לשלשה חלקים· החלק הראשון מאמר הספקות הנופלות על ראשיתם ותכליתם וזה יקרא יחס הבעלים· החלק השני הוא ספור התחלתם ונפרסמם והשתלשלותם וקראתי שמו שלשלת הבעלים· והחלק השלישי הם הסברתם על מעונם בדרך א״ב וזה יקרא שמות הבעלים:

ועתה פתחנו חכמי׳ מלי ונורעים הבינו מעטם ונעבל כדון מאמר שעלונו כמנהגינו הערב״מ על הנסתרות לבן נסרונק׳ כלהם· ואם מגיע הבינו לי כי אתם תבחרו ולא אני:

יראו ישרים וישמחו וכל עולה קפצה פיה

Videbunt recti, et Laetabuntur: et omnis iniquitas oppilabit os suum.

Psal. CVI. Ver. 42.

א

(אומרי׳ שהל״ הירס לזרות אבן פנת הע״ז נלקרנו לגלגלים בשם ה׳ לעבודת נכרית ולכסתיות לעולם)

המחלוקות רבה מאוד על דבר הזה בין המפרשים יהודים גם יונים. נכונים הם כולם לאמונת הפתאים. גלוי לכול את הדברי׳ כדרך שיותר קדום איש על דעת כל מהכנת:

סנקונ׳יטוני Senconiatone סופר קדמון השמיל הלב׳ הוא הקדמונים מעת בריאת העול׳ בשמות אחרי׳ אחר כדם הבבל את מנוח לפי דבריו שהספרים שיותר קדמונים הוא בפנים מהם שאמר לאמנם ראשים נכתב אחת דעם במשה עבר ה׳ סופר בלזון נקרא בם פרלמגן אחר כבר׳ אחת ה׳ פרוטו״גונוס Protogonus גם אחת איא״ון Eon. עם בנותם והיה הדור השני גי״נוס Genas סוכר. תגי״את Genea מקדם. נגלה דבריו על שדר השני זמן הסה בכתבו גמיש כעולם עם פרנת כבודם אל השמים הסה שום בשם אלהם ואחרת תן לנו עוש עלה מנות. והנביא החכם כומבר״לנד Cumberlad כתב שעם ידעת שפירוט״גונוס ואי״און הוא אדם וחוה הנכנסים תחת אלה השמות. תו״גנוס תגינ״את קין ואשתו ולפי דבריו התחלת עבודת האלילי׳ היתה בימי קין. אלם סבר שכם על קדימת בומבר״לנד שסובר לאמר כי אין אמנם כבית יען כל מנחתו היה לבסוף עצמו יחסם סרע״ה להתגלגל בגולות ברשע ולתת חסיבות ונתגלה אל אלהים אחרים כבר קדמונים. עצ״ך כמפרש על סנקוני״טוני ומפרי דיאוצטור״ירג אוניבר״סאלי Istoria Universale הכיאל דעת אחרת שום מי שאומר סכימי שהוא התחיל לעבוד את צבא השמים. וגם המקראים צב״אי Sabei עלמען צבא וגם קוראים את ספר אקנקתם ספרא דשת:

והרמב״ם בהלכו׳ ע״ז כתב וז״ל בימי אנוש טעו בני האדם טעות גדול. ואנוש עצמו מן הטועים היה וכו׳ ע״ש דלפי דבריו בימי אנוש התחילו לעבוד ע״ז. וקאל״מיט Calmet הביא שני דעות אחרות ע״ז. וז״ל י״א שחם בן נח התחיל לעבוד האלילים וי״א כנען בכנ. גם לפי המפרי׳ סתה חם הוא סרלמנך אחר מכל חכמת הכשפים׳ ונקרא זורואס״טרו Zoroastro. אמנם לפי עניות דעתי גם זה הכל שוא

הנה· כי הקסם והניחום והכשופים כלם כאחד באו אחרי התפשטות האלילים בעולם· כאשר ע"ז העידו כל הסופרי' קדמים גם ישנים וכאשר נדבר יותר לפנינו:

ואגוסטינו Augustini בספרו הנקרא ע"ר אלהי"ם in Libro de Civitate Dei הביא דברי יוסף בן גוריון אשר כתב שנמרוד גד את אלהים נגד אלהים חיים· נכתב דלפי הנראה נמרוד היה הראשון לעבוד אלילים· וכן הוא דעת פלוני אנוני בלקט מ! סילא"נו בעת אלה הש"נט לוגיינס 1759 Raccolta Milanese ואתכם כמה וכמה מספרים סותרים הדעות הנ"ל· עברים אנטוניו ואנ"ראל Antonio Vandal סחבר חיבור אחד על זה הנקרא בלשנם ד"י אוריטצי אירולול"טריא De Origine Hidololatria בלשון רומי ונקבית במצב טעם ודעת שהתחלתה היתה קודם המבול ועיין שם בארכה· ואתם עם כל זה· זה בכה וזה בכה כל אחד בונה במה לעצמו· ואין דעתיהן סגות זה לפי שזן הנקרא אינו נראה כבירור שעבדום הורה שיאת כי אם בימי תרח אבי אברהם ואבי נחור כדכתיב ביהושע כ"ד תרח אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלהים אחרים וע"ז כתב אפיפא"ניום Epiphanius שתרח היה הראשון לעבוד אלילים· אכן אלמן של ויעבדו אלהים אחרים תורה כי כבר הכסילו הסכלותים המרעות עכבים אבות רחם גלה על התחלתם· ועגד ספס יהושע בא להגיד לישראל איך היה סבחר הקב"ה באברהם אוהבו ונלותם אברהם סנעדך לבתנו מעמו אבי ואחיו העוסים מעבי אבן גלה ועוד ואדרבה שפנוק הוה מוכים שונת עוון קודמן התחלתה· ואז כבר שריסה סרסים הערים המולדים: אמנם אין ספק אלא שהתחלת עבודת אלילים היתה בימי אנוש· דזה"ל

קרי כי רב הוא ולשת גם הוא יולד בן ויקרא את שמו אנוש: או התחל לקרוא בשם ה'· ותרגם שם אונקלוס בכן ביומוהי הלו בני אנשא מלבלאה בשמא דה' ויונתן גם הוא תרגם· הוא דרא דביומוהי שרי'לו למעבד טעותא להון ומכנין לטעותיהן בשום מימרא דה': אלא דעב"ז זו צריכה לפנים· לפי שיש ליוה תפרם שפירש או הוחל לקרוא בשם ה' ירצה שאז החלו בני אדם להתפלל אל ה' כמו ויקרא שם אברם בשם ה' שתרגמו וצלי תמן אברם וגו' וכתנכם הרב עמנואל בר שלמה

שלמה בפירושו על התורה בתיבות יד אשר כתב נו"ל או התחל לקרוא בשם ה' ירצה להתפלל אל ה'. וגם הראב"ע פי' כן. ואף שרל"ב"ג הפליג לדבר מה שהם שוות. כבר מנה הראב"ע תי פסוקים מוסמכים אלא מנה האפשל כתהל יוסי"י אברבנאל בפירושו על התורה וכתב עליו ע"ל וגלה בלא' שנראים מתמם הכתוב. (ותמהני איך אחז זר כזה תפסים לשי אלילה תקיפה) וחכמי האומות רובם ככולם נטיים לדעת הרא"ז לפי שלא ערב להם לפרש ענת החל על מנין מלין כאשר פי' אשר הרגם ונערם בנוסחאות פי' רש"י שלפנינו (ובמותם הנדפס באותיות המרובעים כתיב או החל בלא ו"ז). ונחשות הוא מעלת החל מובל ג' פירושים. הא' הוא שלמנין חלין וכבר כתבו רד"ק בפרשים בשרש חלל. והוא עפ"י המד"ר פרשת בראשית יעניין שם. ועוד כתב שם רד"ק נ"ע אותו לשון התחלה ופירושו כי או החלו בני אדם לקרוא בשמות הגלגלים והכוכבים בשם ה'. וכן הוא בפירוש רש"י ז"ל בדפוסי' קדמוני'. וכן הרב עמנואל הנ"ל הביא אף דעת האומרים שהחלו לקרוא לאחד מן המלאכות בשם ה' והביא אף דברי הרמב"ם אשר כתב בפ"א ע"ז. וכן כי"ה פוסק דעת יונתן המתרגם פירוש למעט וכו'. ועוד כתב שם רד"ק בלשון פירוש ואחז"ל פ"רות במין התחלל בשם רבים לגמר תימה השם והוא לשון חלילה שהוא מענין תכיבה ואנקלוס תרגם חלו שלגלאה כרואה שתפס זה הדעת. ופי' דבריו כתבע שהתפלל אל השם. ונמצא שמעתי מעבודה ע"ז (ונבוד המדפס של מנהר"ר ישראל כבוגין באסאן ז"ל אב"ד נ"ע דק"ק ריגייו יע"א ראיתי ספר ישן נושן בתיבה יד ונהא פי' על תרגום אונקלוס ומצאתי כן פירוש על זה הלשון. וראיתי לכתב כאן לפסוק הפך הקורא נו"ל. או הוחל לקרוא בשם ה' בכן ביומוהי חלו בני אנשא מלצלאה בשמא דה'. פי' כן מבמעה הלשון חלולה. וכ"ע היכן מבינו לשון זה בארמית בי חלילה לך לשון הקדש הוא לא ארמית ותרגומו קושטא אוכן דינך. חלילה לעבדך חס לעבדך. לא יחל דברו לא יבטל. ויש לפרש שלשון חל דהמר הוא וכל דהמר שתיק בלו' המותר והרסיגע כמו שאמרת בפ"ק דר"ה לא תקני דהמין הא לבתר דהמין ובכתב מקומות. ואף על פי שהם רגילין לקרוא כל חלא שהוא חומץ בלחם. ובאן אמר קורין חלא שמו"ד רפוי. הרי מבואר גם כן בפי' ע"ם לא למסי

אנים מרנר בהרנבת דילמא אגב חגליים ביל בים נתבטל מרירותם . נפי' קיהא מנותנים התפנחים כמו שאמרת צריך לאוקמיים . נק' על זה שאינו לשון הקדם כי אם לשון ארמית נאגו צריכי' לחזור אחר מלה שיפיה מנין בה העברי ונתרגום מהרי הנחל כתיב ונתורגם חלו . וים לפרש מלשון חלול כמו ולא תחללו את שם קדשי ולא תחללן . ונתרג' כמו כרם ולא חללו ולא אחליה . כלומר נתחללו והכחיש עברת שמם ותפלם . אלא מקמה לי מה"לל שתחלו כמו כי תחל לנדר' תיתחל את אביה היא מחללת תיתחלה נאפטר כי לא יעשה אותם פעלים אלא מגעלים כמו נחללת נתחל כלומר חללו נפחתו עצמם שלקראו בשם ה' יתברך . נמלשון התחלה א"א לפרש . שאם כן היה תרגומו בלשון שריום כמו ויחל גם כי החל אדם ראש שהילותי ע"כ) :

(ועוד נוכל לפרש מלת הוחל מלשון התחל' ניסיה שו' או שהחילו להתפלל א' כ' בשם הויה . ולא בשם אחרת יען שהחילו הרמב"ן לעבוד ע"ז וגם לפי מה שאמרו רז"ל במדרש תקרוש פ' תמפאים דקרבנא לא קרבין בשמא דאלהים . רק לשמא דהוי"ה אבל לעתיד לבוא קרא כתי' כי גדול אתה ועושה נפלאות אתה אלהים לבדך . ונפתי' ואנא כתיב ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי דהא לית תמן אלהים אלא שמא נשי"ם כאורך . נלפ"ז ערם התחלת עבודת אלהים אחרים היו מתפללים להקב"ה אך בשמא דאלהים ואנוש אחרי כן להבדיל בין האומות לשמר לא היו מתפללים להשי"ת כי אם בשמא דהוי"ה דוקא ונמצא שמתחלה דאז הוחלם שע"ז כך שמעתי מפי מ"נ כמוה"רר ישעיה חי קרטי ז"ל בדרסנתיג נר"ק) ונכ' דעת זקנים בתוספת התוספות או הוחל וגו' פי' לשבע לשקר כמו לא יחל דברו ע"כ . ועיין עוד מפורש א"א לפרש הוחל לקרוא בשם ה' מכדור הפנה התחילו להתפלל א' מפני ששמעו שלכתוב בס"ד :

וזה יצא ראשונה דאם מיום תולדת כל אנוש הוחל להתפלל א' למה לא מגיד לנו הכתוב לפנח מי היה הראשון להתחיל בדבר השגב הזה כמו באברהם כדכתיב ויקרא שם אברם . ונח"ל מלמד שהקריא שמו של הקב"ה בפי כל בריה :

שנית שאר' הראשון מהיה יצור כפיו של הקב"ה נפרד' עמו איך אפש' שבמשמרד מנ"ע ונפתח כליום עצינו ללבבו דאדם מלא שעל תחינה לפני מנכן ועננס ?

ועוד

ועוד בה שליט"ס שבהלד קין אחר קניתי איש את ה'. גם מורה על
דביקותו בשם יתברך ובין שהודה על מתנה שנתן להשי"ת. ובין
שתפילה שיתן להבא שכל הולך אל מקום אחר צריך יותר שתפילה לא
עלה על דעת אדם הראשון להתפלל אל ה' עד שנולד אנוש שהיה או
בן רל"ה שנים?

ובודאי קלא כבר קין והבל הקריבו קרבנות לה' יתברך. ואם הכוונה
דעתם להקריב עולות כ"ס שמשכל יחייב שכבר שתפללו אין?
חדושיות כבר קדם קין אל ה' שתפלתו כדכתיב הן גרשת אותי היום וגו'
נסייתי גם נגד כורך נוים כל מוצאי יהרגני עד שהקב"ה שם
לו אות לבלתי הכות אותו כל מוצאו. נראה אין תפלה גדולה מזו. ועוד
כי אמז"ל שבאו שעשה קין תשובה? ועיין ע"ז בביאור הרמב"ן עה"ת
ששירה דבמיתת הבל שבחה הנה דשבל ואם כי בכורת רשעים אל
בכניסה התפללו אל השי"ת שיגלה את חטאתם בבן אחר. גם
קנת רואה לום מזה שכתוב בלידת שת נתקרא את שמו שת כי שת לי
אלהים זרע אחר תחת הבל כי הרגו קין ונכלל זה נכלל לתכבה דגדלי
שתחילו להתפלל אל ה' שם לידת אנוש:

ומה לנו להתרים עגילנו ליכנס במדרי שתפללות הפנימיות כאמר כמש
אולי רבותי נתקיפו כלם כאחד ועידן ועידן שבדור אנוש התחלו
בני אדם לעבוד ע"ז? ונו תנא דתקנותו דהמשפט לכל עמרם דעת
מאדם עד נח להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין
ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול. ואם בדור אנוש התחילו המנכר
שתולס היות להתפלל אל ה', אין דור זכאי מזה? ובאמת דוקתי בגמרא
אחרינו דור אנוש דור שעבדו ע"ז. וגם השמ' ויתהלך חנוך את האלקי'.
וכן שאחים שהתהלך נח מורה שבני דורו היו עע"ז. ואולי מזה הספק
לא ילכו אחרי אלהים אחרי'. נכבר קראים כזה הבוחי בב"ה נע"ש
ועיין גם בזוהר פרשת בראשית דף כ"ג ע"א. אמר רבי אלעזר ביומוי
דאנוש וגו' עד מה שד' כי נעבדנו. נדברי הציוני פ' בראשית עלויה
לקינן כמ' כ' כמ"ד. נעלבד יונתן ואונקלוס נכמה מפרשים אמר מחי'
אנו חיים. הלא גם בעל ספר הישר כתב בבירור בפרשת בראשית נו"ל
ויקרא שת את שם בנו אנוש בעת ההיא החלו בני אדם לרבות על

פני

פני האדמה/נלכלכו את נפש/נלבש לשמוע ונמרוד בלפים וכ״כ הרמב״ם ז״ל בס״א מהלכות ע״ז באמר כתבנו נאכיה דברים לקמן כלרתכס. אף דעריין בריכין אנו למודעי כי לפי דברי פורפי״ריאו Porphirius אשר הביא קאל״מיט Calmet הנזכר מתחלה לא היו עמים נורנת כל עיקר וכיו עע״ז מבלתי צורה ובמדה ופסל ומסכה. וכן דעת לאב״אור Lavaur בהקדמת ספרו הנקרא איסטורי״א דילה פאוולא in istoria della Favola* וכן הסברה נותנת פסתחלת״סיתה זעיר פה זעיר פה.

ובענין שלשלת הקבלה כתב דאנוש היה הראשון למנהג צורות וכן נכן פרים גם מתרגם יונתן בן עוזיאל פסתאתי למעלה ועיין בקול יהודה על הכוזרי במ״א סימן מ״ו על אנוש נתרנ וגם בספר הישר כתוב שבימי דבויי אנוש עשו צלמו נחשת וברזל עץ ואבן. ואם בתחלת העבודה לא עשו צורות הרי דפרש אנוש התחיל אלילים ואולי בנגל לגשר שהתחילם הע״ז בימי שת בעת שנולד אנוש ואנוש כשנגדל בתוך הע״ז נאחרי כן באותו דור עשו הגדילו עבודת האלילים בעשיית הצורות. ועיין בני הקרא הכתיב ולשת גם הוא ילד בן ויקרא את שמו אנוש או התחל וגו׳ דעלת או משמע תכף לידתו של אנוש נקרא דור אנוש כי בהגלות התחיל הדור ההוא נקרא דור פליגי:

ואמר׳ תגרת שעולם יום שביעי שרת דסינו בעת הולדת של אנוש התחילו לעבוד ע״ז ואחרי כן כשנתגדל אנוש התחילו לעשות הצורות לבסתתונות לעולם:

ב

(סחורה האליל הקדמון אשר עבדתו מתחילם כי אף על זה השתלנקות לא הענת)

לוקרי״סיו Lucrezio בספרו הנקרא די ריירום נאטו״רא de Rerum Natura חלק חמישי כתב וז״ל האדם בראותו בחלומות אלפי׳ עצמים גדולים לעולם מן הטבע מצייר בשכלו דברים הנבדלים ממנו ונכח לפי דעתו התחיל׳ עבודת האלילים כשביל צורות החלומות ונכבונת אשר ראו מימי קדם האלהי׳הראשונים. וכבר השיג כמה מחבתי האומות על הדעה הזאת באמרם כי עבודתו מיוסד על כל מחייס לסכנילם באפיקורוסות

באפיקורסות שלא לאמר שהעולם לא היה אדם בקדמונים שסביר שלנה אלהיתי נכנסו בחידוש העולם. ונאמר שהכל תלוי במקרה. וזאת היא דעתו הכהנים על קו תהו ואבני בהו לפסות מדין המספר ואשים וחשך לפני האדם לאמר ומתבקשים לומר ונדחק מעלות דרכנו בלתי נקרב אל עמה כיתו. ובזמ"אז Vossio מובר שמתחלה עע"ז עברו שתי סבות גם אומרים היה לעולם שרשי סבות קדמונות ובכל אחת פעולת הפך האחרת אחת גורמת הויה ואחת גורמת הפסד שמתעלל דרע או לפסר סיבה פועל טוב ובן להפך. וכבר כתבו עלת הספרים האחרי' והוכיחו היות הדעה הזאת הפסריית במושכלות אכן בלתי אמיתית במוחסנת כי הקדמונים לא התחילו העבודה זרה מצד המושכל רק מצד הונחם כאשר נבאר לקמן. ונספר קלירי"קו Clerico מובר שהתחילו לעבוד את המלאכים לסברה שנית אחרי כפס יתברך ואחרי זאת ברבות הימים עבדום לסבה ראשונה. ויהי כי ארכו הימים עבדו אל הכוכבים. ואחרי כן הגבורים אשר מעולם אנשי השם. ונראה סומך קרוב לדעת הרמב"ן ז"ל בפרשת יתרו אשר הלך עע"ז לג' כתות. והכת הראשונה לפי דעתו היו עובדים המלאכים והם נקראים אלהים אחרים. ואחרי כן התחילו לעבוד את צבא השמים והם שמש וירח וכוכבים ומזלות. והמין השלישי בעבוד' זרה אמ"ב חוזר לעבוד את השדים שהם רוחות כדכתיב ויזבחו לשדים לא אלה. יע"ד באורכה וגם מספ"י אברבנאל במלכ' ב' י"ח שאריך לחלק עד עשרה מינים ממיני העבודה ורפ. ודעתו נוטה לדעת הרמב"ן על מין הראשון:

ואחרי המחילה אל המאורות הגדולים כשג הרמב"ן ומורי"א אומר אני אם אגדה הרי מנב. אמנם מן ספעתקי' על דרך פשוט אין מגם עלגי מעבדו למלאכים דלא מניע שמשה אמר להם עבודת המלאכים כי אם בדרך כלל ואם שקדמונים היו עובדים אל המלאכים היה משה רבינו ע"ה מזכירם בפרוש במו שכתו' וראית את השמש וגו' ואם דברי הרמב"ן דברי קבלה נקבל. אמנם אנחנו בלך בתיבונות הפשט ולא עוד זאת נעמד אחרת כי אף דראצינו כתב בפרשת בראשית ע"פ אז הוחל לקרוא בשם ה'. דע שמאנוש ואילך בא רפיון גדלום בעולם. אם היה הטעות גילה אים מדי היו הכלבים עמק העגל' וגו' נהיו מגרידין חמה ולבנה

ולבנה וכוכבים ומזלות לשתף להן כדרך מתמיהין להקב"ה ולא קשרנו המלאכים נאמרו מה אנוש כי תזכרנו ולא אמרו מה אדם אלא מה אנוש שהיה ראש לעבוד' זרה עכ"ל. הרי לך שהתחיל' לא עבדו המלאכים כאשר כתב הרמב"ן. אף לפי השגלגים על דרך הקבלה. והסופר לטאנ"טיאו *Lattanzio* סובר שהתחילו לעבוד את המלכי' והגבורים אשר מעולם. ונביא אף הנה ראיות מכלל אמוריות ולא אמונות. וזה לפי שמבכר כדעת האומרים שנמרוד היה הראשון להתחלת האלילי'. נעשה פסל בדמותו והכריז שיתפללו לו. ולדידן דברים העיקריא ידועים שם דהגלגלי ראיבר דהתחל' עבוד' האלילים היתה בימי שת בדור אנוש. ומזה ראה בימי נמרוד התחיל לקרוא לאנשים ולמלכים בשם ה'. ואלו תחלת' לא היתה בעבוד' האנשים. ואמנם רבי מגדולי הסיטולו"גיאה שלבים אחרי דעת הגדול מורה צדק הרמב"ם ז"ל שהתחלה עבדו את השמש כאשר כתב בריש פ"א מהלכות עכו"ם ואביא דבריו לקמן בס"ד בסימן ב'. וזאת היא הסברא היותר נכונה ומתקרבת אל האמת ונכתבים מעט למכרתם נאמרי' לפי סדרנות הראשונים והקדמונים החכמים הסם לא היו כל כך מבוני מדע בחכמות והפילוסופיאה כמו בדורות היותר קרובים אלינו מכח החכמים אשר הגידו מדור לדור. ומזמן לזמן והשכילו הכבים והלכנת. אבל בדורות הקדמוני' כמו בימי אנוש לא היו מפותים כי אם מעט מוער שפיה השבע מושכיל אליהם לא זולת. ורק ברבות הימים נתרבו המושכלות ונתרבות המושכלות הרחיבו כמו כן גבול העו"ז ונתרבו משע לבלי חק. ולכן בדור אנוש שהיה מזמן קדמון התחילו לעבוד האלילים יוגד המוחש ולא נגד המושכל. ונמצא שבריאות בעיניהם כאור כי יבל של מעל' השמש בלתי יוכלו להבינם נחמותינו ונתועלות השניעות ממנו כין על הצמחי' בין על האדם בין על בעלי חיים שמכונה לאנס נראים מוף מדברי משה שכתב ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבי' כל צבא השמים ונדחת והשתחוית להם וגו'. הרי דעלם התחלת הדבר בראות העין. ובמקום אחר הגו אומר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם. ומן החמשה חושים שום לכל כ"ח הראשון שהם אשר מושל יותר בכח ובמחירו' והמגלוך התאוות בעוהרת אל הלב הוא בלתי ומחלוקת

העין

הענין. כדהרז"ל הענין דהוא נהלב מותר גלבן פסכרה נתנות מברואתם מעלת השמש אשר נודו וגם בימנו כתון יגאל מחנופתו והשוכנת המגושנת ממנו לעולם קבלנהו לחלוה ויאמרו אלה אלהיך כן אדם נכבה אמר איוב אם אראה אור כי יהל וירח יקר הולך ונפת בבתר לבי וגו'. וכן אכזבוריאור Eusebio על דברי סנכוניא"טוני פסכאתי למעלה פברסן כפיוסם כי השמש לאמר תנה למן קום נלה ממנת כתב נו"ל הדה אמרה. דהשמש היה כאל אשר עבדוהו מתחלה. ובעל מנורת המאור כבר ג' כלל ד' חלק ס' פ"א כן כתב נו"ל נכראתם אור דהשמש מהנה גדול מכולם וכו' היתה אמונתם בשמש מפאת תאלוה הגדול וכו'. ונגד לאב"אור בספרו הנ"ל מוכיח בהקדמתו מוף לדברי אפלטון Platone הראשונים עובדי עבודה זרה עבדו את הכוכבים מכך עבדת התחלה גם הוינים נדי גוים:

ג

(אם עבדת קודם שהבגל הכיתם לבכה ראשונה ויאמרו לא כבר ממנו את לבכה פנית דקרע לשמשא אשר נלוי העגלגים אשר דלכיה)

ואין ספק שמתחלה עובדי השמש עבדתו לבכה הכית לפי דה"א דכותן

מנעם כוס של רל"ס פנים מסכבר' העגל' עד הזמן פהוא נבואי ארם

ולשר מי כבר נסבה יהם רנסם אמינת הלוה הקדמונן עולת כל העולות מסיבת כל הסובבות אשר גורם את הראובם מנך עוד נסמם לקין אות ואשר קבל קרבנם של הבל נביעה. נכבר הבאתי למעלה דברי קלורי"קו שלף שנה מכבר שמתחילו לעבוד את מה שבכת לבכה פנית. וכן לאב"אור בספרו הנ"ל כתב בהקדמתו נוס למגנו. שבנפדים הקדמונים והראשונים מי שנורים בכה אמת מלכד האלילים אשר היו עובדים וכ"כ בבירור ליפולו"קי La Pluche בפרשתי בספרו הנקרא השמור"א דיל צו"לו Histoire du Ciel חלק א' מאמר ב' ושי"ם. וכן כתב דהרלב"ג בפ' בראשית. ואלה הם דברי הרמב"ם ז"ל בפרק א' מהלכות עבודה זרה. בימי אנוש טעו בני האדם טעות גדול ונבערו עצת חכמי אותו הדור ואנוש עצמו מן הטועים היה וזו היתה טעותם אמרו הואיל והאל ברא הכוכבים אלו וגלגלים אלו להנהיג העולם ונתנם במרום וחלק להם כבוד

ונסם

והם פתחים השמשמפי' לבנין רחויים שם למכה' ולפאר'. ולחלוק להם כבוד
וזהו רצון הא ב"ה לגדל ולכבד מי שגדלו וכבדו כמו שהמלך רוצה לכבד
העומדי' לפניו וזהו כבוד של מלך. כיון שעלה דבר זה על לבם התחילו
לבנות לכוכבים היכלות ולהקריב להם קרבנות ולשבחם ולפארם בדברים
ולהשתחוות למול' כדי להשיג רצון הבורא בדעתם הרעה וזה היה עיקר
עבודת זרה. וכך היו אומרים עובדיה היודעים עיקרה לא שהן אומרים
שאין שם אלוה אלא כוכב זה:

ואף על פי שמדבריו אלו נראה שהתחילו לעבוד השמש והירח
והכוכבים מכל מקום שעיקר היה השמש אף לפי דבריו נראה
שהוא שהשמש היתה ככבוד נעלה כאשר אמרנו לעיל. ובילקוט ראובני
ריקמן כתוב בערך כוכב בשם אור עינים. בזמן המבול היה שמש
כוכב לבנה וכו' מה שמו שהתחנו לשמש ועבדו לשמש כי כנגדם
ראתה שהשמש יכול כח והלבנה יום עשה שק"ם הביא מבול וכו'
עיי"ש. והעולם מזה הוא שהכופרים הראשונים עבדו השמש וזה לפכם
ספות כאשר כתב גם בעל שלשלת הקבלה דף צ"ב ע"ב וז"ל אנוש
הוא היה הראשון לעבוד צורות אשר יתפללו לאלה באמונתם ע"ז.
וזו היתה עבודתם עד דור המבול לבד יחידי סגולה כמתושלח ושם
ועבר כמו שאז"ל וחנוך ונח דכתי' בהם בהדיא ויתהלך חנוך את האלהים.
את האלהים התהלך נח. משמע שמשמעותו הוא שלא עבדו עבודה זרה.
והוא מזה הפך וילכו אחרי אלהים אחרי'. כאשר אמרנו לעיל ולמבין די:

ד

(התחדשות עבודת האלילים אחרי אשר תמו כל עובדי עבודה זרה
עבעי מי המבול ולא נשארו כי אם נח ובניו אשר ברכם
אלהים חיים כדכתיב ויברך אלהים את נח ואת בניו)

לפתוח חטאת רובץ והיצר הרע השטן' וכמדיח הוא שהתקין לבנות בדרכים
להדיחם מדרך היושר ולהכשילם בכל דור ודור (נשאו שעגלד
עלינו לבלתינו אחרי כיוה וכמה הרפתקי דעדו עלן נעל להבתגה
יסודות דתו) כי כל לבבות הוא דורש. באורחותיו העקמי' ובמעגלותיו
בנלוזים. ותקף נמיד שמירה מן התיבה שמה את לבבם לשוב עוד לכסלם
ולשטותיהם

להפתיות את דרכם כדתני שנגא עשרה דורות מנח עד אברהם שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שבא אברהם אבינו וקבל עליו שכר כלם. גלה יהיה אלה מיפור דברים בעלמא שמפני נח ובניו כשיצאו מן התיבה עם בניהם להרחיקם מדרך השתגעל היה אלא היו בתגרי חר ספר והוספיו׳ ככתוב בם. אך דאין אלו צריכים להתמכלות כלו הריחוקת הדבר חם בן נח מדע במצרי׳ מזו מגלה את ערות אביו נמיום בתיבה. כרזל״ל וגלי מפק ית היתה גם בהבל היה ראשנה. נראים לזה כי אף לפי ספרי המשילו״ניאה האומה אשר עוקים היתה יותר משנתה בומת אלהים אחרים אחרי התפשטות האומות הלא היא ארץ מצרי׳. נכדרז״ל במסרה על פסוק כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו נכאמר אל האמת היות כבר עידין ועודן כמה כפסוקי תורתינו הקדושה. ואחריהם התבנענים ולא הם תמפחות בני חם גלה עוד אל דבר ראוי רום כי מאמר שחם היה הראשון לעבור עבודה״זרה ואחריו בני מצרים אשר בנם ימצרים. גם אומרים שהוא הנקרא אחרי כן זורו״אסטרו אשר היה הראשון להמציא חכמת הכישופים הקרובים אל נהבולים. אחרים נכן באי״לי **Bayle** בספ׳ הנק׳ דיסיונארי״אר איסטורי״קו *in Dictionaire* ***Historique*** כתב על מלת חם נו״ל ויל ודחם לפד חכמת הכשפים מרם בואו לתיבה ולימדם אחרי בואו מן התיבה לבנו ולבני בני נח. נסמרים ובנה עלים׳ המבגל חקק באבני פים קסם שתחלגת המכמה הואת מבלתי להביא אל התיבה ספרים זרים כאלו נלכטיו הנה יבלי סיהיו כמנהגם ממני הסמגל. עד כאן דבריו. נכדאתי לזה כתב גם היוסיפון בספרו אשר כתב לרומיי׳. ונמרוד בן כנו אף הוא הפליא עצה בכפרה והגדיל כח השמאלה הואת כאשר על זאת העידו המורשים והמפרשים חז״ל גם יפנים וכרבעיבן לבוסר קטן. גלין בכק מאחרי השגל הוחזק אלהים כראותם כי השמש השמש ונגר אחר השגל כאשר כתב רבי שם טוב בן שם טוב בדרשותיו בפרשת נח ז״ל ראים אמרו כי השמש היה יותר חזק אחר המבגל מזה היה קודם לכן ע״כ. ונגד בהתקטמות העבגרה גם אל הירח של הכוכבים בעשותם צורות המדומות ומכוונות ועירכו להן כהנים ונביאים וכוהרים ובנו במות והיכלות לזבוח ולהשתחוות ולדורות האלו כיון הרמב״ם באמרו שם בה׳לבות עכו״ם

ואחר שארכו הימים עמדו בבני האדם נביאי שקר ואמרו שהאל צוה ואמר להם עבדו כוכב פלוני או כל הכוכבים והקריבו ונסכו לו כך וכך ובנו לו היכל ועשו צורתו כדי להשתחוות לו כל העם הנשים והקטנים ושאר עם הארץ ומודיע להם הצורה שבדה מלבו ואומר זו היא צורת הכוכב פלוני שהודיעוהו בנבואתו ועיין שם. ואף על פי שאמרנו למעלה שאנוש היה הראשון לעשות הצורות יש הפרש בין גרסת לגרסת כי הצורות של אנוש לא היו כי אם צורת שמש או ירח כדמותם בצלמם ולא יותר וכן כתב לי"פלוש בספר הנזכר במקום הנ"ל שתחלה היו עושים דמות מרכז לרמוז השמש ונתן לו. ואלו הם צורות אחרות אחר בדו מלבם לאמר זו היא צורת הכוכב פלוני דברים כבתבן מפי הרב המורה. והיינו יום מה שחם בן נח הודיע לבניו ולימד להם סדר עבודת האלילים ואחר נתפשטו בימיהם ונתחזקו ונתקשרו בקשר אמיץ וחזק. וכל זה עד סוף של דור הפלגה:

ח

(נמרוד ונסיעתו אנשי דור הפלגה המכונה את דרכם קודם תולדותם
כתבו בס' ויאמרו לא הנה נעובר את קוש וישראל וסיבות
כל הסיבות)

דע לך שכרבות העבודה לשבות השניות אין ספק שאלו נפתחה מעט מעט מפם את רושם העיקר הראשון וכן כתב ליפלו"ש בספר הנזכר במקום הנזכר שכרבות הצורות הכחבות ערבנו התחיל' הסבה ראשונה עם השמש לפי שהיו מגיירין עם הצורות אחד אות לרמוז אל אל עליון ועל הצורה דמות השמש. ואחר הערבוב דעתם היה על הצורות לבד. ואו כתבו לאל סמעל. ואלו הם דברי הרמב"ם ז"ל בפ"א מהלכות עכו"ם וכיון שארכו הימים נשתכח השם הנכבד והנורא מפי כל היקום ומדעתו ולא הכירוהו ונמצאו כל עם הארץ והנשים והקטנים אינם יודעים אלא הצורה של עץ ושל אבן וכו'. והחכמים שהיו בהם כגון הכומרים וכיוצא בהן מדמין שאין שם אלוה אלא הכוכבים והגלגלים שנעשו הצורות האלו בגללם ולדמותן. אבל צור העולמים לא היה מכירו אדם

אדם מכירת גלא יודעו אלא יחידי בעולם וכו׳ ועל דרך זה היה מתגלגל
עד שנולד עמודו של עולם נמו״ה אברה׳ אבינו עה״ל. גאיברא דהרמב״ם
לא הם להגיד לנו הזמנים אשר נתחזקה ונמשכת הטעות כ״א בדרך כלל
גלא בפרט. ולפי דבריו נראה שקודם דור הפלגה נשתכח מלבם שם
אלהים חיים ומלך עולם. אמנם עכ״ז אנו נוכל לומר שבימי נמרוד
דוקא עזבו מקור מים חיים ועבדו את השמש לסבה ראשונה.
ונתחל׳ אני אומר שהשכל לא יחייב שמיד התחילו הם ובניו לעבוד ע״ז
אחרי המבול ואמרו מה שדי כי נעבדנו. ועוד שהטעה הנזכרת הזאת
תחלת׳ כשוגג׳ גדול כמו שכתב הרמב״ם עצמו ואחרי כן מכח הפתלספים
כי ארכו הימים הסיעו על חטאתם פשע הזדון. ונמצאת בבני נח מן
קתיב׳ עד דור הפלגה לא עבר כ״ב זמן עד שמחייב היות עבוד׳ השמש
לסבה ראשונה טרם דור הפלגה. זאת ועוד אחרת דהמבואר מכל
המודשי׳ והמפרשים וגם מן כל ספרי הסיפורי׳ נראה מבלי ספק תולך
שנמרוד הפליא ללמד לבני אדם דרך עבוד׳ האלילים והזהיב את גבולת
כממשלתו. ועוד שמעתקת מפס אונקלוס׳ סיעת נמרוד דראשון לעבוד ע״ז.
ועוד יב״ע ע״פ וכוש ילד את נמרוד תרגם ז״ל הוא שרי למהוי גיבר
בחטאה הוא הוה גיבר מרודא קדם ה׳ בגין כן יתאמר מן יומא דאתברי
עלמ׳ לא הוה כנמרוד גיבר בצידא ומרוד׳ קדם ה׳. נגלת מרוד׳ ונעבר במרדא
קדם ה׳ מטייעה לגא. וכל זה מורה שמזמנו נפתחה לעבדי עבוד׳ הסבה
דראשונה האסירית ולא קודם. ונכבד נודע שנמרוד היה הנוסד
והמריח לבבות אנשי דורו לבנות המגדל אשר בנו בני האדם. כאומר
כרוח מספר הישר ומשלשלת הקבלה ומספר סדר הדורו׳ ועניין כהם.
ועוד ארז״ל במד׳ ויהי בנסעם מקדם מקדמונו של עולם אמרו אי אפשי
בו גלא באלהות. וכן ע״פ ונעשה לנו שם תרגו׳ ודר״י אין שם זה אלא
עבודת זרה. וכן כתב הבחיי בפרשת נח. ועוד פירש שם זה כנה לקרוא
בשם ה׳ האמור במר אנוש שהוא ע״ז ע״ש. ודעתם היתה על דרך
שפסם לילך לשמים בסקו׳ הגלגלים ולעבדם שם. ורבינו סעדיה גאון
בספר אבן הפילוסופים בספר ראשון והובא כמו׳ על ס׳ יצירה להר״ם
בוטאריל ע״ל מכלי הבשורים היו חלקי׳ על אברהם אבינו באמונתו
היו כחלקי׳ לפלסה כתות. וכת ראשונה אומרת שיש לעולם שתי סבות
קדומו׳

קדמוני' אחת גזרת הויה ואחת גזרת התפסד. והכת השנית יום פלפס
סבות קדמונות כי אם שאחד יערער על חברו בריעגרים יבא הג' ויכריע
בינותם. והכת הפליופי' אומרת שהשמש הוא האלוה הגמור והוא סבת
כל הויה והפסד. ורוב חכמי מצרים נמשכו אחרי דעה הזאת עכ"ל.
ואין ספק אצלי שכת הראשון היתה מכרת הויות השמש שאחד משתי
סיבות הקדמונות והם האל האמיתי והשמש. וכן הכת השנית מכרת
הויות השמש והודה הב' סיבות הנ' קדמונות לפי דעתם הכוזבת ודעת
מפתי הרמב"ם ברור מללו בספרו המכבד מורה נבוכים חלק שלישי פ'
כ"ט וז"ל. ידוע שאברהם אבינו ע"ה באמונת הצאב"ת *Sabeismo* .
ודעתם שאין אלוה רק הכוכבים. ויתבאר לך אומרם בביאור שהכוכבים
הם אלהות. ושהשמש הוא האלוה הגדול. וכן אמרו עוד שהכוכבים
הם מתמה אלוהות אבל שני המאורים הם יותר גדולים. ונתבאר
אומרים בביאור שהשמש הוא אשר ינהיג העולם העליון והשפל כוס
לשונו אומרם עכ"ל. ואלו הכוזבים הם הנקראים צב"אי שלמון נבא
לפי שהיו עובדים לצבא השמים. ויש אומרים שנקראים סב"אי כמ"מך
לפי שהאמונה' הזאת המוגנת התחיל' בימי סבא בן כוש. ויש גם מיכים
סבא הוא אחיו של נמרוד כדכתיב וכוש ילד את נמרוד. וזה דראיתנ
למעלה שהעלי האינ"טוריא אוניבר"סאלי שהיא דעת מי שסובר שקצ"ז
הנקראים צב"אי שהם הם הראמנים וראייתם משבר אמונתם בקרא שורה
דשת. אבל מתרץ נגדם כתבי בנמבר"לגד א מנקוני"טוני דבדתו של
גלתה השיבות אל אליליהם שהם קדמתם קראו אל ספר אמונתם כך
נפיסם דבר מקר. ועוד נכה בביאור שהתחלת עבודת השמש לסבי"
ראשונה היתה בימי נמרוד לסיבת בוזן דור הפלגה וכן נראה גם
מדברי סמג' ברואית רבה ער"ל"ח שמיכנח שעמה אברהם עם נמרוד.
רח"ל נמרוד נסגד לנורה א"ל אברהם נסגד למיא וכו' עד א"ל נמרוד
אני אינו משתחוה אלא לנור נמנה אלוהיך ועליך יורת. ונכר כנודע
שימעד האש רמוז אל השמש ויסוד המים אל הירח כמו שכתב גם מהר"י
אברבנאל בפ' ב'י"ז שהשמש נגבר ביסוד האש והירח ביסוד המים.
ובפ' הישר כתוב ומפורש וז"ל אך לא הלך נמרוד בדרכי ה' ויהיה מכל
בני דור שהיו לפניו עיקר שנבנו עד סימים הסה. ויעשו אלהי עץ ואבן
נלקד

עלמר את כל עבריו וכל אנשי הארץ את כל מעשיו הרעים ועוד שם וכל
בני הארץ פמעג בה' אחר בימים ההם נזכרת בן נעבדת אלהים אחרים
ונסכות את ה' אשר בראם בארץ עד כאן דבריו. ואמר מעליתי תוה
כמה מימי נמרוד מתחילה לבחש בה' ויאמרו לא הוא וישבחו בי
אלהים צורים:

ד

(השתלשלות והתפשטות האמונ' הכוזבת הזאת הנזכרת במקר' עד בגלום
על קנה התועבות והגילולים והשקוצים ומתות האלילים
אשר עבודתם תחת איום צורה ודמות פסים להם - והפסילים והמסכורה
והיו בכסף וזהב עץ ואבן אשר לא יראון ולא ישמעון ולא יאכלון ולא
יריחון שהשכל לא יחייב סיבת כפום יקום נכמס וכן איש אשר רוח בו
פיתלם בפתגג במעשי ידי אדם ויאמר לעץ אבי אתה. נמוה יודע אם
כמה קוסים ממיני פנכים היה להם במיני הע"ז או אם כמה פנים לאחת
לעבדה ולמתרם עדי מינת לפסל ולכמפונתם לורה)

באשמרת יורה הדבר מאנשי דור הפלגה בעת אשר יומו לבנות העיר
והמגדל ונלחם בשמים עם אחד נפשה אחת ונלאל אחר כים
לכולן כאשר תתרגם עד הנה ונהפיצ' ה' על פני כל הארץ השריפה קדמים
כזויס נתמלא הארץ נמלא פני תבל אלילים וזה נכם גם בכה מזרח
מערב צפון ודרום. ובנו במות והציבו מצבות לשמש ולירח
ולכוכבים כאשר עמו יום הכרדס איש הפל אחיו וכל הדעת כזו
מכתיסין נכחין בארץ כנען ובארץ מצרים אשר שם אמונת הצב"אית
כשעה אהל אמין כל יסוע כל יכען יתדתיו בגרלם מחברי הבאלן רביגו
סעדיה בספר אבן הפלוסופים אשר קבלתי לאעלם נסין ענסים דמות
צלמים וצורות בכסף וזהב וזע ואבן והתקנין איום נגרה פתחים
הרינות אל הכוכב אשר היו עובדים לכבודו ונדעתם שהכוכב השפיע
ישפיע רוחניות על אלו הפסילים וכן היה דעתם על האילנות הנטועים
לשם איזה כוכב. אז איום תחל סימים אשר היו עובדים כמו מכתב
הרמב"ם ז"ל כפי' משנה פ' כל הצלמים הנוכים בעלי זה שעתם כי
כשתהיה השמש במעלה מקעלות הגלגל איזו מעלה פתקים יקבעם צלם
לאותו

לאותם המעלם וכו' ומקטרים לאותו צלם ומתפללים לו בשעה שתהיה השמש וכו' וע"ש. ובספר המורה ח"ג פ"כ"ט ז"ל גלוי דעות הכת הצבי'אות שעמידו צלמים לכוכבים צלמי הזהב לשמש וצלמי הכסף לירח וחלקו המחצבים והאקלימים לכוכבים ואמרו שהאקלים הפלוני אלוה הכוכב הפלוני. ונגע ההיכלות נשים בהם הצלמים ויחשבו שכחות הכוכבים שופעות על הצלמים ההם ויבינו וישכילו ויתנו בני אדם להנבאה ויודיעו לבני אדם תועלותם וכן אמרו באילנות אשר מחלק הכוכבים ההם כשיתיחד האילן ההוא לכוכב ההוא ויעבדו לשמו ויעשו לו כך וכך תשפע רוחניות הכוכב ההוא על האילן ההוא ויתבר עם בני אדם על דרך נבואה ויבאו וידבר עמהם בעת השינה ותמצא זה כולו כתוב בספריהם אשר אעירך עליהם ואלו היו נביאי הבעל ונביאי האשרה הנזכרים אצלנו אשר התחזקו בלבם אלו הדעות עד שעזבו את ה' וקראו הבעל עננו עכ"ל:

וכן ברג'ר *Berger* הביא בספר' קנקר' אורינ"טי רי דיו דו פגאני'זימר *Arnobio* בשם ארנו"ביו *Origine de Dieux du Paganisme* שאחד מן עובדי עבודה זרה אמר אין אנו סוברים שצורות זהב וכסף ונחשת אלהים המה. ורק אנו משתחוים לאלילים המשפיעים רוחניות על הצורות האלו אשר יעשו לשמם ולכבודם עד כאן דבריו. ובדומה לזה בקינגר כתב הסכל בספר הכוזרי מ"ד סי' א' וע"ש ובזוהר פרשת וירא דף צ"ט ע"ב כתוב לאמר אמר רבי אבא יומא חד אערענא כחד מתא מאינון דהוו בני קדם. ואמרו לי מאלין חכמתא דהוו ידעין מיומי קדמאי והוו אשכחן ספרי דחכמתא דילהון וקריבו לי חד ספרא דהוה כתיב ביה וכו' ואשתכחו ביה כל אינון עובדין ופולחנין לכככיא ומזלי עכ"ל. וגם בעל נוה שלום בפ"ד ממאמר השמיני כתב וז"ל התחכמות בזמנים הקדמונים היו כלם רוחניות וכו' וכיון שבקשו תועלת מצד עבודת השמש והירח והמזלות ועשו להם צורות לקבל בהם כח עליונים וכו' הטלסמאות שמכינים בצורותיהם נזכר עכ"ל. לקוח מדרשותיו של הרמב"ן. ובעקרים מ"ג פרק י"ח כתוב גם מעע"ז שאמרו כי כל א' מן מתכות הוא מיוחס לכוכב המיוחד כמו לכת. הזהב לשמש והכסף ללבנה. והעופרת לשבתאי. וכן כולם ואמינו כי הצורה הטבעית מיוחס מן המתכות בטעם הידועה ובמצב

דבמצב ידוע לפאר הכוכבי' עם הכוכב ההוא ירד עליו רוחניו' הכוכב ההוא ויניע שפע הכוכב באמצעו' עבור' הצור' ההיא ונתכון יען עבודת הצורות הנעבדו' שעובדי ע"ז · וכן ע"ז הדרך אמר' כי אחם שקודמין ידיד' שפע' ברחם האשה בתנב ידוע לכוכבים ניחיה כנגד תמונה אדם ויחול עליו רוחניו' אחד כוכב מהכוכבי' ויהיה האדם ההוא קוסם או מגיד עתידות עד אשר שהגיע יתרונתו לסיבת נעבד כפאר הצורות. והיו הקדמונים עובדים· וזה היה טענת פרעה וחירם מלך צור· והיו עושין עצמם אלוהות וכן טענת נבוכדנצר שעשה סוגיאל ע"ז דאמר הכתוב ומנחה וניחוחין אמר לנסכא ליה ולדניאל מגיד עכ"ל. עם רבינו בחיי בביאורו על התורה בפרשת אחרי מות כתב בשם הגאון רבינו חננאל ז"ל יש לפרש נוגנים הרבה יש מי שעושה פסלו צורת אדם· ויש מי שעושה צורת כרוב או צורת בהמה חיה או עוף ונקרא אלו לנמר שנקראו הפסילים על שמות הכוכבים כענין הכתוב ונשאתם את סכות מלככם ואת כיון צלמיכם כוכב אלהיכם· אשר עשיתם לכם· סכות מלככם הם שמות הכוכבים הוא הכתוב מקטרים למלכת השמים קרא הכוכבים מלכת השמים· כיון צלמיכם· הוא הנקרא זחל ההוא שבראו ונו' · עכ"ל לשון הגאון ז"ל. נמיים מה הבחיי והפסילים ההם כין מנסכי' כח מהכוכבי' עכ"ל והיו עובדים אל השבעת כוכבי לכת· וחי"ב מזלות וכולן לסבורת שניות ושלישיות· עלכך תשמש היה להם לאלוה הראשון וסיבת כל הסיבות· וכן היו עושים דמות איש מלך אחרי מותו אשר אסף חיל בחיים ונצח את אויביו במלחמות והיו אומרי' שכשם שלוה שלו השפיע משובע אל המלך ההוא בחייו כן ישפיע רוחניותו אל דמותו אחרי מותו ועלכן ראוי הוא לסקרא אלוה ולהשתחוות לצורתו ויובן על דרך זה העצבים וכ"כ בבירור בעל מאמר השכל הדבר שני יעניין פה· וכ"כ בעל שלשלת הקבלה וכנבאו דבריו גם בספר סדר הדורות ע"ש. ויש אומרים שנמרוד עשה פסל בדמותו והכריח בני אדם שישתחוו לו וקראו ב"ל והעמיד זה הפסל על ביסלו דניאל· ויש אומרים שבנו של נמרוד עשה צורת אביו אחרי מותו והכריח לבני מלכותו שיעבדוהו לאלוה ומשם התחילו שעולם באשר היה נמצא איש או אשה חכמים היו עושים מצבות לשמו וכורעים

ובורעים ומשתחוים לפניו עכ"ל. ונגד מה שנמרוד היה מעביר לבניו
שיעבדו השמש והאש כפי שהיה עולה במחשבתו. ובספ' הישר כתוב
ויהיו לתרח מי נבה כמרד מבית עשר אלהים גדולים אלהי עץ ואבן
לשנים עשר חדשים ויעבוד כל א' חדשו ויהי ימי חדש בחדש יקריב
תרח מנחה ונסכים לאלהיו ע"כ. והיינים בעלי התכנית הנקראים
יירוגליפיפי *Hieroglifici* כתבו שתכנית הכוכב בגורות האולים של
מצריים מורק על מספר חמש. ומם סמכתם מו' כוכבי לכת. שבתאי.
צדק. מאדים. נוגה. כוכב. מלבד חמה ולבנה. שלותרי סכנפרי' היו
אותות יותר עצומות שהשמש היה האלוה הגדול שבהם והירח שני
לו. נמאמם הכוכבי' כאחרי' סבות התחתונות מלבד אלו. הרי לך דעבודת'
היתה לז' שבעה כוכבי לכת ושנים עשר מזלות וכל הצורות והצלמים
אמר בית עובדים עובדי עבודה זרה. בית מוריס על אחת משלש מתסעה
עשר ישיב דעות מה שיהיה כאשר יעירך בפירושו על האולים הפרטים
בע"ס. ועוד המבלגות היה נולדו דעות אחרות לנחש בכמה מיני ניחוש
וקסם נסיס עסס סעונן ומנחש ומכשף וחובר חבר ושואל אוב
וידעוני ודורש אל המתים. כמו שכתוב בספר התורה בפרק שנזכר
וכתב שם ר' שם טוב בפירושו. נז"ל ואחר שנתחדש לעשות צלמי' לכל
אחד מהכוכבים נמשך אחר זה להאמין שהכוכבים משפיעין כח על
הצלמים והצלמים משפיעים כחותם על בני אדם ומזה נביאי הבעל וגם
כן נמשך לחשוב שהאילנות אשר הם מחלק הכוכב כשיעשו לשם
הכוכב ישפיע רוחניותו עליו ויחול מרוחניות האילן על האדם
ויתנבא והם נביאי האשרה. ואחר נמשכו לעשות מעוננים בעבור
שחשבו שהכוכבים הם אלהות ומזה מנחש ומכשף ושואל אוב וידעוני
ודורש אל המתים עכ"ל. עבדנוס לזה כתב גם הרמב"ם עצמו בפרק
ע"ס חלק ג' ועיין שם גלה מלת מין מיני אילים כמו הכוכבי' והמזלות
הלא מעשים ורים אשר הם עובדים נביאי השקר ובומרי שעבודם זרה
לגלות העתידות באמצעות אמונתם הכוזבת. וכן כתב הרמב"ן בפ'
יתרו נז"ל והיו לכל אלה נביאי שקר מגידים להם העתידות בחכמת
הקסם והניחוש ע"כ. ושם נמשך עשיית התרפים שהם לפי דעתי מין
ממיני המזלו' בקסם מועבר כאשר אוכיח בעזרת הש' תחת מלת תרפים.

ועוד

ועוד ניתוסף אחרי כן עבודת השעירי' שהם השדים אשר שתם בחלק מזל
מאדים כמו שכתב הרמב"ן בפרשת אחרי מות. וכאשר נזכר שם בכ"ד
תחת שלש שעירים. וניתוסף עוד עניית אבני משכית להשתחוות כמו
שאמרה תורתינו הקדושה. ואבן משכית לא תתנו בארצכ' להשתחוות
עליה. וניתוסף עוד עניית צורות בעל חי בהמה או חיה או עוף לרמוז
כל אחד כוכב או מזל נהיו אומרים שהכוכב ההוא ישפיע עליהם
הרוחניות. ולכן היו משתחוים אליהם ויקרבו הקרבנים באורחות שלא
ספקולנות. ובן אמרו במוד' קדמו ע"כ הן נזבח את תועבת מצרים
לעיניהם שהמצריים היו עובדים אל מזל טלה. ולכן לא היו אוכלים
הטלה. ויש אומרי' שהיו מגדלים הרועים לפי שהם רודים את אלהיהם
במקל. ובן תרגום אנקלוס ויהונתן ב"ע על עמק כי לא יוכלון
המצרים לאכול את העברים לחם כי תועבה היא למצרים וענין
נסה. ועוד יש מי שאומ' שעשתורת אלהי צידונים היה שתחלתו שקוץ
מצרים והיה בדמות טלה לרמוז על השמש בהיכנסו במזל טלה ונעשה
אח"כ המזל טלה לאות של מצרי'. גם כתבו רבו מספרי הפילוסופי' גואת
שהעגל אשר עשה אהרן היה על דמיון האליל הקדמון של המצריים
הנקרא אפי"ס *Apis* שהיה דמות עגל וזהו אשר עלבנים היו קוראים
אותו אוסירדי *Osiride* שהיה רמוז אל השמש. ועוד השור הוא אחד
מי"ב מזלות כו' על כי שמים עגל בכר כתוב בתהלי' ויעשו עגל בחורב
וגו' וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב:

והנה העולם יותר היה שאנשי דור הפלגה היו הם הראשוני' לעזוב את
ה' ויאמרו לאמר מה שדי כי נעבדנו ומה נועיל כי נפגע בו.
ויתחילו לעבוד את השמש לסבה ראשונ' וחזרו לסבה ב' והכוכבים
והמזלות בלך לסבות שלישיות תחתיות מהראשונות ונעשו הצורות
והצלמים אשר עשו הם ובניהם אחריהם עד שבאו אל קצה התועבות
והשקוצים והגילולים כולם היתה דעתם לעבוד את השמש לסבה
ראשונה ולא יתכן בלכתן אלא אל הקצה שהם כי השמש היה חיק
המרכז אל כל עבודתם הבהבת וממולא שמתוע דכל מין עמיני הע"ז
אשר עשו מלפנים שכל הלך אל מקום אחר ונכנסים תחת שם אחר
גלא יותר. אלא דכך היתה כוונת כומריהם וחכמיהם וקיימו העם לא
היו

היו יודעים אלא הצורה של אבן או של עץ אבל היוקרו יותר כמו שכתב הרמב"ם בפ"א מהלכות ע"ז. נמתכח הפם שנכבד וכו' ונתגלו כל עם הארץ והנשים והקטנים לא היו יודעי' כי אם הצורה של עץ ושל אבן וכו'. והחכמים שהיו בהם כגון הכומרים וכיוצא יודעים שאין שם אלוה אלא הכוכבים והגלגלים שנעשו הצורו' האלו בגללם ובדמותם. אבל צור העולמים לא היה שום אדם מכירו ולא יודעו וכו' עד שנולד עמודו של עולם נשיא אברהם אבינו ע"ה וכו' ע"כ:

ה

(התורת הולכי עברת הינים ממיני העבודה זרה מהכיא מהרי"א בקונגר מעין)

אחרי אשר הביא מהרי"י אברבנאל בשלבים כ' י"ג דברי הרמב"ן ז"ל שכתב בפרשת יתרו אשר חולק עע"ז למינים כתנת. כתב וז"ל ואומר שכשתמשם שהבין קום ושוב במנה השבנורית הזרות ההיו מנוסים כללות בעשרה מינים עכ"ל. ושלריך שם כפי דרכו באור היטב לחלקם עד עשרה לא שמות ולא יותר. ולהקל מעיני המעיין אקבר את דבריו והבכלת העיקר משמור את השפלה:

המין הראשון מלא שהין סוכר הרמב"ן שהיו עובדים למלאכים לחשבם שהם היו פרי השלומות ושהם היו משיבים לעובדיהם:

המין השני הוא גם כן שם סוכר קרב שהוא העבודה לצבא השמים הכוכבים והמזלות ויעבדם בחשבם שום להם מבוא נתל בעבודתם שהרן וגאולים כמו שכתוב בתורה ונראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים:

המין השלישי הוא העבודה לצורות ולטלסמאות שהיו עושים בשעות ידועות כפי הידרת גיבית את העתידות ועם שהם פוס היה להם סוררת ותמיכות דיהכובב ובל אותם הצורות שהם יקנותי אותן מין בהמי שנמו לפי שלכוני וקיין שהמי היו עובדים ולמזלות לא לנמרת כי אם לשם כשיותם בשמים שהגל. נס העין השלישי הוא ענין אחר שהאלהים שהיו עובדים אותם הצורות בחשבם שהיה בהם הבוחרת ולעשות מה שירצו:

המין סריוני המשעבדים את עבודת הצלמי׳ המיוחדים לגידול הצמחים ולעבודת האדמה׳ נקים ענין אנשי סמין הזה מיוחד בצמחים ובקריאת מלאכת׳ מעוננות ובעליה׳ מעוננים לפי שהיה תכלית ענינם בחירת השעות המועילות להרבות תנובות הארץ ולחרוש ולזרוע כדי שתצליח התבואה:

המין סמוני את צורת התרפים אשר יאמינו עובדיהם שיגיד גם הם באותות יצאו מאתם לתגדת העתידות:

המין ספפי המשעבדים את יום הסין עוברים בעל חי אחד לחפשם שהיה בו רוחניות מהעליונים:

המין ספניעי המשעבדים את אשר הין עובדים למתים את לעצמותיהם בחשבם שהיה בהם ידיעת בעתידות נמוס סמין היה מנו אוב וידעוני ודורש אל המתים- נוה המין נקרא ביחוד קסם:

המין הסמיני המשעבדי׳ את הם הסין עובדים לקסרים ומלכים שהצליחו במלחמותיהם ובכבשו ארצות רבות אמרו אלוה זה עבלתי כח אחי נחין עניני׳ רמות צורותיהם להשתחוות להם כי יאמינו שהלוחים סמם בארץ במקומו:

המין התסיעי את המלאכים השופטים בפי הדברים הנופלים במקרה מנם הם יתכנו לשפוט בעתידות בפי התקוממות הבוללות אשר לבסם יספטו מבחם את אשר יהיה באחרית הימים- נוה המין יקרא ביחוד ניחוש:

המין העשירי את מסליפי מוכר הרמב״ן בהתם בה וממשלת לשדים הנמצאים לפי אמונתם באויר נאסם יאמינו ססם מורכבים מאויר ואש ונתכנו לאהיכם בזבחים או בלחשים כלסם סגולה להביאם בזמן והמקום אשר ירצהו- נוה המין יקרא ביחוד כשפים - עכ״ל בקיצור:

והורה אני על אמת סימנתי נגלה ונראתי יכולת בידי לירד אל עומק דעת הרמבה מני יס. ולהבין צוף דבש אמרים הנעימים- לפי מהכנים דרך כלל הנעבד והנעבד- סאם דעתו לזנות מינים הנעברים היה לנו לחלק בין כסף וזהב בין עץ ואבן וכיוצא- נאין לדבר מזה נלא היה לנו להבנות המין התשיעי מין אלילים- כי אף לפי דבריו אם וכ

היה

היה שם עבודה ל אל אחר. סוף סוף אין שם אליל הנזכר לענין כי
הורעת העתידות לפי המקרה כנגד היא עבודת האדם ולומר אליל -
אלא דאם אין שם אליל עבודה זרה מנין. ועיין עוד לקמן ע"ז:
ואומר בקיצור דילכד מה שכתבתי לעיל סימן ב' על השין הראשון
אמר זכר הרמב"ן שהיא העבודה למלאכים שלא קנוין
מפורש בתורת משה שהזהיר דרך פרט כאשר הזהיר על השמש והירח
וכו'. קשה יותר ל מהרי"א אמר שלא לעבות חילוקים. למה לא מנה
בכלל אף המאמינים שתי סבות קדומות והמאמינים שלש סבות
קדומות אשר כבר רבינו מעריה גאון ז"ל שכתבתי לעיל בסי' ס' ג
ועוד למה לו לחלק בין עובדי הכוכב לעובדי הצורות והטלסמאות
שהם צורות הכוכבים הלא כל כוונתם היתה ל הכוכבים ונתן לה.
כאשר ראינו לעיל בסימן ו' נלפ"ד הענין כפשוטו אשר זכר שלא בכלל
כסכי. ואף גם זאת שנה דברי מהרי"א תמוהים הם. אשר כלל בענינו
כתב בספר מעיני הישועה מעין ו' תמר ג' כי הצלם אינו נעבד מפאת
עצמו כי העבודה היא כאשר לאלוה או לכוכב או לשר העליון אשר
הצלם נעשה ברמותו וצלמו ועל שמו כדי להוריד עליו רוחניות וכו'.
ונגד דברי תמוהים הם מיכר בשוני העבודה זרה שענין נחש לע"ז
המין הרכיני והתרפים להגדת העתידות לאחוזי. והקסם דהיינו שואל
אוב או ידעוני ודורש אל המתים לסביני והניחוש לתפיסו. והנה
לא אילים כמו שאז"ל איזהו מנחש כתב נסלה ויבין צבי המפסיק בדרך
וכמו שזכר הרמב"ם בפרק י"א מהלכות עבודה זרה שכל אלו אסורים
משום ולא תלכו בחוקות הגוי. וכתב לבסוף ודברי אל כגון דברי שקר
וכזב הן והם שהטעו בהן עובדי עבודה זרה הקדמונים וגויי הארצות
כדי שינהגו אחריהם ואין ראוי לישראל שהם חכמים וכו' כי לא נחש
ביעקב וכו' תמים תהיה עם ה' אלהיך עכ"ל. וכבר כתב הרמב"ן וכסיא
דברים אף מהרי"א ז"ל נסית לכל אלו סכתות בביאי שקר מגידי
העתידות בחכמת הקסם והניחוש. וכל זה נראה בבירור גם מדברי
הרב המורה שהבאתי לעיל בסי' ח"נ. על נביאי הבעל והאשרה -
ולסיבה והתרפים אלוהות כי דאמר ליה לבן ליעקב למה גנבת את
אלוהי. אכן היו נחשבים לאלוהות עבור רשום ל אוסף כוכב או מזל-

לא מנד מדת העתידות. כאמר בע"ס נדבר מזה בארוכה תחת שלש
תרפים כח"נ. גם המין השני אשר זכר מהיו עובדים אל בעל חי אחד
בחשבם שהיה בו רוחניות מהעליונים איך יקרא מין כשני ענמו שלא
כוונתם היתה לעבוד השפע לא הנשפע. וכבר כתבתי למעלה בשי' ג'
על עבודת השדים הנקראים שעירים אשר הם מכנה תחת מג עבודת
הכוכבים והמזלות יען הם בחלק מזל מאדים. גם המין שכלל אף
המין השמיני אשר זכר מהרי"א כי הכל המלוקים הוא ההם ללא נורך
ומגלג אחר אחר גלין פני לפקוחם עכנסים כלם תחת מג אחד כאמר
אמרנו למעלה:

ואחרי הודיע אל מעלת הקורא את כל זאת אכתוב בקונטר שלשלת
הבעלים. מתחלת הפרשתם נדרך השתלשלותם מזמן לזמן עד
שבולם אל קצם שאחרון נוס הסלו.

וישב המרומים ויהגו רעיונים כלם ברא את האדם בצלמו ותקע
בלבבו תאוות אלוהיו בין יצר היתנו יצר כפוו בין יצר סרלונו
בגלל נמעלת רוממותו יתברך ויתעלה שמו. כדברת אתו כפשנו בנך
ערך נכמירים ומם מפני רגע מלחת משלו. כאמר חכמי' סנית נשרעם
הכאן ומחוקק שלמיקי משדה עבת מאון ביתו מעיד נכתב אומרת
בתחלת מדבר בראשית אשר לא נעלם מעיני כל חי:
ויהי האדם הראשון אב לבנים ונודע לשם אמיתות מום שמחויב א
לא ידע ביותר למשל עד כי תגיעות סברה נמתגלגל כדרך קבלם
מלבות לבנים בכל ימכי תבל ומוכבי ארץ אף א שאומות אשר לא ידעו
ממפמית גלא סברת כפלאותיו ותמריב גלא רלא אשר תורתו סתימום
נשכנותי ותקותו אשר סמם כדתו ימות:
אמנם הנחש הקמוני ונקמות לבנות האישים פרם רשת לרגלו הראשונים
לאחזו בפח יקש ומוקשי' פת לבני אדם בפס יוקשים אשר מוקדם
כבר לכד האדם הראשון ברשתו אשר טמן. ויגח ובניים שתים בעקבות
דור השני דשיתו בתחלת דור שלישי הוא דור אנוש אז הוחל לקרוא
לאלילים בשם ה'. ונכתרם עמת חכמי' אומר הדור נאמרת שגלגל והשי"ת
ברא כוכבי' אלו להכביר העולם ונתנם בתרום נחלק להם כבוד. ראויים
לשבחם ולפארם. נוסף דתן האל לגדל ולכבד מי שגדלו וכבדו כמו
שהמלך רוצה שיכבדו שעומדים לפניו שגדלו לפי גדלו ונתחילו לעבוד
הגלגל שגדלו שבגלגם וכוא ה'ששמש אשר כחתן יוצא מחופתו ולמנים
והירח שהמהג ואנוש כשהגדלו הרחיב בגלל העבוד' הזרה הזאת וציירו
צורות ועשו באותו זמן צלמי נחשת וברזל עץ ואבן וכיו מתפללים
לאלוה האמיתי באמצעותם. על סיבת עבודת'עד דור המבול (קלנו
יחידי סגלה נשם מתושלח ושם ועבר וחנוך ונח) והיצר הרע השתית
השתעם ספס מוד את לבבם שערל לזנות אחרי סחוס אשר בכביהם
ולגלות עריות וישתותר הרבם. עד כי נגלו להם רעה הוה על הוה
ומות חדין היתה מתוחה כנגדם והציף אלהים את מי הימים עליהם
וארובות השמים נפתחו וימחו מן הארץ וישאר אך נח ומשפחתו
בתיבה וישבו שם עד מלאת להם שנה תמימה ואז יבשה הארץ
ויצאו מן התיבה ובני נח הולידו בנים ובנות. אך אחרי אשר
עברו

עברת מלתם היום שמשמים מיתמוש את מקום המנבר בקרת ונפש התוטאת הרוקע אל כל בתם נספס את לבבם למה עוד לבלה וחם ובניו כוש ומצרים ופוט וכנען היה היו במורדי אור ויושר וישטפו בנהל שוטף זמת אלהים אחרים ויעבדו את השמש לפבה ושבית הירח גם כן אחריו עד שניהם ל' גמרוד בן כוש אב ערלם לנמני דור הפלגה. גמתגרת פסס שעבודת האלילים היתה משרשת שורשיה תמורים גקרסה העבודה לסבות השני' נמתכה מעט מעט מסם רגם מציאות האלוה הקדמון והאמיתי ונכחש ונמתכת מלבם מם אלהים חיים ומלך עולם:

ויקם נמרוד גבר צור בקרלו קדם ה' נורד באלחים ואמר עם לבבו ומנג מה שדי כי נעבדנו אשר בבל בלבג איך אלרים כי אם והשמש הנה הנגיש הגדול נהג הסבה הראשונה. והאש מנה צלם רמות תבניתו המיוחד לו ויעשו להם י"ב אלילים. כמנין ירחי השמש אלהי עץ ואבן ויעבדו כל אחד מהי חדש בחדשו. אז מתחילה לאמנת הצא"בה כי לא היו מכירים מה אלות אלה הכוכבים. בין אם היה צב"א בצר"ו ילמון צבאות בין אם וקום סב"א בסמ"ך. והנה בזמן סב"א בן כוש אחיו מל נמרוד. ויאל ויאמר אל העומדים לפניו סבה ככנס לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונתקרב אל השמש אלהינו ונם נעבוד אותו כולנו יחד בלבב ישלם פן נפוץ על פני כל הארץ. וזה בכה וזה ככה ויכל ככקל לעשות לבבו מלאכת מסם אחד:

אז קבלו כלם את עגינו ויאמרו סבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה ויתחילו לבנות העיר והמגדל כאשר זממו לעשות. אחנם סמוניהם ישלים אדון כל הכלגלים עילת כל העילות וסבת כל הסבות בלבל לשונם עד אשר לא ישמעו איש שפת רעהו ויחדלו לבנות העיר ויתמם מפיכם ה' על פני כל הארץ במזרח ומערב:

ויהי לאחרי אשר ככנו בכל יקנות תבל ומלאו פני תבל אלילים ובעלים אשרים וחמנים ויבנו לסם במות ותיבלות ויערכו סמות ממלכות ילמכנות ויקראו את סמותם מנים נבמים ומנים בכל איש נאמר למעמם ידיעם ססמתם לאמר עמו לכבצותיסם ומתם מיתם אל השמש אחר עבודתו לסבה ראשונה והירח וחמשה כוכבי לכת והנשארים והי"ב מזלות

כוזלות כולם לסבות שני' ושלשי' נתסב באיתן קצת השנאה' ויתחזק מומדנתיה עד שנולד עמודו של עולם והוא אברהם אבינו ע"ה ונכון סנתפל (או סנתגדל) אברהם אבינו ע"ה התחיל לנמסם ברעתו ונתחיל לחסוב בינם נבלילה. נסים תהיה היאך אפשר סיהיה הגלגל הזה מנס תמיד ולא יהיה לו מנהיג. ומי יסבב אותו כי אי אפשר סיסבב את עצמו ולא היה לו מלמד ולא מודיע כי היה טבעבע בשים היין של עובדי ע"ז ולבו מגושם ומבין עד ססהיה דרך האמת ונבין הנדק מתבונתו סבנכנס. ויודע שיש שם אלוה אחד והוא מנהיג הגלגל והוא ברא את הכל ואין בכל הנמצא אלוה חוץ ממנו. ונכיר שכל העם טועי'. ונדבר מגרם להם לטעות זה. היה לפי שהם עובדים את הכוכבים והצורות עד שאבד האמת מדעת'. והתחיל להשיב תשובות על בני אור כשדי' ולערוך דין ועושה עד שהקריא שם ה' בעולם. ואף חכמי הכשדים החולקים על אינטנתו היה אומר שהם סחמר הבורא לסבה ראשונה כבעלי קודם את שהיו אומרים שיש ב' סבות קדומות ויש שהם אומרים ג' סבות קודמות- אבל עב"ז אם באהל אברהם ובמשפחתו לא הניחה בכל השגת' כרחיהם בגלויה ואף זאת מרוץ בגג של נמרוד שעפה אחרי מות אביה רמות תכניתו והכריח בני דורו להשתחוות לו לסבה שנית אחרי השמש ונשם מקצתם גם עבודי האנשי' ברבנות זקן ובאריכות ימים : ויהי חע"ז בארץ מצרים ובארץ כנען רווחת ומתגדלת בין לבני כנען

השונים הכם נכתב ואז הורעת העתידות בפי הע"ז שנעשית על אית התגלגה את מכח מקרים שנתגל ניתנו להם אלילים המכבנים ומקסים כי עם אל אלהיו יודתו בעד התרפים. ולבן כן בתואל הארמי אף הוא היה מטעותיהם ורחל בתו סנדקה אשר לבעריה את מעבורות זרות מתבונבם נגנבה לקחה את התרפים. ונער כדי שלא לאבום כי ברח יעקב נודע לבן ביעקב סנדיק ממנו ואמר לו למה גנבת את אלהי (ועיין תחת מלת תרפים עם סמך אלה:)

ורוביר"טוס קליאי"טון *Robertus Cleiton* נתחכ'לכתוב בספרת הקדמה אונטרודו"סיונ א"ל איסטוריא ד"י יאו"ים *Introduction a L'Histoire de Juifs* ולבד לא היה עכ"ז נמצאים מוכרי רבקה פלשתים ליצחק קנתי בחי קפני בנות חת נגב' קום לך פדנה ארם נגב' ולש

לאם כות בתואל היה עובדים עבודה זרה למה אמרו ליעקב שיקח מהם אשה שלא תהיה כבנות חת? וגם יהיה שאמר יעקב אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו דלא אמר ויעקב אמר אלהי נחור אם זה ראוה היה עבודה זרה ונלמד אחי שאמר לבן על התרפים למה גנבת את אלהי תהיה לפ"ד הלמען אל פר"ל קשה כמו נאמ אולי שלרן. ונראה שנח כי לבן היה מנחש בתרפים כמבואר בגמ' דברן. אבל היה עובד האלוה האמיתי. ואולי שרחל גנבתם לנחש בהם. או כדי שלא יגיע לאלהים וגו' נדברים רקנים שם לכל מבין דברי מפרשי עמנו אשר תמיהם לכם מיום. ואמנם אין לנו אלא דברי הרשב"א אשר כתב נמצ"לן דהתרפים עבודה זרה הוא דכתיב למה גנבת את אלהי וגו׳:

והמצריים עמו להם בעלים בעל צפון ובעל פעור וגם היו עובדים אל מזל טלה לסבת שנית אשר ע"כ בתפתם סמכה יומא לאחוז אשר משיענו לו לכת נלחם לכבם כי לא יעלנו המצרים וגו' נתרגמו שם אנקלוס ויונתן (ארי בעירא דמצראי דחלין ליה אימן אכלין) נבוזי מ"ב דף ר"ב כתב נו"ל אימרא דאיסר פסחא אשר אלא דהלה דילמנו שנח אימרא בגין דמצראי פלחין למזל טלה. ונב"ב פלחין לאימרא. נמם כי תועב' מצרי' כל רועה צאן מצראי המיכנ לאימן דרעון לדחלוסן כדחליהן נכ"כ ברש"ם שם נעי"ם. ונמשך גם כן ממו דהקסם והניחוש. ובעלי הקסם הם הנקראים הרטומים ונבערו הרטומי מצרים הסגולי' בלטיהי' את בלטיהם בתמרנן כס"א (ורו"ל אמרו בלטיהם מעשה שדים בלטיהי' אל מעשה כשפים) נגמלם ענף ונגמלם פרי פרי הבללים' סוריים אהבולנת מרגרת עד כי רבו מהרכם הצורות ונתגלה שארן אילים בעלים אשורים ותמנים. ויסבבו סביב סביב רפשם יתגלגלו על י"ם עיקרים נכם השמש והירח נפלו מעמם כוכבי לכת ונמ"כ מזלות אשם לים אל ומנת אויה דבר עיקים יהיה לתמם ידי והשתחוות לאמר עמם אצבעותיו אשר לכסף לכסף לרמנו את הירח נאמר לזהב לזהב לרמנו השמש ויתמנו את ישראל אמרים ויעשו עגל בחורת בנאותם ממצרים (רמנו השמש) וישתחוו להבנית שור אוכל עשב כי רוח זמנו' סמעם: לפיכך משה שיזכיר את ישראל לא תעשה לך פסל כל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ

לא תשתחוה להם ולא תעבדם. ירצה בכל עבודה שנוהגי׳ אף פלוס
זבוח וקטור או השתחויה כמו זורק אבן למרקולים פוער לפעור.
נענד הנכוף להזכיר בפרשת יתרו לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי
זהב לא תעשו לכם:

ובארץ כנען היו בגוים מזבחות ומקימין מצבות תחת כל עץ רענן
אמר על כן גוה כי הרס תהרסם ושבר תשבר מצבותיהם. לא
תכרות להם ולאלהיהם ברית וזבח לאלהים יחרם אלהי מסכה לא
תעשה לך. כי את מזבחותם תתוצון ואת מצבותם תשברון ואת
אשריו תכרותון. והיו להתקים ב״ב בעבודה זרה כי גם את בניהם
ואת בנותיהם היו שורפים באש לאלהיהם. וקרא קא מזהיר לא תעשה
במעשיהם ומזרעך לא תתן להעביר למולך (ועיין תחת מלת מולך
עם סיתר עבודתו) ונתפשטו כומסם האובות והידעוני׳ אשר היו מגידי
העתידות. בשם העבודה זרה כדכתיב ושואל אוב או ידעוני וחובר
חבר וקוסם קסמים ומעונן ומנחש ומכשף. וגם מנהג׳ היה לצייר אבן
בציור נאה ונותנים האבן לפני הצלם ומשתחוים עליה לפניו -
(כ״כ הבחיי בפרשת בהר סיני) וזהו דכתיב ואבן משכית לא תתנו
בארצכ׳ להשתחוות עליה עבפרשת מכשי ואבדתם את כל משכיותם -
והיו זובחים גם לשעירים (עיין תחת מלה זו) בדכתיב ולא יזבחו
עוד את זבחיהם לשעירים אשר הם זונים אחריהם:

ומואב ועמון היו עובדי׳ לכמוש אלהיהם כדכתי׳ אוי לך מואב אבדת עם
כמוש. ויפתח אמר אל מלך בני עמון אשר יורישך כמוש אלהיך
ובנ׳ ומדין היו עובדים לבעל פעור ונתפתו את ישראל בעצת בלעם
הרשע עד שמתו במגפה כ״ד אלף מישראל. ועליהם אמר הושע ראיתי
אבותיכם המה באו בעל פעור וינזרו לבשת ויהיו שקוצי׳ כאהבם מפני
פוערים פיהם על מטה כאמר חז״ל ועיין בילקוט תהלים סי׳ תת״מ
ונדר קא במה ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים ויכעיסו וגו׳
ותפרץ בם מגפה. (ועיין פעור וכמוש)

ועל כל אלה הרעה המלון משה עבד ה׳ מוסיר את עמו שנכתר שכל
אנשה גלמון בספר משנה תורה בזה פעמים בכלל ובפרט וכתב
בפרשת ואתחנן ונשמרתם מאד לנפשותיכם פן תשחיתון ועשיתם לכם
פסל.

פסל תמונת כל סמל תבנית זכר או נקבה. תבנית כל בהמה אשר בארץ תבנית כל צפור כנף אשר תעוף בשמים תבנית כל רומש באדמ' תבנית כל דגה אשר במים מתחת לארץ. ופן תשא עיניך השמימ' וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים ונדחת והשתחוית להם ועבדתם אשר חלק וגו' ונאמר ואבדתם את כל המקומות וגו' על ההרים הרמים ועל הגבעות תחת כל עץ רענן. השמר לך פן תנקש אחריהם וגו' כי גם בניהם וגו' ישרפו באש לאלהיהם. ונאמר ונאמר לא תלמד לעשות כתועבות הגוים ההם לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קוסם קסמים ומעונן ומנחש ומכשף וחובר חבר ושואל אוב וידעוני ודורש אל המתים. כי הגוים האלה אשר אתם יורש אותם אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו וגו' יזבחו לשדים לא אלוה אלהים לא ידעום חדשים מקרוב באו לא שערום אבותיכם נקראו הדשים לפי שעבודת השעירים שהם השדים נתפשטה אחרי עבודת הכוכבים ואחרי המזלו'. הרי לך שהאמונה הזרה הולכת עם כל העבודות הזרות והמתכבי' מאנם כבר נתפשטו בימי משה רבינו עליו השלום כאשר הגיד דברי אמת שידוע לכל קורא בספר ומאמין אלהים לתורה האמת:

ויהושע בן נון מלא רוח חכמה שהיה גם הוא לעמת אומרת לעמוד לבלתי ילכו אחרי אלהים אחרים מאלהי העמי' אשר סביבותיהם כאשר כתוב ומפורש ביהושע. ונכתוב ענין ומגיד ויעבוד ישראל את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע אשר ידעו את כל מעשה ה' אשר עשה לישראל. אמנם כבר משה ישראל כי לא הורישו את הכנעני ואת הגשורי ואת המעכתי וישב בקרב ישראל בקרבם שם למוקש להם כמו שאמר להם יהושע ידוע תדעו כי לא יוסיף ה' להוריש את הגוים האלה מלפניכם והיו לכם לפח ולמוקש אם תדבקו בהם. וכאשר מת יהושע בן נון. ויקם אחרי מות יהושע דור אחר אשר התחילו ללכת בדרכי הגוים הנשארים עמהם. ודור המלך קם נגדו לא הורידו את העמים וגו' ויתערבו בגוים ויעבדו את עצביה' וגו'. (בתהלים ק"ו) ויעבדו את הבעלים ויעזבו את ה' אלהי אבותם וילכו אחרי אלהים אחרים. מאלהי העמים אשר סביבותיהם ויעזבו

את

את ה׳ ויעבדו לבעל ולעשתרות׳. נכתב על ויעזבו מורה שעזבו אלהים חיים שבכל נכל ויעבדו את הבעל נפח השמש לסבה ראשונה באמר פירמה האברבנאל והכלי יקר. ויחר אף ה׳ בהם ויתנם ביד שוסים ויסם ה׳ שופטים והושיעום מיד סוביהם אך אחרי מות השופט ככה דרכם לשוב לכסלה עד אשר הניח ה׳ גם גויים לנסות׳ אם ילכו בדרך הישר לעבוד את ה׳ או לא וילכו אחרי אלהי העמים. (עיין בפרשי בעל ועשתרות)

ויעשו בני ישראל הרע ויתנם ביד מדין שבע שנים ויגל ישראל מאד מפני מדין ויעלה ה׳ את גדעון בן יואש להציל׳ (מנפפ״ל) ויאמר ה׳ אל גדעון קח את פר השור אשר לאביך ופר השני שבע שני׳ והרסת את מזבח הבעל אשר לאביך והאשרה אשר עליו תכרות ובנית מזבח לה׳ אלהיך והעלית עולה בעצי האשרה אשר תכרות וכן עשה. ויאמרו אנשי העיר אל יואש הוצא את בנך וימות וי׳ויאמר להם האתם תריבון לבעל אם אלהים הוא ירב לו כי נתץ את מזבחו ולכן קראו לו ירבעל לאמר ירב לו הבעל ונג׳ ונכל את ישראל מידם ושלל שללם ובזה בזות. ויקבץ את כל נזמי הזהב ויעש אפוד ויזנו כל ישראל אחריו שם ויהי לגדעון ולביתו למוקש. ומלת למוקש עם מלת ויזנו מגלאים כם מפנה לפנן עבודה זרה. ומכירות מנכימות כי מוקש הוא לך פן יהיה לך למוקש. ובן ויזנו אחרי הבעלים.

ויהי אחרי מות גדעון וישובו ויזנו אחרי הבעלי׳ וישימו להם בעל ברית לאלהים זה זבוב בעל עקרון (כדאיתא במסכת ע״ז) ולא זכרו את ה׳ אלהיהם ויוסיפו עוד לעשות הרע ויעבדו את הבעל ואת העשתרו׳ ואת אלהי ארם ואת אלהי פלשתים ויעזבו את ה׳ ולא עבדוהו וימכרם ה׳ ביד בני עמון עבדום כמנם נתגר לישראל מאד ותצעק ויאמרו חטאנו כי עזבנו את אלהינו ונעבוד את הבעלים. וישלח ה׳ להם את יפתח איש גבור חיל ויכנע בני עמון ויכם מכה גדולה מאד ויפדם את ישראל מיד נחש מלך בני עמון (עיין תחת מלת מלכום) ויוסיפו עוד לעשות הרע בעיני ה׳ וימכרם ביד פלשתים עובדי אליל דגון ויפדם ביד שמשון אשר שפטם עשרים שנה:

אחרי כן היה איש אחד מהר אפרים ושמו מיכיהו ויקח אמו מאתים כסף

כסף ונתנהו לצורף ויעשהו פסל ומסכה ויהי בבית מיכיהו והאיש
מיכיהו לו בית אלהים ויעש אפוד ותרפים וימלא אחד מבניו ויהי לו
לכהן. ויעברו שמה חמשה אנשים מבני דן ויגנבו פסל האפוד ואת
התרפים ואת המסכה וישימו להם בני דן את פסל מיכה. כל ימי היות
בית אלהים בשלו עד ימי שמואל כאשר פי' האברבנאל (בשופטים
י"ח) עיי"ש:

והפלשתים היו עובדים אל דגון אלהיהם וילחמו עם ישראל בימי עלי
השופט וינגף ישראל לפניהם ויקחו פלשתים את ארון
האלהים ויביאו אותו אל דגון אלהיהם באשדוד וימת עלי כששמעו
כבוא אליו כי נשבה ארון אלהים. וישכימו האשדודים ממחרת והנה
דגון נפל לפניו ארצה לפני ארון ה' ויקחו את דגון וישיבו אותו במקומו.
וישכימו בבקר ממחרת והנה דגון נפל לפניו ארצה לפני ארון ה' וראש
דגון ושתי כפות ידיו כרותות אל המפתן רק דגון נשאר עליו. אשר על כן
לא ידרכו כהני דגון וכל הבאים בית דגון על מפתן דגון באשדוד. ונוסח רש"י
צפניה ופקדתי על כל הדולג על המפתן ביום ההוא. וכ' העברי' הגלילי
כפלשתים שדולגים על המפתן ואינם דורכים עליו בדרך הליכה רק
בדרך קפיצה ודלוג. (נחז"ל שלכה בדרך אחרת נפיל דרך דלג בחדם)
ותכבד יד ה' אליהם ויך בטחורים את האשדודים ויהי בהם מהומת
מות והטחורים ויצעקו גם העקרונים לאמר הסבו אלינו את הארון להמיתנו
ויקראו הפלשתים לכהנים ולקוסמים לאמר מה נעשה לארון הודיענו
במה נשלחנו למקומו ויאמרו אליהם אל תשלחו אותו ריקם כי השב תשיבו
לו אשם. ויאמרו מה האשם אשר נשיב לו ויאמרו חמשה טחורי זהב וחמשה עכברי
זהב מספר סרני פלשתים חמשה ועשיתם צלמי טחוריכם וצלמי
עכבריכם ונתתם לה' אלהי ישראל כבוד אולי יקל ידו מעליכם ומעל
אלהיכם ומעל ארצכם וכן עשו. ושמות של העכברים ורלב"ג כתב
אולי כלם לפי שהטחורים מכה אחרת אשר נחרבו העכברים
ונמי משחיתים את הארץ. וחכמינו ז"ל אמרו כי היה ענין תלולות
שהם כפי הטבעת נגלים עכברים ונמצאים סימני סמוך והאברבנאל
פי' שהמגרשות שכלולות באותו מקום (של טחורים) כפי הטבעת הם
כרבות העכברים. ונקרא הרופאים קראום בך לפרשתם אליהם נאמר
המשחיתים'

המשחיתי׳ את הארץ כי אתנו חולי היה משחית וסכה בהם· (נסבחר
עבור הטעמים הנז׳ הב׳ מלבב תפן) נישינו את ארון ה׳ א׳ עגלה חדשה
ויקחו שתי פרות עלות ויאסרום בעגלה ויסרנה חפרות בדרך גלוי סרת
ימין נשמאל עג׳ ככתוב. בפסוק ה׳ ג׳· נתפס הארון בקרית יערים עשרים
שנה· גלו שמואל הנביא הסיר מבני ישראל כל הבעלים והעשתרות
ויעבדו את ה׳ לבדו ושאול אחריו הסיר מבני ישראל כל הבעלים
והעשתרות ויעבדו את ה׳ לבדו וגם הסיר את האובות ואת הידעונים
מן הארץ ונסקט מחנה אבתינו עד עת מלכות שלמה:
אך אמנם לא נחלם כח העמים מטענג׳ כי הגוים אשר היו סביבותיהם
בחשו בה׳ ויאמרו בלבב׳ הבל נכפיה׳ הנכר כלה ענמת הכוכבים
והמזלות אם אלהינו נלמעטה ידיהם ישתחוו לאשר עשו אצבעותיהם
ככראם מלחמות דוד המלך ע״ס מעטם עם הפלשתים וגם העמונים
ככתוב בס׳ מלכים ויעזבו שם את עצביהם וישאם דוד ואנשיו וישרפם
באש כמבואר בד״ס לקיים בהם קרא דכתיב פסילי אלהיהם תשרפון
באש ובמלחמת בני עמון כתיב ויקח דוד את עטרת מלכם מעל ראשו
ותהי על ראש דוד ופי׳ בנ יחידי המפרשים מלת מלכם סוית מלכום
שקוץ בני עמון (ועיין תחת יתלם זו) וכן רז״ל בדרך זו היסרה סלכב
לפרסו· ולכן אחרי הלהרנת הנביאים הראשונים המסגרר האלהי מוהיר
בנגינותיו לא יהיה בך אל זר וגו׳ כי כל אלהי העמים אלילים· יבושו
כל עובדי פסל המתהללים באלילי׳ עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם
פה להם ולא ידברו וגו׳ וכל זה לבלתי ילכו ישראל אחרי עבת נפתלים
ועקשים אשר בכל ארחותיהם מוקשים· כהם בני אדם יוקשים:
ר״י ר״ל כל נוהי בימי למען בער כגלו· ויהי בימי מלכות שלמה בנו
לעת זקנתו ריגא יתיב נספרין פתיחד נקו׳ אחרין כמיו השם את
לבבו וילך אחרי עשתורות אלהי צידונים ואחר מלכם שיקוץ עמונים·
אז יבנה שלמה במה לכמוש שקוץ מואב ולמולך שקוץ בני עמון·
זה לפי פלא עיהם בנשיו מעלה עליו כאלו הלך נמעל נעמה נכנס
כאמר חז״ל מגיד במסכת שבת ויתאנף ה׳ בשלמה על זאת ויאמר לו
יען לא שמרת את בריתי אקרע הממלכה מעליך אך בימיך לא אעשנה
למען דוד אביך עיד כבך אקרענה ותן הנזר׳ קהיא ועגל׳ כרעת השנואים
סיתם

היתה כפורחת עליהם גם כחשך נאפלה נקבמילג לממלכותיה עגבי ראם .
ואחרי כן בעת חלוקת הממלכה על ידי ירבעם בן נבט אשר חטא והחטיא
את ישראל נתפרס פרשיה הנרים בתחנס העברים בהתאסף ראשי עם
ושבטי ישראל עדרים עדרים · להשתחוות ולזבוח לאלהים אחרים כאמר
הכתוב עיתה בפרשת אלה הדברים:

ויהי שלמה וימלך תחתיו רחבעם בנו ויפשעו ישראל בבית דוד כדבר
ה' אשר אמר אל שלמה ויקרע מאחריו עשרת השבטים מישראל
וימליכו עליהם ירבעם בן נבט ויירא פחד ירבעם שמא תפנה הממלכה ל
בית דוד בעלותם לירושלים לרגל · ויעש עגלי מקלקלות אשר כבל
בלבו ה"ך אלהים אחרים כל שומעתיו ניכבד את לבו לחטוא ולהחטיא
כנגד ה' ותורתו ויהי אלין פי סכים כרית הטומאה מערב רב אשר יצאו
ממצרים אחרי ישראל אשר החטיאו אותם סגר כעגל אחד ויקח כשני
עגלי זהב וישם אחד בבית אל ואחד בדן · ויאמר אליהם רב לכם כנ
ישראל מעלות ירושלים הנה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים
והחזיר עטרת תומים עטרת הטהלה לינסכם · ויבן במות ויעש כהנים
ויזבח זבחים ויקטר על הבמות לאלהים אחרים ויפנו אל ה' אלהי
אבותם עורף ולא פנים · ויעבדו את העגלים בכסף עבורות מינים
ממינים שונים · ויקימו תחת אבות אבותם תרבות אנשים חטאים
בילדי זנונים · והר הקודש כמעט כמה בבני תרגלים ועלה כולו קמשונים:
וגם בני יהודה אשר לא סרו מאחרי רחבעם עזבו את ה' נוצרו לאחר

ויבנו גם המה במות ומצבות וחמנים ואשרים על כל גבעה
גבוהה ותחת כל עץ רענן כתועבות הגוים · ובמעשיהם הזרים · וגם
בימי אביה בנו של רחבעם היו לגוזים במעגלותם · ורק קלות נחסלת
חגים סיתם אתם:

אכן אחרי אביה מלך אסא בנו תחתיו מלך תמים ונועל ברק אים תם
ויסר נורא אלהים ויסר מיהודה כל השקוצים והגלולים אשר עשו
אבותיו המתהללים באלילים ויכרות את מפלצת אשר עשתה מעכה
אמו לאשרה (ועיין מפלצת) ויסר את הסוכות והבמות ויסבר את
המצבות ויגדע את האשרים כמבואר בדברי הימים ב' י"ד:

ואחרי ירבעם מלך על ישראל נדב בנו ואחרי נדב בעשא כן אחיה
ואחריו

ואחריו אלה בנו ואחריו זמרי ואחריו תבני בן גינת וימלוך עמם חציו ואחריו נחצי אחרי עמרי וימת תבני וימלוך עמרי וילכו בהם כאוילי ראשו על זה כנ"ד ונבג על וס בתוך המעגל ונחשו' ירבעם שהכל בא על ידו ובעצתו · וימת עמרי בשנ' שלשי' ושמנה' לאסא מלך יהודה וימלוך אחאב בנו תחתיו ויעש אחאב בן עמרי הרע בעיני ה' מכל אשר היו לפניו · ויהי הנקל לכתו בחטאת ירבעם בן נבט כי ירבעם לא נתכוין אלא להחטיא את ישראל שלא ילכו אחרי רחבעם ולא היה דעתו רק שיעבדו את העגל כאשר עשו אבותיה' בצאתם ממצרי'· ואחאב הפליג המרת הרעה הזאת בכוכבים ובמזלות· בקחתו את איזבל בת אתבעל מלך צידונים לו לאשה· וילך בחוקות הגוים ויעבוד את הבעל ויקם מזבח לפניו ויעש גם האשרה ויוסף להכעיס את ה' אלהי ישראל· עכ"ל מכתוב צבאים אחריו וילך בדרך אחאב· אחאב עבד את הבעל וגו' ובעשעש לא נשאר עוד ירבע' למעל אחרי שבא אחאב אשר הפליא לשחות כנגד מלכות השמים· ויאמר אליהו הנביא לאחאב שלח קבץ לי את כל ישראל ואת נביאי הבעל ארבע מאות וחמשים איש ואת נביאי האשרה ארבע מאות אוכלי שלחן איזבל· וכן עשה ויאמר אליהו אל העם אני נותרתי נביא לה' לבדי ונביאי הבעל ארבע מאו' וחמשים איש· ויתנו לנו שנים פרים ויבחרו להם הפר האחד וינתחוהו וישימו על העצים ואש לא ישימו· וקראתם אתם גם אני נקראתם בשם אלהיכם ואני אקרא בשם ה' והיה אשר יענה באש הוא האלהים וכן עשו· וכתב הם והאברבנאל ואמר שהבעל היו עובדים הוא השמש לפי שהוא תמונת זכר· והלבנה תמונת נקבה· ולזה יענה בהיותם כדיבוק כנגד איש לאשתו· וכן הקדמונים קראו לשמש אפו"לו *Apollo* ולבנה דיא"נה *Diana* וכם מינות מיוחסים לזכר ולנקבה· ולפי שהשמש גובר על יסוד האש ופעולתו נראה יותר בקיץ ובחורף· לכן כמר להם סמנין שהדלקת האש וכו' ובזהר תרומה דף ע"פ ע"א כתוב ומפורש ת"ח בכל אתר כל אינון דפלחין לשמשא אקרון עובדין לבעל· ואינון דפלחי לסיהרא אקרון עובדין לאשרה ע"ב· ויקחו נביאי הבעל הפר ויעשו ככה ויקראו בשם הבעל מהבוקר ועד הצהרים לאמר הבעל עננו ואין קול ואין עונה· ויהי בצהרי' אמר השמש יצתה הבעל הוא בתקפו

ויתעל

ויהתל בהם אליהו לאמר קראו בקול גדול אולי ישן הוא ויקץ. ויקראו
בקול גדול ויתגודדו כמשפט עובדי עבודה זרה בחרבות וברמחים עד
שפך דם עליהם. אולי יתעורר הבעל להם בהקטיר את דמיהם אין ואין
קול ואין עונה ואין קשב. ויהי כעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויתפלל
אל ה' ותפול אש ה' ותאכל את העולה ואת העצים ואת האבנים ואת
העפר ואת המים אשר בתעלה לחכה ויראו כל העם ויפלו על פניהם
ויאמרו ה' הוא האלהים ה' הוא האלהים. ויאמר אליהו להם תפשו את
נביאי הבעל איש אל ימלט מהם ויתפשום' וירדם אל נחל קישון וישחטם
שם (ואי"ה אפרש תחת מלת בעל הכמיון הזה של אליהו. אשר כבר
התחבטו בו גדולי המפרשי' ונמצא כבוא לחוק שגיבנו נחכנו אשר דרכנו
והסתכלנו אשר סבבנו במלאכה הזאת)

ויהושפט בן אסא מלך על יהודה בשנת ארבע לאחאב מלך ישראל וילך
בכל דרך אסא אביו לא סר ממנו לעשות הישר בעיני ה'.

וימת יהושפט וימלך יהורם בנו תחתיו. ויהי אחרי מות אחאב מלך
אחזיהו על ישראל ויעש הרע בעיני ה' וילך בדרך אביו ובדרך אמו
ובדרך ירבעם ויעבוד את הבעל וישתחוה לו. ויפשע מואב בישראל
אחרי מות אחאב. ויפל אחזיה בעד השבכה בעליתו אשר בשומרון
ויחלה וישלח מלאכי' לדרוש בבעל זבוב אלהי עקרון אם יחיה מחלי
וישלח ה' את כוד אליהו התשבי ויאמר המטה אשר עלית שם לא תרד
ממנה כי מות תמות יען שלחת לדרש בבעל זבוב אלהי עקרון וימת
אחזיה כדבר ה' אשר דבר אל אליהו וימלך יהורם אחיו תחתיו כי לא
היה לו בן ויעש את הרע בעיני ה' רק לא כאביו וכאמו ויסר את
מצבת הבעל אשר עשה אביו:

ובני ארם היו הם עובדים אליל רמון כאשר נראה מנעמן שר צבא מלך
ארם כהתנצלו בהכרעתו על ידי אלישע ~~אמר~~ ככה אדוני בית רמון
להשתחוות שמה וגו' בהשתחויתי בית רמון יסלח ה' וגו' (עיין רמון)
ויהורם בן יהושפט מלך יהודה אף הוא הפליא לעשות הרע בעיני ה'
כאשר עשו בית אחאב וימת יורם וימלך אחזיהו בנו תחתיו
וגם אמו עתליה בת עמרי מלך ישראל וילך בדרך אחאב כי בת
אחאב היתה לו לאשה כאשר עשה אחאב כי חתן מלך צידונים היה.

ואלישע הנביא קרא לאחד מן הנביאים וגם לו שימשח למלך על ישראל יהוא בן יהושפט בן נמשי ושיגיד בשם ה' אלהי ישראל להכות ולאבד את כל בית אחאב וכן עשה הנביא וגם הוא עשה ככל אשר צוה הנביא בשם ה' ונסתיע את אחזיהו ויסמיד את כל בית אחאב כדבר ה':

אחרי כן גם יהוא להשמיד ולהאביד כל עובדי הבעל ויקבץ את כל העם כיד רמה ויאמר אליהם אחאב עבד את הבעל מעט יהוא יעבדנו הרבה. ועתה קראו אלי כל נביאי הבעל איש לא יפקד כי זבח גדול לי לבעל כל אשר יפקד לא יחיה. וישלח יהוא בכל ישראל ויבאו כל עובדי הבעל ויבאו בית הבעל פה לפה. ויאמר לאשר על המלתחה (ומה הפקיד על לבושי כהני הבעל) הוצא לבוש לכל עובדי הבעל ויוצא להם המלבוש לכל אחד הגדל לפי גדלו ויבאו לעשות עם זבחים ועולות ויהוא שם בחוץ שמונים גבורים. ויאמר להם איש אשר ימלט מן האנשים אשר אני מביא על ידיכם נפשו תחת נפשו. ויהי ככלותו לעשות העולה ויבאו ויכום לפי חרב. וילכו עד עיר בית הבעל ויוציאו את מצבות בית הבעל ויתצו את מצבת הבעל ויתצו את בית הבעל וישמד יהוא את בית הבעל מישראל. ואמנם לא סר יהוא מאחרי עגלי הזהב אשר בבית אל ואשר בדן. לפי שלא כעמג לבם ע״א כאשר אמרנו רק כדי שלא תסוב המלוכה אל בית דוד. ויהוא גם הוא מסיב ירא מאד תסוב המלוכה אל בית דוד. לא סר מאחריהם וגם לא ליהוא דעבר גלא עבד תקין גלא תקין נסכים לשמעלת העבודה זרה פנים עורם ראה ולעגם. וירכב על יהוא חודים יהקבקום ויגלכם נאחרי כגלגלי לבם זכה. וישכב יהוא עם אבותיו וימלך יהואחז בנו תחתיו:

ועתליה אם אחזיהו מלך יהודה ראתה כי מת בנה ותקם ותאבד כל זרע המלוכה והיתה מולכת על כל הארץ ותלך אחרי הבעל.

ואמנם יהושבע בת המלך יורם אחות אחזיהו לקחה את יואש בן אחזיהו ותגנוב אותו מתוך בני המלך הממותים ותסתירם אותו ואת מיניקתו מעתליהו ולא הומת. ויהי אחר שש שני אשר היה מתחבא יואש הקים ויקם יהוידע הכהן ויוציא את בן המלך ויתן עליו את הנזר וימליכו אותו וימשחוהו ויאמרו יחי המלך ואת עתליהו המיתו בחרב בית המלך

המלך· ונכרות את יהוידע ברית בין ה' ובין המלך ובין העם להיות לעם ה' ויבואו כל עם הארץ בית הבעל ויתצוהו את מזבחותיו ואת צלמיו ואת מתן כהן הבעל הרגו לפני המזבחות ונשמח כל עם הארץ והעיר שקטה ויעש יהואש הישר בעיני ה' כל ימיו אשר הורהו יהוידע הכהן:

בשנת עשרים ושלש שנה ליואש מלך יהודה מלך יהואחז בן יהוא על ישראל בשומרון ויעש הרע בעיני ה' וילך אחר חטאות ירבעם אשר חטא· ואשר החטיא את ישראל ויחר אף ה' בם ויתנ' ביד חזאל מלך ארם וביד בן הדד בן חזאל· ויחל יהואחז את פני ה' ויתן להם מושיע ויצאו מתחת יד ארם וישבו באהליהם כתמול שלשום אך לא סרו מחטאות ירבעם וגם האשרה היתה עומדת בשומרון· ונראה לי כי השמש כי היו עובדים העגל בשם אחוריר' Osiride על מצרים ושמו השמש· ואף על פי שכתוב ירבעם לא היתה אלא עגל אשר הקריב למעלה· פה פרע על חטאתו פשע:

וימת יהואחז וימלוך יואש בנו בשומרון וילך בדרכי אביו לא סר מחטאתיו· ובשנת שתים ליואש בן יהואחז את יואש מלך יהודה וימלוך אמציה בנו תחתיו ויעש הישר בעיני ה' וימת יואש מלך ישראל וירבעם בנו מלא את מקומו בעע"ז וישב על כסאו· ובימי אותו זמן עמוס הנביא ונביא התנבא ופקדתי על מזבחות בית אל ונגדעו קרנות המזבח ונפלו לארץ ואבדו בתי השן ובתים האברכנא· בתים בנויים משן פיל שהוא נחמד יותר מהכסף ואולי היו הבתים אשר בנה אחאב כדכתיב במלכים א' כ"ב ובית השן אשר בנה· (ולבי אומר לי שהיו אולי גם בתי השן בתים בנויות לבעל ולאשרה· שהיו בתים קטנים ולכבוד העבודה זרה עשאום משן וזך) ונשאתם את סכות מלכבם ואת כיון צלמכ' כוכב ~~אלהיכם אשר עשיתם לכם~~ ועיי"ם בנבואה· וימת אמציה מלך יהודה וימלוך עזריה· (הוא עוזיהו) בנו תחתיו וילך בכל דרכי אביו וימת אחרי בן ירבעם מלך ישראל וימלוך תחתיו זכריהו בנו וילך בדרך אביו ולא סר מחטאות ירבעם בן נבט ויקשור עליו שלום בן יבש וימיתהו· וימלוך תחתיו בשומרון· ויבא מנחם בן גדי ויך את שלום וימלוך תחתיו וילך גם הוא בדרכי ירבעם בן נבט

נבט וימלוך תחתיו פקחיה בנו ויקשר עליו פקח בן רמליהו וימיתהו וימלוך תחתיו. וימת עזריהו מלך יהודה וימלוך תחתיו יותם בנו ויעש גם הוא כאביו ופקח בן רמליהו מלך ישראל הלך בדרך ירבעם ויעש הרע בעיני ה' וימת יותם מלך יהודה וימלוך תחתיו אחז וילך בדרך מלכי ישראל וגם את בנו העביר באש כתועבת הגוים ויזבח ויקטר בבמות ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן כמבואר במלכים ב' ט"ז:

וישעיהו היה מוכיחם בימים ההם לאמר ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן כי מלאו מקדם ועוננים כפלשתים ותמלא ארצו אלילים כי הוא דורשים אל האובות ואל הידענים המצפצפים והמהגים ויפנו אל המזבחות אשר עמו לאשרים והחמנים כדרכי המצרים נם היה מתנבא כי יבוא היום ההוא אשר ישליך האדם את אלילי כספו ואת אלילי זהבו אשר עשו להשתחוות כי כמנהג אשר יביעו כיום הנזעקים בפסל האומרים למסכה אתם אלהינו. ומכל זה נראה בביאור כל התועבות אשר היו עושים בימי ישעיהו נביא עובדים בל ונבו (עיין עלגת אלג) כרכתיב כרע בל קורס נבו וגו' העם המכעיסים אותי על פני תמיד. זובחים בגנות ומקטרים על הלבנים היושבים בקברים קטרו על ההרים ועל הגבעות ועוד רבים כאלה. והושע אף הוא היה מתנבא באותו זמן כי זנתה אמם וגו' והסירותי את שמות הבעלים מפיה ולא יזכרו עוד בשמם. בכספם וזהבם עשו להם עצבים. זנח עגלך שומרון וישכח ישראל את עושהו ויבן היכלות וגו' ויעשו להם מסכה מכספם בתבונם עצבים מעשה חרשים כלו ונשמדו במות און חטאת ישראל. וכאלה רבים ועניינם גם בנביאים. וכן מיכה אמר נגד נביאי הבעל לכן לילה לכם מחזון וחשכה לכם מקסם ובאה השמש על הנביאים וקדר עליהם היום טרם ואין השמש כי הוא היה אלהיהם בגבורתו. ואמר הסבה לכם מקסם עננת נביאי האשרה כי בלילה יהיה החשך ולא יראו הכוכבים והלבנה. ולכן יבושו החוזי' וחפרו הקוסמי' ועטו על שפם כי אין מענה אלהים כי מענה האלהים ימצא בין ביום בין בלילה באור ובחשך ועיין בפי' אברבנאל ע"ם זה:

ויעלו רצין מלך ארם ופקח בן רמליהו מלך ישראל לירושלים למלחמה

למלחמה עליו. וישלח אחז מלאכים אל תגלת פלאסר מלך אשור להושיע ויושע אותו וילכוד את רצין בעליתו אל דמשק וילך המלך אחז לקראת תגלת פלאסר דמשק וירא את המזבח אשר בדמשק. וישלח המלך אחז את דמות המזבח ואת תבניתו אל אוריה הכהן לבנות לו מזבח כמוהו וכן עשה ויבא אחז מדמשק וירא את המזבח והקריב ויקטר עליו עולה וזבח ונסך לאלהים אחרים ונתן אותו בין מזבח הנחושת' ובין בית ה' על ירך המזבח לצד צפון. וכתב האברבנאל בס' כבי' ז"ל שלפי מעשה זה המזבח לצד צפון להיותם עובדים לכל צבא השמים והכוכבים הצפוניים הם יותר חזקים במעגלותיהם כמו העולם שהם תמיד בגלגל השמש יותר חוק במזלות הצפוניים ע"כ. ועל זה אמר ישעיהו הנביא ולא ימצא לו מזבחו' וגו':

בשנת שתים עשרה לאחז מלך יהודה קשר הושע בן אלה קשר נגד פקח בן רמליהו מלך ישראל ויעש הרע בעיני ה' רק לא כמלכי ישראל אשר היו לפניו שביטל את המשמרו' שהושיב ירבעם בן נבט ומלכים אשר היו לפניו על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל. כדאית' דבי איהו ובהגה בילקוט מלכים. עד עכשיו היתה ע"א קטרוג ביחיד נקפה לפני הקב"ה לגלות את הצבור כענין יחיד. כיון שבא הושע בן אלה ובטל כל המשמרות כולן ואמר כל מי שעולה לירושלים יעלה. גלה הקב"ה עשרת השבטים וכו' ע"ש. ויעל עליו שלמנאסר מלך אשור ויהי לו הושע עבד וישב לו מנחה שנה בשנה. וימת אחז מלך יהודה וימלוך חזקיהו בנו תחתיו וימצא מלך אשור בהושע קשר אשר שלח מלאכים אל סוא מלך מצרים ולא העלה מנחה לו מלך אשור ויעצרהו מלך אשור ויאסרהו בית כלא ויצר על שומרון וילכוד מלך אשור את שומרון ויגל את ישראל אשורה וישב אותם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי. וכ"כ להם כמו שכתוב בכתובים כי חטאנו לה' אלהיהם וייראו אלהים אחרים וילכו בחוקות הגוים אשר הוריש מפניהם ויבנו להם במות בכל עריהם ויציבו להם מצבות ואשרים על כל גבעה גבוהה ותחת כל עץ רענן ויקטרו שם בכל במות הגוים ויעשו דברי' רעים להכעיס את ה' ויעבדו את הגלולי' ויעד ה' בישראל וביהודה ביד הנביאים שכלאתי לעולם לאמר שובו מדרכיכם הרעים

נשמרו

נעזרת מצותי ולא שמעו ויקשו את ערפם כערף אבותם אשר לא האמינו בה' אלהיהם וישכחו הסבה ראשונה וילכו אחרי ההבל ויהבלו ויעשו להם מסכה שנים עגלים ויעשו אשרה ספיח הירח וישתחוו לכל צבא השמים ויעבדו את הבעל ספות השמש ויעבירו את בניהם ואת בנותיהם באש לכבוד העבודה זרה. ולכן התאנף ה' בהם ויסיר' מעל פניו ולא נשאר רק שבט יהודה לבדו וילכו בני ישראל בכל חטאות ירבעם אשר עשה לא סרו ממנה עד אשר הסיר' מעל פניו ויגלם אשורה ויבא מלך אשור מבבל ומכותה ומעוא ומחמת ומספרוים וישב

בערי שומרון תחת ישראל ויהי בתחלת שבתם ויפלו בהם ה' את האריות והיו הורגים בהם ויגד למלך אשור להביא אחד מהכהנים אשר הגלו משומרון וישב בבית אל לשרת להם ולהורות אשר ילכו בם ובילקוט א"ל שלחו ואמרו לו ארונגו המלך הארץ ששלחתנו עליה אינה מקבלת אותנו ולא נמצא בה [illegible]. שלח המלך וקרא לזקני ישראל וא"ל כל שנים הללו שהייתם בארצם לא קבלה אתכם והיא הפקת ועכשיו אינה מקבלת עבדי אמרו דבר על עסק אלו יושבים לארץ' א"ל ארונגו המלך הארץ אינה מקבלת גוי שלא נימול ושאינו קורא בתורה א"ל תנו לי מכם שנים וילכו וימולו וילמדו אותם תורה ודבר המלך אין להשיב ושלחו את רבי דוסתאי בן ינאי. ואת ר' סבי והיו מלמדים אותם ס"ת וכו' והגוים האלה הלכו בחוקות התורה ובחוקות אלהיהם כדכתיב ויהיו יראים את ה' ואת את אלהיהם היו עובדים אנשי בבל עשו את סכות בנות ואנשי כות עשו את נרגל ואנשי חמת עשו את אשימא והעוים עשו נבחז ותרתק והספרוים שורפים את בניהם באש לאדרמלך וענמלך אלהיהם גם בניהם ובני בניהם כאשר עשו אבות' הם עושי' עד היום הזה: (ועיין תחת תלנת אלנך:

ויעש חזקיה מלך יהודה הישר בעיני ה' ככל אשר עשה דוד אביו הוא הסיר את הבמות ושבר את המצבות וכרת את האשרות וכתת את נחש הנחושת אשר עשה משה כי עד הימים ההם היו ישראל מקטרים לו. ויקרא לו נחשתן. נמצא בתוספת שנ"ן רש"י פירש נמצן בזמן ודר"ק שנ"ן נתנעלו בנ"ן לחקותו כמו נו"ן השלמיונן וגנ"ן אימוש סבתנן

מכתנן. וי"מ שהוא כמו שתי תיבות. נח"ש ת"ן. כי חשבו שהוא מכותן רפואה לפי שהחיה את הנשוכים (ביומי משה). נסכ"י פי' נחושתן פי' נחושה שלהן והמ"ן (כו כינוי (בלשון) ועד עתה היו נחש ויהנחושת מכונס בו קטורת אלהי. עתה מכתבנו בו לוכו אלא (החושתן נתק) (עיין בעל) עם נגו ספר רפואות נכתב תרע"ב בכ"ד דפחים כמס הרמב"ם שהיה מ' מגדיש קעמיי. צורות הכוכבים והטלסמאות שצורת פלונית עשויה כוון נגד היתה בתואות דולי פלוני נזק היה יקרנע להטעות את הבריות אחר העבודה זרה לכך גנזו ויתנק כת' לא בר פלחין. ויחרוד (במלך אשור גלה עברו ויעל סנחריב מלך אשור על ירושלים ויתפלל חזקיהו אל ה' ויאמר ה' אלהי ישראל יושב הכרובים אתה אלהים לבדך לכל ממלכות הארץ אתה עשית את השמים ואת הארץ. הטה ה' אזנך ושמע פקח ה' עיניך וראה דברי סנחריב אשר שלחו לחרף אלהים חי. אמנם ה' החריבו מלכי אשור את הגויים ואת ארצם ונתנו אלהיהם באש כי לא אלהים המה כי אם מעשה ידי אדם עץ ואבן ויאבדום. ועתה ה' אלהינו הושיענו נא מידו וידעו כל ממלכות הארץ כי אתה אלהים לבדך:

ויהי כאשר סיה סנחריב עם כל עמו למלחם תחת ירושלים ויצא מלאך ה' בלילה ההוא ויך במחנה אשור קפ"ה אלפים וישכימו בבקר והנה כולם פגרים מתים. ויסע וילך סנחריב וישב בנינוה ויהי הוא משתחוה בית נסרוך אלהיו (עיין נסרוך) וא"ל לנסרוך היו חול היה נברא ומצלח מקריב לרהיץ בניו קטיה מתנע בניו א"ל בל כי שלי מליך בך ולא שלית ברתשובה מיד קטלוהו אדרמלך ושראצר ובניו בחרב וימלך אסר חדון בנו תחתיו וישכב חזקיה עם אבותיו וימלוך מנשה בנו תחתיו:

ויעש מנשה הרע בעיני ה' כתועבות הגוים ויבן את הבמות אשר איבד אביו ויקם מזבחות לבעל ויעש אשרה כאשר עשה אחאב מלך ישראל וישתחו לכל צבא השמים ויעבוד אותם ויבן אליהם מזבחות בירושלים ובבית ה' והעביר את בנו ובתו באש וישם את פסל האשרה אשר עשה בבית המקדש ובירושלים ונשא ארבעה פנים כדרז"ל כנגד קלק. ונס לפי מעבר פינה מיכאל ישן הביהם מד פני הבעל

הבעל· את כלי תפארת השכינה ותבעום· עבודת זמן היה חבקוק
מתנבא עם העגל פסל כי פסלו יוצרו מסכה ומורה שקר כי בטח
יוצר יצרו עליו לעשות אלילים אלמים. הוי אומר לעץ הקיצה עורי
הנה הוא תפוש זהב וכסף וכל רוח אין בקרבו· אך וה' בהיכל
קדשו· ומנשה הרע יכל אשר עשו האמוריים אשר לפניו ויחטיא גם
את יהודה בגלוליו ושרי הצבא למלך אשור באו עליו וילכדוהו
בחוחים ויאסרוהו בנחושתים ויוליכוהו בבלה ושם עשה תשובה וה'
השיבהו למלכותו· ויסר את הפסילי' ואת המזבחות ויבן מזבח לה'
לעבוד את ה' אלהי ישראל· וישכב מנשה עם אבותיו וימלך אמון
בנו תחתיו:

ויעש אמון הרע בעיני ה' ובזמנו־קום ,והוא ירמיהו לאמר איך תאמרי
לא נטמאתי אחרי הבעלים לא הלכתי וגו' כי על גבעה גבוהה
ותחת כל עץ רענן את צועה זונה· אמרם ראשונה תבורות ספיחם
כי עשו בני יהודה הרע בעיני ה' שמו שקוציהם בבית אשר נקרא
שמי עליו לטמאו ויבנו בימיו את במות התופת אשר בגיא בן הנם
לשרוף את בניהם ואת בנותיהם באש· וכתב רש"י תופת מלשון תוף
מכים תם ומנגנים בתופים כדי שההורים לא ישמעו צעקת בניהם
ויכמרו רחמיהם· וכן אמרו ז"ל בילקוט ירמיה (ועיין תחת תל' תופת)
והנביא קם ופרעם על רוע מעשיהם כאמור הבנים מלקטים עצים
והאבות מבערים את האש והנשים לשות בצק לעשות כוונים למלכת
השמים והסך נסכים לאלהים אחרים וגו' ולא שמעו וגו' הרעו מאבותם
ויבנו במות התופת לשרוף את בניהם באש עולות לבעל ומתנבא
כי הנה ימים באים ולא יקרא למקום עוד התופת וגיא בן הנם כי אם
גיא ההרגה· ויקשרו עבדיו על אמון וימיתוהו ועם הארץ הכו
הקושרים על המלך אמון וימליך יאשיהו בנו תחתיו:

ויעש יאשיהו הישר בעיני ה' וילך בדרך דוד אביו ולא סר ימין ושמאל·
ויצו להוציא את כל הכלים מהיכל ה' העשויים לבעל ולאשרה
וישרפם מחוץ לירושלים בשדמות קדרון ונשא את עפרם בית אל והשבית
את הכמרים· והם כהני הבעל אשר נתנו מלכי יהודה (ועיין כמרים)
ואת המקטרים לבעל ולשמש ולירח ולמזלות ולכל צבא השמים
עונה

ויצא את האשרה מבית ה' מחוץ לירושלים אל נחל קדרון וישרוף
אותה ויתוץ את בתי הקדשים אשר הנשים אורגות שם בתים לאשרה
ויטמא ונתץ את כל הבמות ויטמא את התופת אשר בגיא בן הנם
לבלתי העביר איש את בנו ואת בתו באש למולך וישבת את הסוסים
אשר נתנו מלכי יהודה לשמש ואת מרכבות השמש שרף באש. (זאת
היתה אפולו *Apollo* אשר מגדרי המיטולוגיא הם אומרים שהקדמונים
ציירוהו מונח בקרון המשוך משני סוסים עם הכנפים. ואפולו
מכונה פיבו *Febo* ונקרא השמש. ונתץ את המזבחות אשר עשו מלכי
יהודה ואשר עשה מנשה ואת הבמות אשר מימין להר המשחה (לפי
פירוש שם העבודה זרה כמו שכתב מהרי"א) אשר בנה שלמה לנשיו
לבנות לעשתורת שיקוץ ציונים ולכמוש שקוץ מואב ולמלכום
תועבת בני עמון ושבר את המצבות ויכרות את האשרה וגם את
המזבח אשר בבית אל והבמה אשר עשה ירבעם. וגם את כל בתי
הבמות הסיר יאשיהו וגם את האובות ואת הידעונים ואת התרפים
ואת הגלולים ואת כל השקוצים אשר נראו בארץ יהודה ובירושלים
ביער יאשיהו וילך יאשיהו ללכתו לקראת פרעה נכה ויביאוהו ירושלים
ויקברוהו בקבורתו ויקח עם הארץ את יהואחז בן יאשיהו וימליכו אותו
תחת אביו. ויעש הרע בעיני ה' ויאסרהו פרעה נכה. וימלך את אליקים
בן יאשיהו ויסב את שמו יהויקים ויעש גם הוא ככל חייו וככל הרע אשר
עשו אבותיו. וירמיהו היה מתנבא עליהם כמו ה' נתתי הארץ הזאת
אל נבוכדנצר מלך בבל וכן היה כי בימיו עלה נבוכדנצר מלך בבל
ויהי לו יהויקים עבד. וישכב יהויקים וימלוך יהויכין. ויעש הרע ככל
אשר עשה אביו. והיו עובדים אל כל צורות רמש ובהמה אשר ע"כ
יחזקאל הנביא שהיה בזמנו זה היה מוכיחם כדכתיב ואבוא ואראה
כל תבנית רמש ובהמה שקץ וכל גלולי בית ישראל. ובמקום אחר
הוא אומר ותרא אנשי מחוקה על הקיר צלמי כשדים חקוקים בששר
והנשים מבכות את התמוז (עניין תמוז) והבבליים היו מנחשים
כדכתיב עמד מלך בבל על אם הדרך וכו' קלקל בחיצים שאל בתרפים
ראה בכבד (כמו שכתב סיטוריניו [illegible] שעניין הקדמונים היו מנחשים
בחושי כבד על הבני מעים של עופות). והיה מוכיח את עם ירושלים

על כתה תוכי תועבות אשר היו עושים כבריתה תמנות נבוכנו הוא נגיד צור אשר אמר אל אני. והתנבא עליה לאמר מותי ערלים תמות ביד זרים. נאתה אדם ולא אל ביד מחלליך נעיין בילקוט יחזקאל סי' שס"ג נורגע מסבה הגלולים אף בבני ישראל באותם הדורות. ובהושע קרי בחול להגלות את יהודה לבבל. ויקם סתר כאשר העיד הנביא כי הגלה נבוכדנצר את יהויכין בבלה. וימלך את מתניה ויסב שמו צדקיהו ויעש גם הוא כאשר עשה יהויכין. וימרוד במלך בבל ויעל עליו נבוכדנצר ויצר את ירושלים וילכדה והגלה את ישראל לבבל ויהיו שם עד זמן בית שני:

ויהי כאשר גלו ישראל אל ארץ שנער נראה בי נתקיים בהם כל חזיוני החוזים ונבואות הנביאים אשר אמרו ישראל גלה יגלה ויגלו בראש גולים על אומה טמאה איש איש גלולי עיניו השליך וירא ויתבונן האל הגדול הגבור והנורא ויעזבו את אלהים אחרים מעשה ידי אדם והבעלים והעשתרות וישובו מדרכם הרעה. אותם בגויים אשר סביבות' כפתה נרעת העבודה זרה על כל עיר ועיר ועל כל אומה ואומ' ואף נבוכדנצר מלך בבל עשה צלם זהב גדול ונגה מכל האומו' אשר היו תחת ממשלתו כאשר ישמעו קול כלי שיר ומנגנין להתם' ויתו ישתחוו. ובזהר פרשת תרומ' דף קנ"ה ע"א כתוב וז"ל אמר נבוכדנצר צלמא דחמינא כנה רישא די דהבא טבי די כסף אנא אעביר כנליש דדהבא דליהוי גזפירא (פי' עטרת) דרהבא ברישא. ואתאבה ספנה ינקא בכם כל אומין ועממין וליסגון למפלח לשמאה צלמא נפל קמא ממלכו מקדמא דסגה נליף ביה שמא קדישא נטיל ליה בפומיה דסמנא צלמא בסטיה מפתא סתם מלל רברבן עד דאתא דניאל ונקרב גביה דסמנא צלמא נאמר אנא שליחא דמארא עילאה נגזרני עלך לאפקא מסגא אדכר שמא קדישא נפקא ההוא שמא ונפל על צלמא ואתבר עכ"ד נמצאתי בלבב מפיהו ולא יעבדו אלא עוד גויים עכ"ל:

ותוספות בפסחים כתבו שאותו הצלם לא היה אלא אנדרטי של מלכים ולא עבודה זרה. ונרב בן יחויא בפי' על דניאל כתב שהיה עבודה זרה ואף למירגם סתומות ת"ם בגמרא שיתא מוסלר מתו עליו ויקיים עליו כתמות כבוד לסות למקום לתרגת קבלה באמר מעידים

דברי

דברי מדרש הקודש מסכימות לאגדם. וכאשר בדרך זו שלטו כמה מלכי
האומות וכאשר עוד כתוב ונזכרים בספר שלשלת הקבלה. ונתגלו
דברים גם בספ' סדר הדורות. וי"א שנמרוד עשה פסל כדמותו והכריח
בני אדם שישתחוו לו וקראו ב"ל ונמשך מהרי"א בפרס' נח ועי' שם
טוב. מיתה נסיב בגרה אבל הצלם היה מכופר עמהם בני אדם לעבדו
ובאורך הימים קראוהו ממנו ונתחלפים שהם קראוהו ב"ל וקצתם קראוהו
בעל וקצתם קראוהו בעל פעור וקצתם בעל זבוב ואף בימי דניאל היה
וכו' נעי"ש נתעקד זה הפסל עד שבטלו דניאל ככתוב בספר יוסיפון
בספר ראשון פ"ג ע"ל. ויהי היום ויחוו דריוש את ב"ל אלהי בבל
ויבן המלך את המנחה להקריב אל ב"ל. וזה משפט מנחתו פר א'
ועשרת אלים ומאת בני יונה ומאה כבשים ושבעים ככר סלת להם
שלחנו ועשרה כדי יין למערכת שלחנו כמו היה משפטו לאמם. ויהי
היום ויערכו השלחן לפני ב"ל. ויאמר המלך לדניאל עד יתן והאמנת
בגדל ב"ל האלוה הגדול אשר לא אשר יאכל במערכת השלחן הזה.
ויען דניאל אל המלך לאמר אל כי יפתך לא גם יפתה לב המלך בדבר
הזה בב"ל כי הכל נתונה הוא נחשת אין בו כי שבטה ידי אומן הוא
אוכבם יאכל ואוכבם ישתם. רק בהניו הם האוכלים את מערכת שולחנו
ובעלותיו. ועתה אם תשמע לי לסמוך את בהניו בידו. ולא תכיר את
ערמית' ואת תכסיתם אשר יתפתים אתך ונעוך להשתחוות לאכל נתונה.
ויאמר לו המלך ויהי כדברך ויגע דניאל ויסגרת את דלתות ההיכל אשר
לב"ל ואת שערים בלתי סמער אשר בא המלך. ולא אמר דניאל כי"מ
אל האמר ויזרעו את האמר על פני רצפת אשר להיכל ב"ל והכהנים
לא ידעו עם דניאל עשה ויהי כבלותם לעשות כן ויצא המלך ודניאל
מן השער אשר בא בו היה נבריכם. ויגע ויסגרו את השער ויחתום
המלך את השער בטבעתו ובטבעת דניאל וילכו אל בית המלך וילינו
ויהי בבקר ויצלח המלך לקרוא לדניאל לראות וללכת עם פעל ב"ל.
וילכו עד שערי ההיכל ויגלו את החותמות אשר חתמו ויאמר המלך
לדניאל היש שלם בחותמות האלה ויאמר לא. ויגע לסמוך ויסירו ויפתחו
את השער ויראו את השלחן נכסה ואבל כל אשר ערכו עליו מלחם
ועד בשר ועד יין כי נשתה. ויהי כראות המלך ויגל אותם ככה ב"ל
ויאמר

ויאמר נתן מלך בי"ל. ואין כמוך בכל אלהי הגוים בגבורה ותעצומות דניאל לאמר אל תאמר כן. הבט נא אל אשר אמר פרסנו על רצפת הבית סביבות השלחן וראה את מדרכות העקבות האלה לדעת מה כי הם אוכלי שלחן בי"ל. ויבא המלך וירא עקבות אנשים ונשים ונערים וטף. ויפלו ויתפשו את שבעת הכהנים משרתי בי"ל. ויאמר להם המלך אם לא תגידו לי האמת דעו כי מות תמותו ויגידו לו האמת ויראוהו את המבואות הנעלמות אשר בהם באים אל בי"ל לאכול ולאכלים את מערכת שלחנו וידע המלך את ערמתם ויצו ויהרגו את היכל בי"ל בלי ספור מלחמה עכ"ל היוסיפון:

ואולי על זה כתב ישעיהו ברע כל עני נסיים דברים בעל שלשלת הקבלה נ"ל סבב כל נמרוד עשה צור' אביו אחרי מותו ועשה התחיל העולם. שכאשר היה נמצא איש או אשה וחכמים היו מציגים מצבות לשמו וכורעים ומשתחוים לפניו עכ"ל וגו הייתה כוונת נ"ב בצלמו. ואם לא היה עבודה זרה נמצאים סוף סוף עתיד היה לפנות. ומעשה זה עשה מזהב כי הזהב דומה אל השמש כאשר אמרנו למעלה. ולכן ישעיהו קרא כנגדו ואתה אמרת בלבבך השמים אעלה ממעל לכוכבי אל ארים כסאי אעלה על במותי עב אדמה לעליון. והתגלגלו הוא אך אל שאול תורד אל ירכתי בור. ונעבד הבי"ל אשר אמרנו למעלה היו עובדים גם אל הנחש (ואולי זה היה רמז לנחש הנחשת אשר כבר כתת חזקיהו) כאשר מפורש בדברי יוסיפון שם נ"ל גם בימים ההמה היה לכשדים אלוה העתועי נכון התנין גדול ויפה במערה אחת והיו מקריבין לו מנחה. ויאמר המלך אל דניאל הנה הוא יאכל לקראת המנחה ויפתח את פיו כמשפטו ויאכלנם אל פיו ויבלעם ויגבה גדם כמעט רגע לגלות מן המערה ויאמרו הכהנים אל המלך הנה על אלהים הזה אשר הוא אלהים חיים יוכל דניאל להתעתע כאשר עשה לבי"ל ולכהניו ומזבחו ושלחנו ויספו את עבודתו. מדוע לא יתגרם באלהים הזה אשר הוא אלהים חי כי אם יתגרם בו עתה יוקם לכם את נקמת בי"ל והיכלו וכהניו. אז אמר המלך לדניאל הנה כי דניאל נסלחנה לו ואתגרם לך הנה על התנין האלה הוא תעריס מחשבותיך להכחידו כאשר עשית לבי"ל אשר אין רוח חיים בו כלא גם אל חי גבור

ויזוק

ויחנך נחי יתיצב לפניו להרע לו. ויען דניאל אל המלך לאמר אל נא יתעצב המלך גם בזה כי חיה היא ככבשת תמות ידי אדם ואין בה רוח אלהים. ועתה אם תרפני אדוני המלך גם התנין הזה אני אכנו ואמיתנו בלי חרב וחנית ולא מלחמה כי שרץ חיה הוא השורץ על הארץ ונתן ה' אלהינו מורא האדם על כל. כמו חית הרומשת והשורצ' על פני כל הארץ ליראת אותו ולפחד מפניו כי בצלם אלהים נברא האדם לתת מוראו על הכל ועתה אם ייטב בעיניך הדבר מוכני אכנו ואאבדנו כי מן הפסילים אשר אבדתי רק אל תיתפלא כי סרך לסדע לי. ויאמר לו המלך לך נפשם אם תוכל. ואל תירא. ויענתו כל השרים במאד מאד לאמר המלך לדניאל להתגרה בתנין כי אמרו עתה יאבד דניאל כי לא יוכל להתיצב ככח התנין. וילך דניאל מאת פני המלך ויעש כלי ברזל במסרקי הפשתים וידבק גביהם גם אל גב פניהם וקנותיהם פגומים חנים מסביב לפנים ומחודדים ויגלגל עליהם כל מיני המאכלים חלב ודשן וכל מיני מטעם עם ארוחת גבורת ומריפות נתן בו עד נעלמו קרני הברזל והפרונים. ויהי כראות תבנית המנחה ויעליהם דניאל אל פי התנין והתנין אץ לבלעם ולקבלה בתאות כמנו. ויהי בבואם אל פיו ונחרד אל חדרי בטנו ויוסם חלב ומרסן ממעל לקרני הברזל ויגלו ראשי החרונים המחודדים כמוני התנין ויתקבצו ויאל התנין ויפגל ויומת לבת אחת. ויהי לשלשת הימים ויגלו הכשדים והבבליים לדרוש את התנין בפנחו יום ביום ולא יכלו כי את רק עלה הכהנים מן העמרים ויתוקע לבנה אל העמרים וכהנ אלהיהם את מנחת כנהם ע"כ:

ויעברו השבעים שנה של גלות בבל ויפקוד ה' את עמו בימי כורש מלך פרס ויבנו שנית את בית הבחירה על ידי עזרא הסופר ונחמיה. ואז התחלה כת חשמונאי. כאשר כתב בעל נשמ' חיים במאמר ג' פ"ז שכאשר התחלה הנבואה להסתלק מישראל התחיל ג"כ להסתלק כח סטרא דסטרא אחרא מכל דבר ותחוק בהסבב באמר תרתא רוח הטומאה ותחוק כמבואר בתוך מוחים כמנהם נעי"פ. נכברו מעל ישראל על ידי הצדיקי' והנביאי' מפיו באתנו סדר נע"י אנשי כנסת הגדולה ואולי לוס כנגד רז"ל באומר' שאנשי כנס' הגדול' הרגו יצרא דע"ז. ועזרא כשעלה מבבל עם זרובבל קנה לשמרונים מפיס להם ודמו' יונת על הר גריזי':

ונם

וגם טיבו"לו Tibulo המספר כתב שהאשקלונים אשר היו עובדים
אל ד'אה דירצ'טו Dea Derceto היו אומרים שהיונים הם
קדושים. ולכן לא היו הורגים ולא אוכלים אותם מפחד ומורא לאבד
את אלהיהם עכ"ל. ונ"ל הנה באשקלון כמה נכתב עוד היום מגדלים
היונים בכבוד גדול וגם מקיים דברי רז"ל על הכותים. ועוד כי כמו
כמוהם היו מקריבין יונים לאליליהם ועיין בספר מאור עינים לר'
עזריה מהאדומים בחלק אמרי בינה פרק כ"ח. וי"א כי אלת יונו
Giunone היא אלת מלכת זוג"ה. ונתעממת כ"ק דאלין כתב שמה
הע"ז שטמן יעקב בשכם מנהגם הכותים וגם השמרונים ע"כ.
ובילקוט כתוב מבקשים להרוג את נחמיה ונפלה מלאכת ה' שתי שנים.
מה עשו עזרא וזרובבל ויהושע בן יהוצדק קבצו את כל הקהל והביאו
שלש מאות כהנים ושלש מאות תינוקות ושלש מאות ספרי תורה
בידם ושלש מאות כהנים ושופרות בידם והיו תוקעים והלוים
משוררים ומזמרים. ונדו את הכותים בסוד שם המפורש ובכתב הנכתב
על הלוחות ובחרם ב"ד התחתון והעליון שלא יהיה לכותי חלק ונחלה
הכרוז בישראל שלא יגייר אדם מישראל כותי. ושלחו החרם לכל
ישראל שבבבל. והם הוסיפו חרם על חרם והמלך כורש קבע עליהם
חרם על חרם. ע"כ בפסיקתא.
ומלאכי האחרון לכל הנביאים חתם את נבואתו באמרו זכרו תורת
משה עבדי אשר צויתי אותו בחורב על כל ישראל חקים
ומשפטים הנה אלכי נגי' נערתי לדברי הר"ם מקוצי בהקד' לספרו
אשר פירש שם נ"ל כלומר אני האחרון לכל הנביאים ומעתה עד שיבוא אליהו
לא יקום עוד נביא ויתחדש שהאומות יעתרו דברי הנביאים כי
אמונתם לכן הנני אומר לכם בשם הקב"ה זכרו תורת משה עבדי אשר
צויתי אותו בחורב ונו' שלא יעלה על לבבכם שהנביאים שעמדו לכם
נתנבאו בחילוף תורת משה. כי כלם לחזק תורת משה באו עכ"ל
הנה האמיתי יחיש גאולתנו ויקויים מאמר הנביא והיה ה' למלך על כל
הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד אמן כן יהי רצון:

אבן משכית אלא פנתתי׳ אותם לפני הצלם נשתחוותי׳ עלי׳ (ועיין כמוש)
אדרמלך שיקוץ אשור ושומרון נראה בפרק ארבע מיתות והספרוים
שורפים את בניהם באש לאדרמלך וענמלך וגו׳ אלו כינוי
הפרד והסוס אדרמלך דודר נום למצריה במעינה וענמלך דעני נום
למצריה בקרבה והסוס לפני הקדמוני׳ היה מורה על השמש והיה דמות
סוס עם כנפים וכידו׳ פ׳ כל הצלמים כתוב שאדרמלך הוא טווסא ופי׳
הערה מראה כו׳ פר״ל הדר מלך (כב״א) מכוה לכבוד להדר ותפארת
וטווסא הוא הנקר׳ פאו״ן בלע״ז. ולפי דברי הגאון ר״ח הכוא דבריו
בספר בדוי על סתרים אדרמלך הוא דמות קוף. ואנא ידעתי מנין לו.
נ״ה ושלם מלך הוא סם נכסף מורה על אלוהות ונמשל כיס אור ·
וצורתו היתה כדינ׳ אדם ונקרי׳ כקרני השמש סבבים דרך קשת יעגלים
מכבינו נוהג קהם השמש (ועיין מולך) נ״א ואדרמלך וענמלך כם
הירח והשמש ונם כמו המולך אשר רמזו אל השמש ומלכת השמים
אשר רמזו הירח. אלכן מכל לקיים דברי רח״ל אף עם הם אומרת הנפרי
המיטולוני׳ ואת הסוס לענות מציירין הלבנה בדמות אשה שמסכת
בקרני׳ ממני פרדים והשמש בדמות איש המכמך בקרון ממני סוסים ·
ולזה רמזו באמרם אדרמלך דמות פרד וענמלך דמות סוס כי כיוונו
בתבלות מעוכנתם לצייר אמולי נורת פרד לבדת ונורת סוס לבדת לרמוז
השמש והירח. ובעלי חכמת הירוגליפי״מי אמרו שהתמוס נמצא פאו״ן
נומנו סמכה לנר משה מורה על חיים. נמצא תחת ממשלת השמש ·
נבוס יקיימו אף דברי הירושלמי:
אמון מנוא ירמיה מ״ו י״א פסוק סלך על נוא. נ״א אמון כמו המון
נ״א .הוא אליל מצרים ונמצא כמוש על עמונים נמצא חשמש
ע״א מכוה הבעל שנקרא אחרי כן יו״בי אמו״ני *Giove Amone*
אשימא אותו כפרק ארבע מיתות אשימא אלו כיסו ברווא קרוא
ונירס״י עז· ברווא קרני כל צאן והוא קרי ליה קרווא על
שאין לו שער כל בך. ואולי הוא האליל שנקרא אח״כ בלמון יון פא״ני
Pane הוא אדם בנורת עז ונלמנם אדון הבל. ובוודאי פרק כל
הצלמי׳ כתוב אשימא אומרו כמו דלות אחר באיל האשם (ולפ״ז הוא
חמול מלה) והבלי יקר ע״פ על למען הנמ׳ מאמר ברווא קרווא דהיה
אשימה

אשימא בלשון שמשה סהרי אין לו עמר. נ"א אשימא אש יומא כי אש של יום נקרא השמש. ולפי דברי הגאון ר"ח מהבוא הבחור בפ' אחרי מות אשימא דמג' החול גלא ידעתי מנין לו. ואולי לפי שהתחול הים רנתי אל הירח לפי מנת הפורטוגליפיסי פל מצרים קרטגני ואיתו המדקדק לא יפה דקדק על זאת לפי שכתב תחת מלת אשימא בספר התשבי אשימא הוא הקו"ף שכן נקרא בלשון לע"ז שימי"א Scimia ואין אנו זקוקין לפירנס:

אשרה כתב רד"ק בספרו אשר כל עץ שעובדים אותו או שנוטעים לכבוד העובדים אותו יקרא אשרה נקבגנו בלשון זכרי' אשרים ע"כ. ויפה דבר אלא שם אשרה נופל על שם עץ ואינו כי אם שם העבודה זרה נקרא כתיב לא תטע לך אשרה כל עץ ותחת כל עץ רענן. הרי דכל עץ שיהיה היו עובדים אותו אשרה אם היו רגנים על פתיו מקומים על האילן או תחתיו איזה צורה קוראים אותו אשרה · והיו המון העם עובדים אף האילן עצמו. נ"א היו הכנענים לעבוד את אסתר"טי Astarte כאשר צורת עגלה אשרה. ונראה הירח שכן בלשונם היתה נקראת אסת"הר כאשר אז"ל במסכת מגילה פרק א' על אסתר. גם לפי שאשרה ועשתורת אחת הן נראה כנקראת מלכת שמים בירמיה ז' ספרם מלכת מלך. נ"א שהירח היו עובדים אותם בתוך האשרות או בתוך היער אשר בו האשרות ונראה אם כן אשרה עץ הנקרא כך. וזה אינו כמ"ש. נחונת אסתר"טי י"א שהיתה דמות לבנה ולא יותר. נ"א דמות איזה עוף. נ"א כדמות אשה ועל ראשה היה דמות ראש שור. ולפ"ז האשרה רומזת גם אל השמש כי העגל אל השור הוא לרמוז השמש. נ"א שהיא הנקראת גם אטרגא"טא Atergata נביתה בדמות אשה נקראה העכבש דרך מגלם והיא הלבנה· ונראות הוא דאשרה היא הירח כבתוב בזהר נשאן דעלחין לבוכרא אקרון עובדי אשרה. ועשתורת ואשרה אחת הן. נראה על זה מכמה פסוקי דכתיבין כמו אשרים וחמנים. וחמנים הם צורת חמה. ונגד לבעל ולאשרה לבעלי' ולעשתרות (ועיין בעל ועשתורת) נ"א שהיא מזל בתולה הנקראת אסטרי"אה Astrea ואמנם אין לנו על דברי רש"בי ולפ"ס והאשרה היתה תחת ממשלת יוב"י Giove והוא הבעל כ"כ הנכרי

עפרי המיטולוגיאה. ולפי דרכנו יגם דברת כי תרה היה תחת השמש החשוכה ממנו תראה לינם רק סבת שנוה לאחרי השמש ית״ן:
בית ארצה ומלכים ח׳ י״ג נשמה כתובם שהם פמר בית ארצה וי״ת שנותה די בבינה בתרגם. וכן פי׳ הרלב״ג. וי״ה משמה פם לרם.
וי״ה פמו עוברים לארץ ועבודת הארץ בקדמונים סוקה תחת ממלכת השמש. ועבודות הים תחת ממלכת תרח:

בטח התופת (עיין בעל)

על כרם בל קרם כבו יטמנים פ״ב רר״ק פ׳ פם אליל וכן פי׳ הראב״ע:
וכן רש״י. וי״מ שבל מנה השמש ונבו מנה הנוחשי. ונבו לשון נבואות גום הפסל מנה אמר במלג דניאל (ועיין בסוף שלשלי הבעלים) וי״ה פמה הבעל (ועיין בעל) וי״ה שנבר ונבוזו אחר פם. וי״ה שבל מנה נסרוך. ונבו בעל פעור ובמוש יחדיו. וי״ה שנבו קום אורקו״לו *Oracolo* ממנו תגיד העתידות (ועיין בסוף שלשלת הבעלים על ענין בל מספוד דניאל. ויש׳ כ״ל *Bello* הוא כרמו׳אדם גדול רנבב על נמר נתמה עוו כידו לסרות על האדמנות ויתן בטנים להוליד ולהקנות:
בן הדד וי״ה מכמה מלך אמר עבדוהו לאלוה וסמה השמש יען ויקרד כלמון אשורי מנה שמש. כך מגאתי אכל על הדעה קיימת אין לנו להסמך:
בעל בלי פם לוננו. הגיל פיש מנה לא מסנמאה ומרלמון לכל האלילי.
ולכן כתוב פה הדינגר ויכות לו לרבעה פנים. ספן הראשון שמו ועבודתו ומהותו. ספן השני את האלילים הנזכרים בספר ארבעה ועשרים ממנו נזכרים בפסוק כאשר נקראו מעונריוסס. לא את המנפרים בכולי הקודש כמו את מהם לגבלו ללעג ולקלם. וכן יסוב כבללים ע״י מלגוו בחל ומסכת. במרים. במות התופת. צלם. סמל ורתמיקן.
ספן הפלימי דרכנו הכוללת בדרך קיבוץ כל יסודי העבודה זרה ויעתם פכונבות פל עובדיה׳ והפנג אמר תחתיו הוא כבללים איש איש על מתכנו סמולם. הספן הרביעי ביאור נסיון אליהו הנביא עם נביאי הבעל ועובדי הבעל והאשרה:
הפן הראשון יאורכנו פושיה ביאור שמו ועבודתו ומהותו. נעתה הבאה הדעגות כפי דרכי נאחנה דעי ואף אכי. פם בעל לפי הפל מורה

על אלהות נכרי' אחרן· אמר רע"ב ז"ל שמלה והאיל שנקרא אחרי כן בשם
חירני' בשם אדוני Adone נשמה תלמן אחרן· וי"ל שכל הגלגלי' שנקראים
בשם בעל אף על כי שום לשם שם נוסף על הבעל נראין א' משם דעתם
לחבירו כמו בעל צפון בעל פעור וכיוצא· ועכ"ז שם אחד נראין הפרס
ביניהם שכולם אליל אחד הם· ואמנם דעת הרמב"ן ז"ל (מגלת דברים
תחת מלת מולך) כמה שהמולך והבעל א' הם· אבל בעל פעור ובעל
זבוב ובעל צפון· ואחרים שום לשם שם לשני אלהים· השקוץ אשר נקרא
בעל שמש· ונגד ז"ל שהבעל כמו אחד מהכוכבי' לבת שבתאי משם
נקראהם סטור"נו Saturno ני"ל מקום מאדים·ונקראהם מרק"שי Marte
נ"ל שכמה המולך ומלכום של בני עמון נוף כמשם לדעת הרמב"ן·
ונגד י"ל שכתב לנמרוד שם בעל בהתחילו לעבוד אותו· והציוני
כתב הבעל הוא דעת שמש וירח וצבא השמים נקרא בשם בעל
שכל אחד בעל ושלטון בעצמו' ושמש הוא העיקר כי הוא כשלטן אור
לכל צבא השמים· וע"ז היו מקננים סוסים ומרכבות כנגד החמה
(ועיין למעלה בשלשלת הבעלים על מרכבות השמש אשר שרף
יאשיהו) ונראתה י"ל מקום כמין עלך לבוש בגדי מלכות וכתר בראשו
ובלי זין שכנת נחרבו שלושה בית נשא המלכים של עמונים· ונגד רואו
לו השמש כאשר כתב הרמב"ם בפי' על קושביות כע"ז פ' כל הצלמים·
ני"ל מקום דמות שם דעתו לו השמש· ולכן היו עובדי' אותו על הסרים
ועל כל גבעה גבוהה· ונגד י"ל שהבעל אשר כמה מנשה היו לו ד'
פנים בענין שכל פונה מתפונת פיבוא שם לפסתחונת ויהיו פניהם פד
פני הבעל· לא כדי מקרלא שבינרו ורבעוהו כמו פלרז"ל· וככל הולך
לו מקום אחד· וכב"י עיים ובעל הוא על בעילה כי צלמו חושתררות
כמו דמות צאון מוסכעות מרינע"ז שמה כבעל' עמם (ואגנבי שרנוס
פרנו ואילים העברים שקקימונג' היו בנוים על ימודי זנוני' ושמותים
בזמת כאשר כרלש מנגרי המוטילות' אות נמוס יגלה לו טעם נכון לנוס
הנביאים הקרושי' כי רוח ה' דבר בם בקרושה ובטהרה· דונם ככולם
תוכיחו ישראל במפלי זנוני' פלכותרם סינד קשה שכינו במלכתם סנמנוס
עמ!ים מנגנים בולן כגד עע"ז דשו יכולים ליקח סמבל של עבד סמורד
ברבו אל בין סמורד כאלבו ערבים באלם· אל סמתמשם בום סמבל בכלל
סמוקם

היותו קרוב לטעמים יען ריאליל והצורה היא סבורה וזו לזו כענין בלעם נדר"ק):

והאמורה הוא דעלת בעל מורם על אלהנות בעולם עוות הדבר אשר נגלגו יקי' בעל- ד"א בעל אשה- בעל השדה- בעל השור-

עלן עלת בעל מורם כאלהנו' בעולם גדול ויותר מעלת מלך כי המלכות היא סמרים להכניע בה את אנשי מלכותו כמי כדת נחוק נכיונים אשר יפים והמלך עליהם לקיים כסא הדין- והשלום- והמשפט- נע"ז יסיג תחת ממשלתו לא מיסו בני מלכותו עברי'את כמו שכבר סקני לאלהנות. אל סופו לאום. אלם עלת בעל ע'רא ה אלהנות בעולם כאשר אמרנו. נותם יענה דעלת בעל סתם מורה כאלהנות בעולם ענים- נירכם אותן סכל- נאין ספק מענה השמש כאשר מי חכמים קנית כמורם הקתם כאחרם מאין דעלמי לשמשא איקרון עוברי הבעל- נוס אחרי בי סכות האל האמיתי ניעזבו את מקור מים חיים- קראו הבעל ענגו לסבת ראלמנם- נכנו את השמש בסם זם להראות כיות הוא האדון המגמר בעולם ענים בומן סאלהנו נקרא כתוב במלבי' ב' כ"ג והסבית (יאשיהו) את הכמרים נגו' נאת המקטרים לבעל לשמש ולירח ולמזלות ולכל צבא השמים- נעלת לשמש אחרי עלת בעל עבלי נא"ג המיבנר- מה לברו עלת בעל רקוא השמש- נהאריכנות על זה בראות אינו אלא יענות כפר- אל לצפי האומה נלמי הדור- נלמי כהניהם ונביאיהם היו פונים הצורה אשר לפי דרכם היקה בעיניה' כנכם לרמוז את השמש. ויען כי רבו עסרבה הצורות כמו שכתב הרמב"ם בע"א מהלכות ע"ז אשר היו הכומרים מודיעים אל ההמון העם הצורות אשר בית מלכם. לכן נתוסף סם לווי על הבעל לפי הצורה שהיה לו כמו בעל זבוב. אל אחר-לפי העבודה המפורסמת שהיו עוברים אותו באותו זמן ובאותו מקום- אל אף לפי המקרה אשר קרה להם אותו זמן שהוא- נלענלם דבעל מתם בלא שם כנסף- ובעל עם שם כנסף כולם אליל אחד הם- עסספרם שהיו ביניהם לא היה אלא לפי הצורה החיצונית- אל כאשר אמרנו נהוא היה האליל אשר בפי היונים נקרא אחרי כן יו"בי Grove נעיין מה שכתבו עליו סופרי המיטלוגי'אה ותקנא כדברי אלם- נעיין בספר אור עינים דף י"ב:

הפן

ועוד כתבו אם האלילים הנזכרים במקרא הנה נקראים בשמם שהניחו
להם מעובדיהם או אם כנו את שמם ללעג ולקלס. כי הראיש
חכמים יתן את זאת ונאמר דבר כי ה' אלהי ניגודם? אמנם אף על זאת
לא נכחד מעיני המעיין אף כי שמתנגדים רבו ומרבים גבולותם תהלים
בתוך נפש המכילתא על פסוק עוד ימנכן בפיכה נפש אלוהים אחרים
לא תזכירו לשבח אבל לגנאי ת"ל שקץ תשקצנו ע"ז קריים ע"ש
תנאה זרם שקץ תועבה עמל מצבת מסכה אלילים עצבים תרפים
גלולים שקוצים חמנים אבל הקב"ה קרי לשם שבח וכו' עיין שם.
ונגד יש שחלקים במלת נחשתן אם עובדיו קראוהו כך. או אם יחזקיה
קראו כך וחנו"ך להקטינו כמכתתו נמשלו. וכן בעל זבוב י"א כי היה
נקרא בעל זבול וכן על אלת תרפים ואחזם כלך בתפילת הסכם המורס
פלעת נסנדק. ונתהלס הייתי מבר הסיינו וכולי' לחלק בין הע"ז הנזכרי'
בתורה כפי עובריה' בעו נעמן אמר בהשתחויתי בירת רמון ועובדי
הבעל אמר אמרת הבעל ענגו נסמס בשפותם המיוחדים. לאמר סם
נזכרים כפי הנביאים למנבות את ישראל או לסניד אחר קרה לעובדיהם
כמו ויצמדו לבעל פעור. נסכם תרן נעל וגו' נסכם במנו' על גגות.
אבל מורד לעקן פל דברים ירצו חית המזות סאלם כולן סמנת
המיוחדי' להם מעובדיה' לא ללעג ולא לקלס לא לבושת ולא לחרפה.
לפי שלא יכעס למנביחם ולסותרים לבלבל הענין במלות מגנות ולחניף
סדברים נסגביכים לאתם האנסים הדריכים תוכחה. ואת נעור אחרת כי
כלל את כולם תחת ממנת שקוצים וגלולים. אלהים אחרים. כי כל
אלהי העמים אלילים. ורבות באלם. ולפעמים קראם אלהי העמים
אלהי הגוים. וגם אלהים. כמו ועבדתם שם אלהים. ואמנם אסים גולוי
לא ללעג נקרא. וכתוב במה פעמים ויעבדו את הבעל או את
הבעלי'. וגם אין סברה שתהנ"ך על נחשתן ועל דגון ועל רמון ובעונה
סוא לסקמין כמו אומן. לפי הבלמונה הקדם וגם בלמונת הקרשונים
בינקבים ביגיסם בכמה ממות באם חנו"ך כמנף סאלם כמו עליון עמון
חבורן עגלון חרסון. אמר כמה א"א לומר שהוא לקמין את לבוזן.
וכן ארוסלך ונמלך סאוו"ל דסדר לים למאריס דעבי לים למאריס סני
גרוי לא מניכן למימר דלבזויי קא קרי ליה בשמא אלין. ולמה יקראו
אותו

אותן תחת במונת סתוהריס לסם. ולפיכך תחת בבני סתבוה לותם ו
ובהמה כתוב נמפרט נהסירותי את שמות הבעלים מפיה ולא יזכרו
עוד בשמם. אלא העיקר יהיה כאשר כתבנו. ונגד בהם כלל כאשר
אתרנו נקרא לגלוי בהם אלילים בלשון רומאי אליל. בלבם פי' תוהו
ושוא והרשב"א בתו' על הגדות בב"ק דרבנו כתב משנה בכלל בלשון
אל לקוקיכם כמו הכלל של מחריבות למיענו סתרות נעיי"מ ועצבים
למי מהם מנבון לעבודתם. וגם צירים כמו מרפי צירים (ישעיה נ"ז)
בלשון צירי יולדה. מזה כשעם. וכן אמים בלשון אימה ובאימים
יתהוללו (ירמיה נ') לא מפני מיכחת מהם עובדיהם אלא על כל
גלולי מככה נאותם בלשון אימה ונראים להתדיע שאין כסה כם לעשות
דבר. וכן נקרא שקוצים וגלולים מפני מאיסות' אצל השי"ת. (גלא בן
כפלם מלות של בעלים אשרים חמנים כאשר בארנו אותו בעקמן)
וכן כמרים והשבית את הכמרים (מלכי' ב' כ"ג) זה מי שאומר נפירם
עם גלוי בסקום כהנים. לכן יש מי מפירש בלשון בי כבעת רחמיו
ספירוש התחתית ולכן כומרי העבור' זרה נקרא כומרי' לפי שמתחממי'
את עצמם באש בעבודות חזרה. ונגד יש מפרשי' בלשון כתנור בכמרי
עמי' נשחרו לפי שהכומרים הולכים לבגדי שחור וי"א אותו בלשון
מכמורות על פניו ופתם מרמם ללכוד בה המון העם בתחבולותיהם
ודיקותיהן הכוזבות. ואליה המדקדק בספר התשבי מפרש של מצירם
מקריאין כן בלשון כומר של ענבי' שעי' כבישם נתחממים. וזה כשבגר מהם
מנררים ונכנסים יחד. גלם בעיני ואשחוזי כי הכוסרים מתלבשים יחד
במגרים בדירת' כמו מתנפי' כומרי העמים בזמננו. ועל לקיית ירחקו
אתי. וכן פסל מסכה צלם סמל מצבה ובסה. הם שמות כוללים לפי
הענין ולא שם לגלוי נחסרם אשר בוכיהם מה בי פס' פסל תורם על
הצורות העשויות מעץ או מאבן לעשם ידי חרש המפסל והאבנים או
העצים הנקרא בלע"ז סקולטו"רי Sculture ומסכה מה הנעשה מזהב
או מה' ממיני המתכות. נסעד ונעשה על מסכה. ופס סמל מה כולל
לכל הצורות המרגפים בתום מילות נסעד על זה תמונת בל סמל.
וצלם מה וזכר כולל נמורם דיצורה המרגפת בחום מילות כמו צלמי
בשרים חקוקים בששר (יחזקאל כ"ג) ולפעמים נגמל אף של הצורה
מלינם

סלוגת מורתמת בכלל אל צורה מלאה שתמסכה נכרחין כמו בצלם אלהים כמס אם הלדם. ומצבה אבן מקוימים. להשתחוות עליה לעבודה זרה כמו אבן משכית או לעבודה לשם עבודה זרה תחת ממשלת אחד כוכב או מזל מיוחד. או לזכר ולכבוד איזה עבודה זרה. ובמות הם בית המזבח אשר שם זובחים עליו ואולי מקום גבוה מן הארץ נקרא במה אל בהמותי עב. ואף כי רש"י ע"פ ניקרא מקום במות (יחזקאל כ') פ"ס לשון גבהי במו בי במות מושב סלה אין פי' כי לשון בהרי יהיה לגבהי אלא דוקא לפי דבריו באותו המקום הוא לגבהי דח"ל הנביא שם הבמות עני פי' מקום קורים אותה כך הלשון גבהות. נמצא כמו מסיב בן במה' שמה עד היום רק הלשון ביזוי. ונוסח בלא כחשבת נעי"ם גבעונפי רד"ק ואברבנאל. וכן נכמו במות והתופת א"פ אותו הלשון תפותה ואלא הנהינם לגבהי נפסתייפי' מתה מכתו' אשר בגיא בן הנם. ואז"ל מני תערות ים בגיא בן הינם ועגלה עמן מבימס וגו כיח בתחם של גהינם וכו'. ואם אינו מפני כתיב לא יאמר עוד התופת וגיא בן הנם כי אם גיא ההרגה. ואולי נכלל לקים ותופת הוא מל' תפתה אשר ככה נקרא אש של גהינם מרוב הפוגתו עבלשון מאלם קני האש אשר עשים להקריב את בניהם ולשרפם לעבודה זרה תופת. יען היה שם אש גדול ועצום. ורש"י פי' הלשון תוף לפי שהיו מכים שם בתופים ובחלילים לבלבל קול הילדים הבוכים כדי שלא יכמרו רחמי שרים ורחם עליהם. מקול צעקתם והוא עפ"י מדרז"ל : תמן מפלגי כבר בתבנן ביחם. הבעלים מי' נ"ג שעע"ז מתחילה לעבוד את השמש לסבת שנית. ואחרי כן עבודתו לסבת ראשונ' והירח לסבת שנית. והשבע' כוכבי לכת. וי"ב מזלו' כולן למבנה שלישי'. ונהתיעת נכתמם בהם עפיית תצורות לדמות המזל את הכוכב. סתיל. וכ"כ ביוסיפון ספר ב' פרק נ' כי גם חוגים היו עע"ז במצרים ויונה נקתניכנר המלך מחוקה אבן יקרס הפוכס בתמכיות מיני מרגליות מתגלר במתנה מעפם ידי אמן. ובאבן הזאת הסוג' שלש מעגלות שרימות על האחת תמונת המזלות. על השנית תמונת שבעה המשרתים. על השלישית תמונת אותות נפיוני המזלות במזלות המלכות עכ"ל וכן היו צלמי הזהב לשמש וצלמי הכסף לירח כאשר מנהגם למעלה

למעלה. ומלות הא' והאלילים הנזכרים במקרא אינם פחת כל הי"ט עיקרי שמותם אשר זכרנו רק על קצת מהם אבל מכל מקו' לפי ספרי המיתולוגיא בהתפשטות האלילים על פני תבל היו עובדים זה בכה וזה בכה. אל כל הי"ט שזכרנו. ונכללים במספר ארבעה ועשרים סנה כמו לבד הנעבדים מהגויים אשר סביבותיהם או מרחוקים מהם. ולהיות לא כאן מקום לגדרם לגנות עבודת כל אלו הי"ט. רק דעתנו להביא שמות אחד מהם הנזכרים במקרא ויתר מכללם: וזה לך בקיצור אותם אחד על מתכונתו:

השבעה כוכבי לכת יתקראו בשמות' אשר שמו חמה Sole לבנה Luna מאדים Marte כוכב Mercurio צדק Giove נוגה Venere שבתאי Saturno והי"ב מזלות נקראו בשמו' טלה Ariete שור Toro תאומים Gemelli סרטן Cancro. אריה Leone בתולה Vergine מאזני' Libra עקרב Scorpione קשת Sagittario גדי Capricorno דלי Aquario דגים Pesci ועתה אבאים אחד אחד:

חמה נעבדת תחתיו בעל. חמנים. עגל. תמוז. מולך. מלכום. וכל סנקריאה כמו בעל. ענמלך. והרתק. וי"א אף בל. אדרמלך. דאגון. וכן גד. ונר. הנרג. ובעין. וכמוש. ונחושתן. ונרגל ורמון. ובית ארצה:

לבנה נעבדת תחתיה מלכת השמים. מפלצת. עמלף אשרה ועשתרו'. וי"א גם מני. ודגון. וסכות. וסוכות בנות. ואדרמלך:

מאדים נעבדת תחתיו שעירים. וי"א אף מני. ומולך:

כוכב נעבדת תחתיו מרקוריאו. נקרא מרקולים בדז"ל. ונבו:

צדק נפקד מקומו (ואולי נעבדת תחתיו בעל ואמון מנא):

נוגה נעבדת תחתיה י"א אשרה. ועשתורת:

שבתאי נעבדת תחתיו כיון

טלה נעבדת תחתיו אשימא. וי"א אף עשתורת:

שור נעבדת תחתיו עגל: תאומים נעבדים תחתיהם תרפים:

סרטן. אריה. (נפקד מקומם)

בתולה נעבדת תחתיה אשרה. ועשתורת:

מאזנים. עקרב. קשת. (נפקד מקומם):

נר׳ יעמוד תחתיו נר׳. ולא יפקד מקומו: רגים יעמוד תחתיהם רגוך;
ואל יפלא בעיניך קורא כשים כבולות אשר יהם העבורים תחת פניו
כמו כיון אשר תחת חמה. וגם תחת שבתאי. יען כבר הלאו
בלמון י״ח. ונהפכלך על הללים הנראים תרלם שמתלגקות נמרגנת
נתחבר מה מלבך ממך:

הרי לך הכל מה שתרגם עד הנה והבעל היה לפי דעת׳ הכוכבת האלה
הכולל שעשנו ועבדוהו לסבה ראשונה ונסע צורותיהם משתנות
כפי שנעשותם נגלם היו לנס לאורות כל אחד כמו ערכנו. והבעל
אשר כמו חשמש כאשר הנבמת מה כיה לפי דעת׳ רמי נגעה ונכם שלה
נעל במתניו שמירתם. ולכן קראתי גם מחובר סקנן סוף בבות בעל
כאשר הצירתי בהקדמתי יען כל תנותם בעבור הצורי׳ עית הכוכבים
והמזלות היתה להביאם ומעלת חשמש מעלה מעלה. נסה היה הוא
המרכז אל כל תנועותי׳. ולכן נקראים כלם כמם בעלים. כרכת׳ ויעבדו
את הבעלים וגו׳ ונסתירותי את שמות הבעלים מפיה וגו׳:

והנה היכותי קמה כאשר בסוף אליהו הנביא עם נביאי הבעל ואשר׳
בימי אחאב מלך ישראל. וזה היה אחרי אשר אליהו נשבע בשם
ה׳ אלהי ישראל אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברו ונסגנו
השלישית הלך אליהו לקראת אחאב ושלח לו להגיד כיאתו ע״י עובדיהו
וילך אחאב לקראת אליהו ויאמר אלא אחאב האתה זה עוכר ישראל
ויאמר אליהו אל אחאב לא עכרתי את ישראל כי אם אתה ובית אביך
בעזבכם את מצות ה׳ ותלך אחרי הבעלים. ועתה שלח קבץ אלי את כל
ישראל אל הר הכרמל ואת נביאי הבעל ארבע מאות וחמשים ונביאי
האשרה ארבע מאות אוכלי שלחן איזבל. ומתחלה אשר נתלך אחרי
הבעלים לפי שהבעל היה לנס לסבה ראשונה ונשא אב הראשון
הכולל הכל. ואח״כ צוה לקבץ גם נביאי האשירה שהיא בן הכל הת״ן.
וישלח אחאב ויקבץ את הנביאים אל הר הכרמל ויאמר אליהו אל העם
עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים אחד במהר דכמו ה׳ האלהים.
ואחר בגלוי נוכח הבעל. אם ה׳ כמו אלהים לפי מחשבותיכם לכו
אחריו. ואם הבעל כפי מחשבותיכם לכו אחריו. ונראה שאליהו גלה להם
מחשבות לבבם ולא ענו העם אותו דבר. ועלת לכו אחריו חלילה והם
ראליהו

דאיתו אמ"ל עם ה' לכו אחרי הבעל לא תמתינו. רק בחר לפגן ערוקים לאמר לכו אחריו נפי' לכו אחריו ובדקתם ותעמדנוהו בלתי מתם. והעם לא ענו אותו דבר. ומזה כדאות מכב' העם היו כנוחי' דלית כרוך בע"ז דימם לסבריך כל נביאי הבעל נעבר בלבו לעבודת נסיון א' להסמידם. ואמר אני נותרתי נביא לה' לבדי ונביאי הבעל ארבע מאות וחמישים איש. וכבר הרגישו המפרשים מזה כן הכל התו"ך ואליהו גם להוסיף פיהם גם נביאי האשרה נכלן אמר נביאי הבעל לבד. ונראה קוה שנביאי האשרה לא באו שם. כי איזבל מחכילם. אלם לא נהרגו נביאי האשר' עם נביאי הבעל דבר זה תלוי במחלוקת בין המפרשים דים מי סמבר שלא היו שם. וים מי סמבר שבאו שם גם נביאי האשרה ואף שם נהרגו. נשאלת שנא דתבונו עלא שנא דכתיב ויגד אחאב לאיזבל את כל אשר עשה אליהו ואת אשר הרג כל הנביאים בחרב עד אמר מדם אפס ונפלת לו לאמר כעת מחר אשים את נפשך כנפש אחד מהם. ונהראה לי כום שנא דלמ"כ דהיו שם גם נביאי האשרה. נלפי שנביאי האשר' היו תחתיו' לנביאי הבעל לפי שהבעל היה הראשון כאשר אמרנו. לא הזכיר אליהו כי אם נביאי הבעל לבד. וכ"ם נביאי האשרה אשר ומגדי' היות תחת עתמל' הבעל. והנביא ויתנו לנו שנים פרים ונכחת לכם הפר האחד ונתחתו ונשימו על העצים ואש לא תשימו. נכבה אעשם גם אני. נשיה האלהים אשר יענה באש פי' בהגרלת האש קול האלהים שנעם עמות הנסיון בהגרלת האש היה לכי שהשמש נגבר בעמוד האש נלהגרו' להם הפקר והכוב של הע"ז כי הבעלים לא יועילו ולא יכולו כי תוהו המה:

ונחבו מהרי"א והב"י שאליהו נתחכם לסעכנתם באומרו דברים סתומים בענין שיבינו סכינתם והקריאה והיו מסכימים יחד לאחד כן כמעכנו כל העם ויאמרו טוב הדבר לא היה עוד לה ידם לגלות מהכסון. או אמר בחרו לכם הפר האחד ועשו ראשונה כי אתם הרבים וקראו וגו' ובכה עשו מהבקר ובוא מתחלת תמכלת השמש עד הצהרים אמר קול בתקעו לאמר הבעל עננו ואין קול ואין עונה ויפסחו על המזבח אשר עשו ועלת ויפסחו פי' רד"ק וירלגו מלמטן אז ידלג כאיל פסח בעירתם שסברו עליו בפתחום יען לא היה דעת' מתישב' ומתקיימת עליו.

נ"ת ומתתן על אגרא דבבר כלומר סיג תוקדי' כמספט' על מזבחותם
אשר עשה פי' מעונה אלתן לפס הבעל אחאב אל זולתו ע"כ ויהי
בצהרים ויהתל בהם אליהו לפי מה השמש היה בתקפו ויאמר להם
קראו בקול גדול כי אלהים הוא וגו' נכה היו מכרים הינת אלהיהם
בכעם עמהם ולפייס עם עמו ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים
עד שפך דם עליהם. ויקיים דמם זבח לס"א. ויהי כעבור הצהרים
ויתנבאו עד לעלות המנחה נקלת ויתנבאו פי' שהיו עושים עבודותיהם
הסגונות לידע העתידות. אלם אין קול ואין עונה ואין קשב. ויגש
אליהו אל כל העם אליו וירפא פי' ויתקן את מזבח ה' ההרוס ויקח
אליהו י"ב אבנים כמספר וגו' כדי שלא יאמרו שהם כנגד י"ב מזלות
והוסיף אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך לפי שהם ישראל
היה כאשר העיד הכתוב על שם וישר אל מלאך ויוכל נתכות להם ע"ז
כי כשישראל עושים רצונו של מקום אף המלאכים יהיו בפניהם
החתיה'. ויבן מזבח לעיניו בשם ה' ויעש תעלה גדולה סביב למזבח
ויערוך את העצים וגו' ויאמר שימלאו ארבע' כדים מים ויצקו על העולה
ועל העצים ג' פעמי' וכן עשו גם זה כנד הי"ב שבטים. ויהי בהעלות
המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלהי אברהם יצחק וישראל היום
יודע כי אתה אלהים בישראל ואני עבדך וגו' ענני ה' ענני באש
תאמר וידעו העם הזה כי אתה ה' האלהים ואתה הסבות את לבם
אחורנית מהבעל כאשר עי' פה מהר"א ע"ד ספטם (ורז"ל אמרו מסיום
אליהו דברים כלפי מעלה) ואז נתפלל אש ה' ותאכל את העולה ואת
העצים וגו' ואת המים אשר בתעלה לחכה. וירא כל העם ויפלו על
פניהם ויאמרו ה' הוא האלהים ה' הוא האלהים. ויגש אליהו לתפוס
את נביאי הבעל ונורידם אל נחל קרון וישחטם שם ועיין עוד
בחידושי אגדות לגרש"א בע"ק דברכות על מאמר רז"ל ענני ה' ענני
ענני מתרד אש מן השמים וגו':

והיוצא לנו מזה שהבעל שם השמש אשר היה האלוה הגדול אצלם.
והירח מכח שניה אחרי השמש. ואחרים כוכבי לכת והמזלות
כאשר אמרנו למעלה ונמצא בהם נביאי השקר המתנבאים בהם כמו שנמצא לסריסים
בני ישראל המקור מזה מש' אשר בלבבם לא כנגד ה' ואחרים לא יכיזם:

בעל

בעל ברית י"א פתח הבעל נ"א פלוג הבעל שאמר בתקומי' אחרים
דיש הפרש בין בעל סתם ל בעל שיש לו שם לווי. נפתפפי'
שמלת ברית היה בשדית נסתה עלמון ברא. נירסם בעל הבורא את
תבל. וזה הפירוש אי אפשר לסבלו כי מכון לקיומו. נ"א פסיה שהרן
פסח עוברים אליש. (ועיין בית ארבה) נ"א פסה תתן. נרז"ל אמרו
בתספות פכת זה בעל זבוב אלהי עקרון. (ועיין בעל זבוב) ודמותו
י"א דמות זכר. נ"א דמות נקבה. נפסיה בירו"אי *Beroe* בת ויגו"ני
ואדו"ני *Venere e Adone* נ"א פסה האליל' שנקרא אחרי כן
איממי"אר *Imeneo* בעי ווניס נפסה אליל הנישואין ונקרא כך על
פסין אתרי' פסה כורת ברית חדבקות בין איש לאשתו (ועיין בעל):
בעל גר י"א פסה האליל הנקרא גר נפסה הרי"אה של המז"ט *Dea*
della fortuna (ועיין גר) נ"א פסה פס מקום נלה אליל
נ"א פסה הנדי לי"ב מזלות נפסיה צורתו רגוית ל חשמש כפסה
ככנם במזל גדי גוה הפירוש הוא היותר נכון:
בעל זבוב אלהי עקרון י"א פסמו של אליל זה היה בעל זבול פירוש
בעל שמים. לפי סכהעתקת המקרא' בלשון יוני כתוב בעל
זבול. ושישראל כנו את שמו ללעג וקלס כמו בית אל הנקרא בית
און. אחרי שירבע' הניח שם העגל (גלולי טעות סכות' החכם המפר)
נ"ת בעל זבול שלשון זבל המוש! בלשנה. נ"א פסמו היה בעל זבוב
מפם ושחשקוץ סוף היה אליל מתחלה גם לאמוריים עד מימני זה
סעמים האל יתברך בצרעה פסיה קין ממיני הזבובים שנאמ' וגם את
הצרעה ישלח וגו' עד אבוד וגו' נ"מ. זה י"א פסה השטן (ועיין בעל)
נ"א פסה במוש יען כמוש בלשון ערב ר"ל זבוב קטן. ואולי דמותו
היה בדמות בעל נעלין צורת זבוב קטן:
בעל מעון י"ת ~~פסה בעל המער נפסיה מתחלה~~ בעל מעון פינו נפס
השיר הנקראת בעל מעון היא נקראת על סמו נפסה הנקרא
בלשון יוני מינים *Menes*:
בעל פעור י"א פסה השמש אשר פעמו יגלה האור פינלה את הכל
ופעור ליפכה הגלויי פוה. נ"א פסה האליל של גנים
שנקרא פריא"פו *Priapo* והוא האליל המתועב. נ"א פסה דהבעל
נסים

וסיס בעבר על הר פעור. ולכן נקרא פעור. נ״א שבעל פעור ר״ל אל ערום מבלי בגד. כי לא היה מכוסה רק מגולה. ונשתייע״הספסק מסכיא הרשע שמה כלא בעל פעור ניזורג לכנסת נכנא אליל הזמה סנקר׳ פריא״פו ושהספלצת אמר עמהם מעכה היתה ושות בעל פעור נסתא כמעט הה מאו״ל כמו׳ הלכים על המפלצ׳ דסנס מפליא ליצנותא. נ״א שאינו נקרא פעור אלא ע״ש העבודה לפי שהיו פוערים פיהם של מטה בעבודתו כמו שא״ל. ובעל מעון היה שם מתמלה. נ״א סבנא שבריאי נ״א שהיה פיו פתוח ושכן ר״ל פעור נ״א שהיה נקרא בעל ראם ושהיהודי׳ כנוהג ללעג וקלס. (נעיין בעל) נ״א בעל פעור הוא האליל של מתים הנקרא בפי היונים פלוטו״ני *Plutone* נוסף דכתיב ויזמות לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים. נ״א שהוא ארוני״ס *Adonis* לפי שהיה חגו פה מעורים אבל וקבורת המתים ובביה והספד (נעיין תמוז) גלע״ין דבעל פעור ובעל צפון אחד הם. גם שהם שתרגמו יונתן וירושלמי בפרשת בשלח שיונתן תרגם ע״פ לפני בעל צפון מעות צפון דאשתאר מכל מעוות מצרים בבין דייזמנן מצראי בהיר כוא בעל צפון מכל מעותא דאשתאר גלא לקס וייתנן למסבר ליס נכון פירש״י. וחירושלמי ע״פ ואמר פרעה לבני ישראל תרגם ואמר פרעה על עיסק בני ישראל מעין אינון במדברא טרד עליהון מעותא דפעור נגרוי במדברא ע״ב הרי דלא אשתאר מכל מעותא אלא בעל צפון נבריאות שם בני ישראל נבובים איך יאמר פרעה שרד עליהם מעותא דפעור. נמנד דהא היו לפני בעל צפון. נהדא אמרו דצפון ופעור אחד הוא. גלל תפיבבי דשהות כאלם סתרן אסדרי שפעור של גילוי כמ״ס. וצפון ליסכא דשמוני הוא. לפי שבעל פעור נקרא ע״ש העבודה שהיו עושים לפניו ובעל צפון אולי היה פונה את היה נקרא כך ע״ש אותו מקום. ונמכל לתת מעם לשם אחור גלוהר יען היה מד ים סוף נשם סרנה כמא את הארבה ככתיב נסא את הארבה ויתקעהו ימה סוף והארבה נקרא צפוני כדכתיב ואת הצפוני ארחיק מעליכם (יואל ב׳) נאולי המצריי׳ כחשבם שהוא סבריח מעליס׳ את הארבה נעבדו שם קראוהו בעל צפון כלומר צפוני. נעוד אומר לי לבי שצפון דתקל לשנא דשמוני הוא שכן אנוס. כלומר מצרי בבה יתפרש נמכירו מנכיח עליו

עלין צפנת פענח מקרא מרעה ליוסף וארנם בעל כל מטמוני ומצפוני הלבבות. וכמו שכתב הראב"ע בפרשת בפלא אמרו כי חרטומי מצרים עשו כזכר המזלות צורות נחשת (עוין בעל צפון) כי לא יוכל עבד לברוח ממצרים לעבור הצורה ססוא עכ"ל. ובעל פשר ירנה מהבל גלוי לפניו שלא תהרג אחריו. ואתי סעיר (ועיין גבוה ובעל) וצורתו כצורת בעל וכן כל הבעלים היו לשם שם לווי:

בעל צפון י"א שלא היה שם איל אלא שם יקום (וכל האומר כזה אינו אלא טועה) והראב"ע כתב כי חרטומי מצרים עשו כזכר המזלות צורות נחשת וזה בעל צפון שלא יוכל עבד לברוח ממצרים לעבור הצורה ססלא. ולפי זה האומרים שצורתו היתה צורת כלב הנה ע"פ דברי חז"ל במדרש ע"פ ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו שאמרו שמצא דמות כלב בכשופיהם פסים נגנת כמפס שעבר ה' בגרע הפס (ועיין גבוה ובעל פעור):

גד הכוכבים לגד בלחן המתלחים לסני ממסך (כיסמיס פ"ס) וי"א כי גד ומני הם שני כוכבים המורים המזל לאדם ביום הולדו. וי"א גד הוא השמש. ומני הוא הירח (עיין בעל גד) ורש"י פירש גד הם עבודת זרה שעשוים כשם המזל. ומני ר"ל מנין הכומרים וי"א למני לעבודה זרה אשר קניתם עליכם ניהיה אם בן מלפנך מנה. והראב"ע פי' גד הוא גדוד השמים. ור' משה הכהן פירש גד הוא כוכב צדק. למני י"מ לצורת הגלגל שכל צורת וצורה יש לה מנין ידוע מכוכבים וי"מ הם כוכב שנקרא מני. וי"א מני לשון מנין ר"ל מנין ז' כוכבי לכת. וי"א שמני הוא הרי"את יונו"ני Dea Giunone שנקראת בשם מי"נא Mene נשיא אשר סין הנשי' זובחות אם ידעו נגמתם ושוא תחת מארי'. נוסה דוד ורחתף הארץ בזמים וי"א שמנו אימי"ניאו Imeneo וצורת גד י"א שהיה וי"א בדמות אשה ותלויה על גלגל המסובב להורות הסיבת המזל וסבבותיו:

דגון סמך פלשתים י"מ אותו מל"ת ניסיה מרמז דג. אם דגה ואומרים שהיה צורתו חציו דג. וחציו אדם וכ"כ רד"ק ע"כ רק ודגון נשאר עליו. נתנן להקטינו דרך בזיון. כמו נחשתן. וי"א שהיתה נקבה. גם מזכרי השעורר ווירגיליאו Virgilio שכתב במפלת שנקרא איני"די Eneide

Eneide שהמצריים. היו עובדים אל חרי"את וינ"די Dea Venere
ברמות רב. וכן ריאודו"רו די ציצילי"את Diodoro di Sicilia כתב
שבאשקלון עיר פלשתים. היו עובדים. לד"את אטירגא"טא Dea
Atergata היה פניה כפני אשה וכל הגוף כצורת דגי. ואולי קלת
אטירגא"טא. באה מקלקול דג אדיר. וי"א כי דמות אטירגא"טא היתה
ברמו' אשה נקיבה הנוכי' דרך קצ"ם נשיא הלבנה. וכמו כן אורמלך
י"א מלך אדיר. וי"א. שבאשור היו עובדי' אל חרי"את דירג"טו Dea
Derceto ודמותה פניה אשה נקביה רב. ונפלאת הנה כיון מכת' הבחיי
בשם ר"ח היו לעע"ז גוונים הרבה. יש מי שעושה אותו צורת אדם.
צורת כרוב. או צורת בהמה חיה ועוף ע"כ. ואולם א"א לקיים הדן
נקבה לפי שמשמעו זוכית בלשון זכר. וי"א שהיה בצורת אדם ונשא
השקוץ של עובדי אדמה שכנגד את הסן או"כ בשם אחר. ונמפרסם
דגון מלשון דגן. ואנן אין לנו אלא דברי רז"ל שהביאו רד"ק והנון בו
אינה שרשית רק להקטינו כמו אישון נכוננה או נמשכת מהלשון
(ועיין בעל) וי"א שהוא עכבר. ושרשם מלת כמים על עכברי הזהב
שנלחם פלשתי' עם הארון. אבל זה היה לפי שהעכברי' היו משחיתים
את ארצ' כמבואר. לא שאול דגון היה ברמו' עכבר ועיין לשעב' בשלשל'
הבעלים ע"ו. וי"א שמנה האליל הנקרא אחרי כן נטו"נו Nettuno
וי"מ דגון הנה חששו נכנה מסריקנן דגר"ץ די גון (הניטל בשוא והיא
בקמץ) כי בשמש יש כן כל תנוונים נהראי' ע"י חפרים"טא Prisma
שמנה בלי זכוכית משולש. ואולי היה לרמוז טול תום כי' בשהשמש
ככנס במזל דגים. ולכן פניו כפני אדם והגוף ברמות דג:
זבוב (עיין בעל זבוב)
חמנים ועמוד י"ת אשרים וחמנים י"א שהיו היכלורג מקחית חמניס
נכנסים לתוכו נכרות גבתנכח של השקוצים והבמות נסם אש
תמיד תוקד גדול ועצום. ופירוש חמנים מלשון חום. וי"א שמנה קלי'
חמה נהנה השמש ואשרים הם רמות ירח. עם פירוש כ"ל עיקר:
חפור פרות עיין עשתר:
כוכב אלהיכם פמנם מ' י"א שוס מנה הכוכב אחד מן' כוכבי לכת ונהנה
הנקרא מרקורי"או Mercurio נכדה"ל מרקוליס ועבודתו ידועה
כמו

זמן מאר״ל. (עיין סבוה) ונ״א שמל׳ כוכב מה שסתרן של בורן נלקור בר״ל על שם מאירו בעבודת ומרקולים. ראיתי לכתוב כאן מה שכתב מורי״רי Morery בספרו יככקו׳ דיצונרי״או איסטורי״קו Dictionaire Historique נ״ל ביר״וא Berea עיר היושבת בחלקת האפריקא ואין תורה ליושבים בה. ירק מקיפים אותו אבנים ומשתחוים אותם בשומן של רנים ועוברים אותם ע״כ:

ובעל כתר כהונה תחת מלת אבן כתב נ״ל אבני ב״ת קולי״ם הם אבנים של עבודה זרה ששמה קולים. נכבר נתחבטו בפי׳ מלת הואת גדולי׳ מקרי לב. בעלי התוס׳ אמרו שמרקולים אשר יזכר בערכו אינו הם עבודה זרה רק מר מלה חולף כמו שהבילו ראיה מה נפנתרי׳ אותו חולף קולום לפנן שבה נסה שלוש לגנאי. ומגלגן עי׳ מרקולים הם העבודה זרה נשה יגעסו אם כנים דבריו בעל קולים בחסרון מר? לכן אמרתי שקולים מנה בית רמלתם של עובדי עבודה זרה כושם קהס מסיג בננים אותו אבן אחת מכאן ואבן אחר מכאן ואחד על גביהן. ונעדר האלף נכלה קליסי״א שיבנה ביאורו במקומו איקליסי״א בלשון רומי. ונקרא כן על שם שמקום מסיג עוברים אותם עכ״ד. ואני אומר אומנך אם כנים דברי כתר כהונה. מה יעשה בת״ם שנרק אבן למרקולים. עלכן לבי אומר לי שכלל כדברי ומגלגן נכלה עבודה זרה ששמה כך נבלשון דומי מרקוריא״ם Mercurius ואוריש מתחלף בל״מד מהעתקת לשון של לשון כמו שמבינו שסך מוס בתב׳ סטרנוריא בדז״ל בע״ז ובלשון רומי סטור״גליא Saturnalia. ואנלי קראו ומרקולים לעבוד׳ זרה׳ שלימה של שלש אבנים ולאבני העבוד׳ זרה הזאת בלתי שלימותה קראו אבני בית קולים. ורבי אליהו הלוי בספר התשבי כתב נ״ח שהוא של אחד שעבדו לו ברומי הנקרא מרקורי״או ונלותי עליו נאמרו׳. מלה כך שיהנה עבודתו נקרא מרקורי״או ע״ם כוכב מסן עוברין לו באמצעותו ע״כ. נסלקת אותו שברומי לא היו עובדי׳ לכוכב מרקור״יאו בזריקת אבנים אבל יבפס יקיני ע״ז כמו תחת ממשלת כוכב אחד ונעבדים במקום אחד בדרך אחת ובמקום אחר בדרך אחרת? נכבר עיניך חזו דברי מורי״רי שהבאתי. נאף כי אין מנמתי לסרקוב נבגלי נלסכנים בעלאכתי זאת גם דיעז׳ שפנינות במשנה ותלמוד

ותלמוד · ונ"ת שהוא נבא זה לורי לא רציתי לפסוב ריקם פני מקרא סתומים נת"ק :

כיון ים מקרין כיון (בצירי תחת חכף וקמץ תחת חואר) ולאמרים מכלמן כשרי ופרסי הוא שם הכוכב אשר הרומיים קורין אותו סמור"נו Saturno והוא שבתאי אחד מממשה כוכבי לכת · נ"א פסוא הכוכב הנקרא הילל בן שחר בלשונם סטי"לה מטוטי"נא Stella Matutina נ"א מסוא השמש · נ"א שרמוך · ובוין · אחד הם · נ"א שביון הוא אליל של ערביים · ודמותו כמין כוכב גדול ·

במוש אל עמון ומואב י"א מסוא בעל פעור ולפי מה שכתבנו על בעל פעור מסוא בעל צפון · יהיה במוש פרסת במש · נבהתחלפות השי"ן בסמ"ך פכם המונא אמת יהיה פי' במוש מלמן סלא הוא בסוס עסרי פ"ה וזמת פירסם סתום וחתום · נכן צפון מלמן מצפונים · ועיין בעל פעור · והרמב"ן כתב בפ' חוקת מואב היה עובד לכמוש אלוהו ובנבה לו במות יותר מכל עם נתן כעבר אף לבני עמון כתב פתחר ויפתח הלא את אשר יוריסך כמוש אלהיך וגו' נהיה להם בארצם גם מלכום שיקוץ בני עמון · ותציוכו כת"כפ"ות במוש הוא שיקוץ מואב · נקבלם היה בידינו שהיתה אבן שחורה בדמות אשה נעמדם מם ממסת ימי בראשית · נבנו עליה במה נשלכו אליה עמים רבים להשתחוות לה נעפלה למואב לבדם עד ימם אברם עכ"ל · ניסים לפ"ז מלמן אבן משביה מגרם ספוך · נבהתחלפות השי"ן בסי"ך והוי"ו ביו"ד ות"ק · והבחיי כתב בפר' הר מיני אבן משכית והנה עוברי עבודה זרה היו מציירין אבן בציור נאה ומתקנין אותה לפני הצלם ומשתחוים עליה לפניו · וזה ענין המצבה שאסרה התורה ועיי"ם · נסתומנו' כתב אבן משכית אבן היה בה צורה וכבוי אלם מסתכלין בה ומשתחוים עליה ונקמ' שמשתחוה לאור · ומשכית לשון סכייה שהכל מבין ביופית עכ"ד · נ"א מסוא בעל זבוב · יען כמוש בלשון ערבי רנכם לנער זבוב קטן · נ"א כמוש וכיון א' הוא (ועיין כיון) · נ"א כמוש הוא השמש ונקרא לו בזה הוא בי כמוש הוא מלכום שקוץ בני עמון הנעבד תחת שם כמוש : (ועיין מלכום)

במרים (עיין בעל)

מולך ע"ז פסמה מולך ונתב הרמב"ן נמוכירו סכתוב בס"ה הידיעה דכתיב לסולך בפתח. לפי ססיס אליל ידוע אצלם במצרים.
ג"ל אף׳ כי יתכן ססוא מלכום תועבת בני עמון וכן כרלה כי כתוב אז יבנה שלמה במה לכמוש שקוץ מואב ולמולך שקוץ בני עמון גם ססוא היה ידוע אצם עכ"ל. ג"ל ססוא סטור"נו Saturno וססוא שכתאי אחד משבעה כוכבי לכת. ג"ל ססים מאר"טי Marte וססוא מאדים. ג"ל דבעל ומולך אחד הם. ג"ל כי מולך סוא השמש. ג"ל יארת. ג"ל דהשמש וירח כאחד. ג"ל דמולך סיה נקרא גם כן בעל אמר היו זובחים לפניו אנשים חיים. ג"ל ססוא סטור"נו של בני קרטאגו"ני Saturno dei Cartaginesi ססוא השמש. ג"ל דמולך ג"ל סם כולל לכל האלילים כמו הבעל. ונגד י"ל שמלך חמת. ומלך ספר. ומלך לעיר ספרוים. כל אלה הפלסה כם המולך. ושמולך סוא מלכום של בני עמון ושהעמונים לא היו מניחים העטרה בראש סלך כי אם על ראש מלכום שיקוצם. ולכן הס"ם נטפת ירבה כמו מלכם. ולפ"ז נוכל לומר פפסלפה מלכים סכ"ל הם שיקוצים הנקראים בשם סלך ועמם וזה. (ועיין מלכום) וכן העביר אותם במלבן דכתיב לכן בב"ח נקרינן בבי"ת רד"ק מפרש אלמון מולך נססיה עכור׳ זרה. ונ"י יש אם למסורת נקראות הוא דוגמת מולך ומלכום נגזרים ממלך ס לפון מלכות נהם הבעל כמו סכתב הרמב"ן סכולם לפון מלכות ורנורת. וההפרס סיס בין מלך ובעל הוא כי סם סלך אינו מורס ורנות כ"כ מוחלט ומפורסם כמו בעל. לפי סכתם סלבים יכלו למלוך תן אחד זס בכה וזה בכה. אומנם מלת בעל סתם מורס אדוגות ומולם [illegible] אותו בסם בעל [illegible] (ועיין בעל). ונגד ל לומר מכססיו מציירין אותו בצורת סלך מעוטר יושב על עגלה קראים אותו בשם מולך. והצורות האחרות הרמוזים אל השמש ויאים בסם בעל. י"ל ססיה בצורת איש גדול של נחושת ראשו איש עגל ובפיו פרושות כמו מי סרנים לקבל אותו דבר ותא חלול פנים ומחממין אותו באש לוחם עד סהיה רותח כולו. ואז היו עיקום הילד על ידיו של מולך ונתכף נקיד היס נסרף. י"ל סהיה ראשו בראש

שמות הבעלים

כראש שור מלא קרנים וזרועו כזרועי אדם וכולו חלול מבפנים ונית
בו שבעה בתים קטנים בא' היו מקריבין לו המולת. בב' תורים ובני
יונה בג' רחל. בד' איל. בה' עגל. בו' שור. בז' תינוק או בן אדם.
עיין ב' פירושי' הם מלוקטים מדברי רז"ל בילקוט ירמיה עיי"ש:

ויש מי שהעתיק שהכוכבים הללו היו מכוונים לז' כוכבי לכת שצ"ם
חנכ"ל. לפי שכוונת' היתה לעבוד את השמש וכן בעל מנורת המאור
בסדר פנחס כלל ד' ח"א כתב שכוונת בלעם לבנות מספר שבעה מזבחות
היתה כנגד השבעה כוכבי לכת ע"כ. וכן הרב הטורה במ"ג פ' כ"ט
כתב ז"ל היו מקריבים לשמש אלהיהם הגדול שבעה טלאים ושבעה
עכברים וכו' עיי"ש:

ולענין עבודת המולך במחלוקת תנויא קילוח דר"א מלא היו שורפי'
את בניהם באש למולך ועבודתם היתה בהעברות באש לבד כדכתיב
לא תתן להעביר למולך. מעביר בנו ובתו באש. ור"א דהיו שורפי'
ממש את בניהם באש למולך דסדי הרמב"ם בפ"ג מהלכות עכו"ם
כתב וז"ל כיצד היו עושים מוליך אש גדולה ונוטל מקצת זרעו
למוסרו לכומרים עובדי האש ואותם הכומרים נותנין הבן לאביו
אחר שנמסר לידם להעבירו באש ברשותו ואבי הבן הוא שמעביר
את בנו באש ברשות הכומרים ומעבירו ברגליו מצד זה לצד אחר
בתוך השלהב' לא שהוא שורפו כדרך ששורפי' את בניהם ובנותיהם
באש לע"ז אחרת. אלא בהעברה בלבד עכ"ל. ובמורה ח"ג פרק ל"ז
כתב וז"ל פרסמו עובדי האש בזמנים ההם שכל מי שלא יעביר בנו
ובתו באש ימותו בניו. ואין ספק שמפני זאת ההרחקה ימהר כל אחד
לעשותו לרוב חמלתו ופחדתו על הבן לאמונתו המעגלה יקלותו ענין
מס שלא להעבירו על האש ע"כ ע"ש ועיין רד"ק בשרשי' סרם מלך ועיי"ם.
והבחיי בפ' אחרי מות כתב וז"ל על פ' ומזרעך לא תתן להעביר למולך.
ע"ז ששמ' מולך נתן העבור' הנה שהאב היה מעביר את בנו בין שתי
מדורות אש עד שישרף וימות. נסים דעתם כי בהעביר האב אחר
מבניו יתגלגל שאר הבנים ויחיו והוא יצליח בכל אשר יפנה עכ"ל.
והרמב"ן האריך על ענין זה בפרשת אחרי מות והביא דבריו בקיצור
וז"ל מעביר למולך רש"י פירש שמוסר בנו לכומרים והכומרים עושים
שתי

שתי מדורות גדולות ומעבירין הבן ברגליו בין שתי מדורות האש
אלא תתן זמן מסירתן לכומרים להעביר למולך ולא העברת האש ·
וזה לא יתכן מסדר אמרת בגמרא דמסקינן העבירו ברגל פטור · אלא
במשוורתא ופורייא ספלא מעבירו בתוך האש ממש וכו' וכת' עוד ז"ל
אבל הענין כך הוא שהאב עצמו הוא מוסרו לכומרים לאם שקוצם
וכן מכתב לא תתן למולך · ואולי הכומרי' עושין בו תנופה או הגשה
לפני המולך והם מחזירין אותו ליד האב · והאב היה מעבירו בלהב
האש וזהו מעביר בנו ובתו באש · וכך אמרו בירושלמי אינו חייב עד
שימסרנו לכומרי' וישלנו ויעבירנו כלומ' שישלנו משם ויעבירנו הוא ·
אבל לא היה שורפו · וגם כל זה כמראה בעיני מסברא ספמוקי' כי היה
חבן למאכולת אש סכתי' ולמ' וגם את בניהם העבירו באש לאכלה ·
וכתב עוד ז"ל סנראה שספקים שהמולך הוא הבעל שמכניס לפנן
מלכות וארונות · ואוכנה בעל פעור ובעל זבוב כי יקרא הבעל שם ·
ואהו מוכר כי אלהי פרוים דקוינה אדרמלך וענמלך הם המולך · כי
סכינוי כשם מלך · אבל היו מניחים נעבדים עבינו לאמר אדר בג' כבוד ·
ולפני מלמון קונה · נסתפה כמניחם מלך וסנא בתו מולך · ואם כאיתר
שהשקוצים הללו אינם המולך יתכן כי כעבור מות עבודתם בבנים
ובבנות לקיום באור כענין אקר במולך יסתמך כהם מנת מלך
וכעל · ואין עבודת' סנה כי המולך בהעברה זאהי פרוים בשריפה ·
ולבעל בשחיטה ושריפה בעולות ועיי"ם עכ"ל:

ולפע"ד נלפי דדכי אומר אני דמלך · מלכום · ובעל · ואדרמלך ·
וענמלך · וגם כל הבעלים אסר לסם סם לווי · כגון בעל צפון בעל
פעור · כולם אליל אחד סס · וכתב סאר"ל כל מתגליכת עליך אף כי
עושהב' היו מסתנות דור דור לפי סכעונותיו והגלגלותיו · ולפי המקומו'
והכהני' אמר כי' שאוסם את לב העם ומתעים את שכלם · אבל הכל
מולך לו עקום אחד כי כנונתם היתה לו השמש והוא נגבר ביסוד האש ·
ועבודת' היתה באש ואולי היונו יכולים לגמר דביתי משה לא היו צריכין
שורפים רק מעבירים את בניהם באש · ואחרי כן הגיעו אל תכלית
סטנעון לשרוף את בניהם באש · אלא דקרא כתיב כי גם את בניהם
ואת בנותיהם ישרפו באש לאלהיהם · ונגד אמר דוד על קדבר הזה
ויצמדו

ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים וישפכו דם נקי דם בניהם ובנותיהם אשר זבחו לעצבי כנען ותחנף הארץ בדמים. וזה ענרם דלא מיתן מרע"ה סתיעג כבר ע' תבלים התועבות הלז. אלא מכל לגמר דעבודת המולך וכן הע"ז לא היתה אלא להעביר הבנים בין האש מבלי שריפה לשעבד את עצם הבנים לע"ז. וזה היה אולי סיבה לכל. אכן האחרונים יותר בע"ז היו גם שורפי' את בניה' הראשוני' לע"ז. וגם שוחטי' ושורפי' אותם כפי הנראה להם לאבות ההמאות. וזה היה יתר הרשות בידם ולבד היו מראים יותר דבקותם. ודויקא נוי מסכתנו כי תועבת ה' אשר שנא עשו לאלהיהם כי גם את בניה' ואת בנותיה' ישרפו באש לאלהיהם. ואינו אומר כי באמר ה' שנא עבדת לאלהיהם היתה מגרם על אינו העבודה הזרה שלהם רק עשו לאלהיהם. וזה כמקריב עולות וכמו אמר ירמיה להקריב את בניהם עולות לבעל וגו' מתייעב הכל נק"ל:

מלכום סקין עמונים י"א המולך היה. ושכמוש ומלכום אחד הם - ואת מלכום מלך (ועיין מולך) ובזוהר פרשת ויקהל דף קצ"ג ע"א כתוב לאמר רבי יהודה ורבי חזקיה הוו אזלי באורחא אמר רבי חזקיה לרבי יהודה הא דכתיב ויקח דוד את עטרת מלכם מעל ראשו וגו' ותהי על ראש דוד ותנינן שיקוץ בני עמון מלכום הוה ודא איהו עטרת מלכום מ"ש ותהי על ראש דוד וכ"ש כתיב שקוץ דהא במלך טעון עממיא ע"ז כתיב אלהים אחרים. אלהי העמים. אל נכר. אל אחר. וכהאי אמר שקוץ חד. אמר ליה וכבל טעון עממיא ע"ז הכי קרי לון הקב"ה ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם. ומה דאמר ויקח את עטרת מלכם דאיהו מלכום הכי הוא ודאי שלא אתי הנתי על דלא אתגייר כדין איהו תבר לה לההיא עטרת דאיהו מלכום הכא דיוקנא דחקיק עלה וכנגם לה כדין איהו עבד לה היתר לאתהנאה מינה. נתנה על רישיה. ות"ח שקוץ בני עמון חד הוה במדרשא הכא חקיק על ההוא כתרא וכב"כ אקרי שקוץ זוהמא. ובפרשת משפטים דף ק"ז ע"ב ואותו הרגת בחרב בני עמון כתיב תמן ר"ל וכל חרב בני עמון התם חקיק כיה הוה עקים דיוקנא דדרקון. ואיהו ע"ז להון וכו"ל. ונכן י"א כי מלכי בני עמון עלבד מנתם היו נקראי' כמס. בחשו כדכתיב בקמפתו'

במקומו' נתראה כי נחש מלך בני עמון וכו' (ועיין מולך) וכבר אמרו מנפרי המיטולוגי'אה שעע"ז סקרונגלי'הא מציירין חויא עקימא בזנב ריוק הפה לרמוז מרכז השמש ויכלריו ומרוצתו (ועיין נחשתן) הרד"ק אף מנה מתרגם מלכם למנן מולך. ויונתן תרגם כמקומו עשרת מלכם בלילא דמלכיהון נת"ק:

מלכן או מלבן (עיין מולך):

מלכת השמים ירמיה ז' פי' בן חיה וכתה מלמן מלך ירנה מלכת כל עובדיה הינמכת בשמים. וי"א פסלה מחמרי האל"פ מבלילו אמר מלאכת השמים קלמן מלאכה. ונרנס כל צבא השמים. וכן פירם חבותיו בגרסת אחרי מות (ועיין ארדמלך ובעל):

מני (עיין גד):

מפלצת י"א פסל צורות מטונפר' מכל מיני ערות כמו פריא'פו *Priapo* פסל מעשים לפני דמות אסטר'טי *Astarte* הנוטות לי הירח. וי"א שהמפלצת אמר עשתה מעכה פסל דמות בעל פעור. וכן אחז"ל דשם מפליא ליצנות' וגו' וי"א פסל' דמות פריא'פו איל המטנף והזמה:

נבו (עיין בל):

נבחז כראם קסנקלא בערך לרבא שיעות פסיס דמות כלב. וכן כתב הירושלמי' בפרק כל הצלמים וכו' סם סימה הראש כלב נובח וכו' לא"ה פרש נבח (ואולי סוס וס בעל צפון) וסכלי יקר במלכים ב' י"ז כתב נבחז הוא בזי"ן. גם מפרי' בנו"ן נשמנת הוא. ומי' נבחז כלב נקוא הלה מורכבת מן נבח. וכן הוא. נבח שנובח. וזו ר"ל מראש שינוי. וי"א שבלמן בשדי ר"ל וילוג וקפיצה או מרוצה. ולכן מכרסים מהם השמש ואולי סוס לרמז כוכב מכוכבי השמים קנקלא כמו האסטרונו'מי קניקו"לא *Canicula* ונקר לפי מנפ' המיטולוגי'את הכלבים סם שולח מרקורי"או *Mercurio* והוא כוכב אחד מז' כוכבי לכת. וי"א סהוא אנו'ביו *Anubio* אמר בא מגלת הנובח בי' כלב תנובה וכו' הכוכב קנקלא קניקו"לא כנ"ל וצורתו כצורת כלב. וי"א דסיה מרקורי"או (ועיין כוכב)

נחשתן במלכים ב' י"ח ויקרא לו נחשתן תרגם יונתן' וכמו קרין ליה נחשתן מי' ישרא' פסל עובדים אותו היו קורין לו נחשתן '

נוס

נוס היה צורת נחש נקרא הנחש אשר עשה משה כאשר נעשית הסתכלו' לפני סתנכ נסיה כל הנשוך והביט אל נחש הנחושת וחי. לכן כמוף מלכות ישראל' ההיינו כימי חזקיה היו עובדים אותו לע"ז ועוד היה צורת ורקון (נקרא נחש) נעבד גם לבני עמון ועוד הגויים אשר סביבותיהם כהארו"ל בזהר (ועיין מלכום) וכן סנג רז"ל המנגא בלים נעליהם צורת חמה ולבנה או דרקון יוליכם לים המלח ו"מ נחשתן תרי מלגת נח"ש ת"ך. פי' תן רפואות נקרא רתמ אל ערנת השמש (ועיין בעל על הוספת הר"ן על נחשתן):

נסרוך סנהדרין פרק י"א סנחריב אשכח דפא דתיבותא דנח אמר היינו אלהא רבא דשיזביה לנח מטופנא. אמר אי אזיל ומצלח מקרב לקמן לתריך בנוהי קמך סיתג בנוהי וקטלוהו נסיינו דכתיב ויהי הוא משתחוה בית נסרוך אלהיו. נפירש רש"י נסרוך למין נסר. ו"א פהוא ברוטות נשר כהתהלפו' הסמ"ך עם השי"ן פסס מתנגא אל' ונכבר כתבו ספרי הירוגליפו"סו שהנשר היה אסס לנחש טוב. ונראה על דהגמר היה כן גם ציור נשר נוסו דאמר אי אזיל ומצלח וכו'. ו"א פהוא הבל האמר כוסעיסו והנשר הוא תחת ממשלת הבעל. נסוא להגרנת השמש וכבר כתב ר' סעדיה גאון כי הנשר לא ימות לעולם רק מלך עונות גלגל השמש ונשרף ונשדסן שלא חוזר להיות נשר נוסו סנתנב. תתחדם כנשר נעוריכי ע"כ:

נרגל אלמי בותאי עשו את נרגל בפר' ארבע מיתות מאי נוסו תרנגול ורד"ק פי' תרנגולת חבר. אונס כירושלמי פרק כל הצלמים אחרין לאנפי ננ' ריגליה ויעקב. וריגליה ריופא כמותי נכרכני ה' כגלגל ויברך ה' את בית המצרי כגלל יוסף וכו'. ונפי' סס קי"מ ריגליה ויעקב וכו' רמז לרגל תכורכת היו עושים דמות שני רגלי' היו מתכרכין בסבילם כדהייתי רואה מלבן וסמפוסער. ותודה אני על האמת סיגעתי עד הנה ולא מנאתי מי מסעיר מאומה על שני הרגלים. כמסם אומה ולמינן . אלא אוראפו"לו Orapollo היוני אשר כתב כי הקדמונים היו רומזים השמש כימי תקופת טבת עם שני רגלים קשורים יחד. אבל מה הענין הוא עם ריגליה ויעקב וריגליה ריופא. לא זכיתי לכוין. אכן התרנגול היה מציירין אותו תחת דמות אפו"לו Apollo נקרא השמש וכן

וכן גם תחת דמורת ירח יען סנה שבחין בין יום ובין לילה. נ"מ מהוה מלה מורכבת מב"ר ונ"ל. ונפש"ב"ר גלוי"ה נוגה השמש. נע"מ נר ההולכת סביב סביב נוגה גל כמו גלגל והנה גלגל השמש. נלקיים דברי בירושלמי נכלל לגמר דולת רגל לפעמים רגנה לגמר מזל טוב. הן הבאות המזל טוב. הן מזער המזל טוב כאמר פי' רד"ק בשרשים מרת רגל. ע"ע ניברך ה' אותך לרגלי דלסנן בני אדם הנה מגלים לגמר רגל טיבה למלגני. נכבר אמרו רז"ל על פס' כדק יקראהו לרגלו אמר הקב"ה לאברהם עלי דשתיך דקלי צדק במערב אנה מנקימנה ליה במורח הס"ד כדק יקראהו לרגלו פי' לסזל טוב שלו. נכבר אמר יעקב ללבן ויברך ה' אותך לרגלי גנס לבן אמר לו נחשתי ויברכני ה' בגללך. וכן כתיב ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף. ונגע דאמר הירושלמי ריגליה נכ' פי' היתה צורה רגנות אל מזל טוב של יעקב ונגל יוסף אמר נתברכו בגללם האנשים ההם נאנלי מלת נר רגנות ליעקב המתפלל לשמש בחלום יוסף דכתיב והנה השמש. ומלת גל רגנות ליוסף שלמון גילוי כאמר נקרא צפנת פענח נד"ל.

סוכות בנות איתא בגמ' הרבא ויתנת עלי כיא תרנגולת ורש"י כתב ה"ג עובדין לדמות תרנגולת ובלשנם קורין לסוכות בנות תרנגולת. ובירושלמי אמרו תרנגולת ואפרוחיה ופי' שם היפה מראה כוזה דבלשנם סוכות רגנם לגמר תרנגולת בנות ירכה בגיה נהם האפרוחי'. ונגנד פי' הכלי יקר סוכות שלמון שבוי נגה דתרנגול' נכן ארשב"ל כפמלכתי לקן בשריא היא קורין לבלס נע"פי ולתרנגול שבוי ני"א מלה היא אליל אלא בסת האליל ונגנה שלמון סוכה (נגס מבנות) (נעיין סכות).

סכות מלככם ועמנם ס' כתב רד"ק בסגרם סבת פי' ר' יונה בלגת קיבגל עבודת סלככם ולמפר שהיה סיבות סם האלוה אמר היו עוכרים מ"כ נכתב איה סימקיק בנימוקין אגלי היה עמי כצורת תנור הנקרא בלשון אשכנו סבו"ת ונגה הכמנגף בלשון בני אדם ובלע"ז המגאל. נאמרי אמר יבית לנג מאז היו עברים בלשון אשכנז מגדה לפירושו. אהנם י"מ סכות לשון סכך ומלככם שלשון מלך. ונפותרים כך ונשאתם את סוכת מולך אהיכם. ונגה בקירוב דעת ר' יונה הנ"ל. נלבי אומר

לו וסכות ומוכות בנות וגם איל אחר · נסהיא תרנגולת נסיתם לרינון הירח· והאפרוחים לרינוו הכוכבים הקטנים אלא היו רנונים ל סבות תותיות· נרעתם גם אל חשמש לסבה ראשונה:

ענל אמר עשו בצלותם ממצרים וענלי חוחב על ירכעם היו מגרה על דמותו· ודוד אמר בתבנית שור אוכל עשב· נ"א מהום אליל מצרים הנקרא בשם איזו"רי *Iside* נ"א כשם אחוזי"רי *Osiride* נמוא השמש· נ"א ססים ואליל הנקרא אפי"ם *Apis* נסוא אשר אחרי כן נקרא אווזי"רי נאף מה איננו כי אם רשמש וכן סקרימנים לרינוו רשמש היו עגמים ומורה ראש שור עם הקרנים להורות קרני השמש· נח"ק:

עטלף לחפור פרות ולעטלפים ומעיה כ'רש"י פיר' לחפור פרות צלמי ע"א בדמות חפור פרות מהם מיני שרצים מלפ"א בלע"ז · וכן עטלפים ומיני שרצים נכת"י לטעוותא ולצלמניא והראב"ע כתב חפור פרות לפ"ד מהיה מלה אח' חפרפרות נהוא מס עוף יעוף בלילה בעטלף ונחביא עצמו ביום במקום סתר· נ"א מהוא עוף שאוכל הפירות בלילה· נכבר כתבו מנחרי הירונלימי"מי מהיו אותם סקרימנים מכחושים בלבב העופות אל בלב חשרצים האלו נלכן היו עוכרים אותם כלו היו ניחושי הירח אשר הם תחת ממשלתו יען אותם ינהגים כי אם בלילה נאינם יכולים לראות את השמש נהרב חמורה בת"ב פ' כ"פ כתב מהיו מקריבים לשמש אלהיהם הגדול שבעה עטלפים וו' עכברים וו' שרצים אחרים עכ"ל· נאגלי ברבנת היתים עמו צורות אל חשרצים לרמוז אל השמש ע"כ:

ענמלך לפי הגמרא היה דמות סוס ועגמלך פי' דעני ליה למאריה בקרבא· גלפי הירושלמי ענמלך פמיוני נפי' חש ויפה מראה פי' ענמלך שענ לפלכים· מהוא מאכל על הענות פיסט"ני מהוא ימן א"נ הנקרא פרנ"ץ והקדמונים היו רנונים עם זה חעוף מנוף הזמה · נ"מ ענמלך· מלך חעוגה למתפללים לפניו· ושאדרמלך וענמלך ומולך ומלכם אחד הם גלפי דברי הגאון ר"ת מהכיא הכחיו ענמלך דמות טוס (נעיין אדרמלך):

עשתורות י"א מהיא ונע"רי *Venere* אשר נקראת גם בשם אסתר"טי *Astarte*

Astarte נקראת סנקר׳ ג״כ דרצ׳יטו ואטירג״טא Derceto e Atergata אמר הנביא למכלי תחת תרן. ויהיה לפי זה הדעת עשתורת ותרן א׳. נמבואים קנת ראיה מהכמ׳ שכתוב במנחות ל״ה נמצאו כלים (עי׳ כלי שאול) בית עשתורות נראה לפי דעת זה הכוכב נוגה. וי״א שהיה יונו״ני Giunone נראה הירח. ונגד י״א שהיה הלבנה נמלת עשתורת שהיה כמדיקין מן עש״תת אורו״ת. וזה נותנים שגם כי שמש בלשון בשוה אסתהר וכן אם הראש אמר כי זהו באיוב תרגומו אין אחמי אסתהר וכו׳ וכוכבים אסתהרות נראה אסתהרותי בסתלפנת ה״א בע״ז אל לכך מכן דבי ר״ח קורין לאפין עייניך ולעייניך אפיך ובהתחלפות הסמ״ך בשי״ן שהם מוצא אחת וכן במ״ק דמגילה אחז״ל תרגום שמה נא״ס קורין לה אסתהר. ובירמי׳ שם ירח פי׳ זה כלבני. ומאסתהרות באה מלת עשתורת. וי״א שעשתורות לפעמי׳ היה דמות זכר ולפעמים דמות נקבה. וגם עשתרות קרנים י״א כי שהיה ששה נקרא כך לפי שהיה שם היכל בנוי ללבנה וקרנים הן הם קרני הלבנה כשהיא במילואת. וי״א שהיה מתחלתו אלוה של מצריים לרמוז על השמש כשנכנס במזל טלה. וכן הציוני כתב בפ׳ אחרי מות עשתורות דמות כבש. וג״כ רד״ק עשתורת צלמים עשוי׳ כצורת צאן נקבות. והכלי יקר פי׳ כי צלמי העשתורות הם דמות צאן מושפעות מהע״ז שהיה כבעל ממש:

פעור (עיין בעל פעור):

צפון (עיין בעל צפון):

רמון אמר המלכים גבי נעמן י״א שהיה רום נפ״רם ונשא. וגם השמש. וי״א שהיה סטור׳נו Saturno שהיה למעלה מהאחרים נקרא שבתאי. ועוד שריסון וכיון אחד הם (עיין כיון):

שעירים י״א שכל החיות והבהמות מגדלי שער כגון כלבים ותתולים ושלאים וכדומם כלן נקראין בלשון שעירים. אולם אז״ל פ״פ ושעירים ירקדו שם שהם השדים. נגם כדמות השעירים. ואמר רב יוסף לדידי חזי לי ונגנה כתרנא וכו׳. וכן כסורת ח״ג כרך מ״ג כתוב וכן היו כתות מן הצאב״ה עובדים לשדים והיו מקטרים להם ומוכג בצורת העזים ולכן קוראים לשדים שעירים. ואין ספק כי הקדמונים

עע״ז

עע"ז בדעותיהם הכוזבות בהפכם א' לאות צורף ולא פנים הלך הלכה
כאפלות נרמזו הדגמזו' נרמזו רמזי הרמזו'. ד"מ עשו צורות מה לרמוז
השמש. ואח"כ צורה אחרת לרמוז הצורה ההיא. ונגד צורה אחרת
לרמוז השניה נערכו כמו כן הגוונים עד לאין מספר נככה עפ"י צירי
מארים לרמוז השמש בסבבם כאותו מזל ועבדו גם המזל ההוא.
ונגד אח"כ ציירו ועבדו צורה אחרת רמז' המזל ההוא עד מספר סוף
לא ידעו היוונים אפילו השמש לאלוה (אכן לא כדבר כאלו האלילים
כלל יען הם חוץ לגדרנו) ולכן אחרי עבודת המזל מאדים עבדו גם
השעירים והעזים מן הבהמות אשר הם תחת מזל זה עם השדים
כאשר כתב מהר"ר ציוני בפי' על התורה ז"ל ונחלקו פ' מאדים ענ'
השדים הנקראים שעירים וכלפון חז"ל מזיקים וגו' והכי אתה ביזמן
הכופרים שקטרו לבעלים ועשתרות בום האדם שהוא יותר מקובל
בעיני השדים מדם אחר עכ"ל. וזהו דכתיב יזבחו לשדים לא אלוה
אלהים לא ידעום חדשים מקרוב באו לא שערום אבותיכם לפי
שעבודת השדים היתה האחרונה על אותו הזמן ודוד קרא בננת ויזבחו
את בניהם ואת בנותיהם לשדים וישפכו דם נקי וגו' ותחנף הארץ
בדמים. ולכן אסור לשחוט על הכלי דהוינו כענין שיהא הדם יורד
לתוכו משום דמיחזי כמקריב הדם לשדים אשר הם בחלק מאדים
והקרבן הרצוי להם הוא הדם. וגם הרמב"ם כתב שם במקום הנ"ל
ידע כי הדם היה טמא מאד בעיני אנשי הצאב"ה ועכ"ז היו אוכלים
אותו מפני שהיו חושבי' שהוא מזון השדים. וכשאכל אותו מי שאכלו
כבר השתתף עם השדי' ויבואו ויודיעוהו העתידות וגו' והיו גם קצת
אנשים וגו' נפשו שוחטים בהמה ומקבלי' את הדם בכלי או בחפירה
ואוכלין בשר השחוטה ההיא סביב הדם. והיו מדמים במעשה
ההוא שהשדים יאכלו הדם אשר הוא מזונם והם יאכלו הבשר. ובזה
תקום ביניהם האהבה והאחוה והריעות להם בעבור שאכלו כולם
על שלחן אחד ובמושב אחד ויבואו להם בחלום להגיד העתידות
עכ"ל. והנך רואה בעיניך תכלית התיעוב הזה הירד מטה מטה עד
אשר כדו מלבם אליל אחר חשולם על זנות הנשים (ועיין נר).
תופת (עיין בעל):

תמוז מבכות את התמוז יחזקאל ח׳ י״ד. וי״א שהיא האליל הנקרא בלשון
לאטין ארוני״ם Adonis וי״א שהיה בן מלך ונפשי היהודי׳ היו מסבבין
ועוברין את צלמו ומקטרין לפניו לפי שהיה יפה עינים וטוב רואי.
ונסבנו לפי זה קופי״דו Cupido איל החשק. וי״א שהוא הנקרא בא״קו
Bacco ונצריך לכתוב בא״כו בכ״ך ותוא הלשון בכורה וגם תעלת
סבכות. וי״א שהיה מתחלתו שקוץ מצרים עכשו בוכורת על אביותו
איש זמן נעשה אחר כך שוחקים ושמחים על מציאותו. ונפל זה הענין
אל השמש כי בימות הגשמים אינו נראה כ״כ ובימות הקיץ הנה הוא
כחתן יוצא מחופתו. ומותו כדמות אדם ונחש כרוך על ראשו כמו
להורות על מרוצת השמש. וי״א כי התמוז בלשון׳ בשורי דומה לנער אדם
תמים. וזהו הבן מלך שאמרנו למעלה. והרמב״ם בספרו המכונה המורה
חלק ג׳ פרק כ״ט כתב זה לשונו ובספר ההוא של העבודה הנבטית
ספר על איש מנביאי עבודה׳ זרה שמו תמוז קרא מלך לעבוד השבעה
כוכבי לכת והי״ב מזלות והרגו המלך ההוא הרג משונה. עבר
שליל מותו התקבצו הצלמי׳ מקצות הארץ אל ההיכל אשר בבבל יסודר
לצלם הזהב הגדול אשר הוא צלם השמש והיה הצלם ההוא תלוי בין
השמים והארץ ונפל באמצע ההיכל והצלמים כלם סביבו והתחילו
לקונן על תמוז ולהגיד מה שקרהו והצלמים כלם בוכים ומתאוננים
כל הלילה. ובעלות השחר עפו הצלמים ושבו להיכלם בכנפות
הארץ. והיה זה מנהג מתמיד בתחלת יום מחדש תמוז יקוננו ויבכו על
תמוז ויספידו עליו נשים בני האדם. והתבונן נראה איך היו דעות בני
אדם בזמנים ההם. וענין תמוז זה קדמון מאד בצאב״ה. ומזה תתעורר
על ענין הצאב״ה עכ״ל. ותהיה מלת מבכות אף שהוא מבנין הכבד
פעל׳ עומד כמו רחל מבכה על בניה. גם מפרשי׳ תמוז שורף לפני פסיל
שורפים את בניהם לכבוד העבודה זרה ונהיו בוכים שם על אבידת
בניהם. גם אומרים שהיה צלם עליו עופרת בראשו ונתנו עצים אש
מאחריו והעופרת נמס ויוצא מן העינים ונראה שהוא בוכה ולפ״ז
מבכות פעל יוצא. גם מפרשים התמוז שם חיה דתרגום ופגשו ציים
את איים ויער עד דתמוזין בתחונין. ונרבו הנוסחאות כתוב דתמוזין
בשני ווי״ן וכן עיקר. ויהיה שם מיהות תמוז שלה דומה אל השמש
נאלצ׳

ואולי שם חדש התמוז נקרא על שמו לפי שבחודש תמוז הוא בגבורתו ותקופתו:

תרפים נתחבטו בו גדולי עולם חדשים גם ישנים. ולכן ראיתי להביא את דבריהם על סגלה הזאת ולבסוף אביא כמו זנב לאריות. ואבחר אף אני חלקי:

יש אומרים כי נקראים כך. לפי שמדבר פסה מגידים העתידות היו סטגלים כנד לווז חלאים ומקרים רעים. ולפי זה יהיה פירוש תרף מלשון תרופה:

ורלב"ג כתב בפנחס' י"ז על ענין מיכה שמשך לבו אל הנער הלוי שיהיה לו לכהן בביתו לסגל דהעתידות באמצעות הפסל והתרפים היה משתמש בכן להתבודד רוח הדמיוני מכין אשר הכוחות לא שהפסל והתרפים ידברו חלילה. ועם כל זה הנה התרפים ודברו און על הרוב כי אין כח בקסם להודעת העתידות באמת כמו שביארתי בספר מלחמות ח' עד כאן לשונו:

ונסתפקתי איך לא הביא כנת סרה המופלא מנשה בן ישראל בספר נשמת חיים במאמר השלישי פרק י"ז

ויש אומרים שהקדמונים עובדי עבודות זרות היו עושים דמות מתי זקניהם והיו מניחים אותם בביתם חדר לפנים מחדר ועושים שם דמות קבריהם ומניחים שם שני צלמים זה לראשו וזה למטה ולפי זה היו התרפים דמות אדם והיה כתמונת דמות הכרובים. וזאת נתפשט ביניהם לעבדם לאלוהות ולקסום קסם מהם להבין העתידות:

ויש אומרי' שהם מגידי העתידות נקראו בלשונו' אורקו"לים *Oracolis* גם אומרים שמלת תרפים רצונו לומר אלילים ולא יותר. גם אומרים שהם אותם אשר נקראים טליסמאנ"י *Talismani* והם דמות כוכבים ומזלות והרף בלשון אשורי רוצה לומר שואל ומבקש. (גם אומרים גם כן שהעבודה זרה שטמן יעקב תחת האלה אשר עם שכם היו התרפים אשר לקחה רחל מאביה). (גם אומרי' שאולי היה נקרא שמם תרפים).

והרמב"ן בפרשת ויצא כתב גם כן לשונו אומר כי כל התרפים לא היו נעבדים כי איך תקנה עבודה זרה בבית אדוננו וכו'. נסקרים

עם

עם שאומר שהם כלים לקבל השפעת ניקיום כהם לדעת עתידות ׳ ופסלים נגזרת מלשון רסת ירים׳ גרפים אחם גרפים׳ נקראו להם רפים לרעננו בהם כי דבורם כמו נבואה רסה תבנה כתב נתכוב לעתים רחוקות׳ במו שאמרו כי התרפים דברו און׳ נכסה יעמו אותם קטגי אסנת להם לאלהים׳ ולא יפללו בשם הנכבר ולא יתפללו אליו רק כל מעשיהם בקסמים אשר יגידו להם התרפים וכתוב והאיש מיכה לו בית אלהים׳ ויעש אפוד ותרפים׳ וגם כתוב שאל מה באלהים ׳ עדעה התצליח ודרכנו׳ כי בתרפים היו שואלים עכ״ל:

הרד״ק כפירושו׳ ז״ל כתב וזה לשונו וענין התרפים יש אומרים כי הוא כלי נחשת העשוי לדעת חלקי השעות וישפטו בהם ע״ד המזלות גהם חוברי שמים:

ויש אומרים כי יש מה בחכמי המזלות לעשות צורה בשעות ידועות ותדבר הצורה ההיא׳ כי כנס כתוב כי התרפים דברו און׳ וכנס אין זה ספכנן ראיה כי תנה לומר בעל תרפים:

והרב רבי אברהם בן עזרא כתב כי הקדנו אלין כי התרפים הם על צורות בן אדם נהיה עשוים לקבל כח העליונים והעד שהתרפים כן׳ דהתרפים ששמה מיכל בת שאול במטה עד שחשבו שומרי חכית שהיה דוד:

והרב אלין בעל מקור חיים וזה לשונו נדע כי תולדת התרפים היה לקבל כח עליונים והיו עושים כל אחד ואחד צורה ידועה לירד כח עליונת בצורה׳ וגם כן החכמים שאומרים כי צורתם צורת אדם עשוים לקבל כח עליונים נגע בבינת השמש בבית נשיאותו׳ נסלא בתשעה עשר מעלות׳ ויהיה יום ראשון ותצליח לעיני המלכים נבקשת השררה והמעלה והצלחת הממון שלא יסור מן הבירת ואיסתו תהיה מוטלת על הבריות לעשות חפצו:

והרב דוד בן ביל״א כתב בו כתוב בספר הטלסמאות שצורת אחל דבוק עם עטארד ויהיה יום ד׳ שעה יום כוכב בפנם שלישית שהיא שעת זוחל׳ ויבים אליה ספם שלישית שהיא ספם אתבת׳ ועם הלבנה ויהיה מאדים שוקף שחמשם לא יביט בפקום והרבוק ונוגה באחת היתרות מקרבי בכחו הגדול והשמש עמהם ולפניהם

מכס ששית או שלישית· ובשעת דבוק הכוכבים בצורה הזאת תתיך אותו מהברת שתרצה בדמות איש יפה יפיה הצורה מורכבת והם מצלחת בסעלה ובכבוד ותגיד העתידות· ולפי זה נקראו תרפים מלשון רעלהו להרופה· והם מדברי׳און· לפי שהם סבת שיפנה האדם מן ההצלחה האמיתית ויפתה אחר ההצלחה המדומה· כי על כן נאסרה כל עבודת בלתי לה׳ לבדו· ולעולם החכם הוא לא היתה מונעת טוב מבעליו ואמר יעיד על זה סוד הכרובים והתפלל יתכונן ע״כ - רחמנא ליצלן מהאי דעתא ומהאי סהדותא עכ״ל המקור חיי׳ זלה״ה :

והציוני כתב על התרפים זה לשונו מצאתי במגילת סתרים לוקחין בכור אדם אחד ושוחטין אותו והותכין את ראשו ומולחין אותו במלח ובבשמים הידועים וכותבין על ציץ של זהב שם טומאת ומניחין תחת לשונו ומשימין אותו בקיר או בחלון אחר מחומת העיר ומפריזין עליו פרוות (ס״א ומפריסין עליו פרוסות) ושתי נרות דולקין לפניו· ואז מדבר כאשר והתרפים דברו און· ורחל גנבתם כדי שלא יאמרו שיעקב ברח· גם אומרים שנקראו תרפים ענין שמורפין אותם במקום תורפה והוא ענין א׳ עכ״ל:

וביוצא בזה כתוב בפר״א הגדול פרק ל״ו זה לשונו מה הן התרפים שוחטין אדם בכור ומוליקין את ראשו ומולחים אותו במלח ובשמן וכותבים על ציץ של זהב שם רוח טומאה ומניחין אותו תחת לשונו ונותנים אותו בקיר ומדליקין נרות לפניו ומשתחוים לו· והוא מדבר עמהם· ומנין שהתרפים מדברים שנאמר כי התרפים דברו און עד כאן לשונו לעניננו:

והרד״ק בשרש תרף כתב זה לשונו הם צלמים יראו בהם העתידות ופי׳ ואין אפוד ותרפים כמו שנאמר אין זבח ואין מצבה· אין זבח לה׳ ואין מצבה לעבודה זרה ואין אפוד לה׳ ותרפים לעבודה זרה· וי״ת ולית אפודא ומחוי נסחר תרפים מתרגם צלמניא עכ״ל:

ויש שעושים תרפים צורה מעורבת מכמה צורות של מיני בהמות וחיות ועופות ראש מזה ורגל מזה אבר מזה ואבר מזה:

ובספר הזוהר פרשת ויצא יעקב כתוב זה לשונו מאן תרפים אלין תרפים אלו עבודה זרה הוה ואמאי אקרי תרפים בגין דנאי הוה· כמה

דתנינן

דתרגום במקום התרף· ותר"ג דעבודה זרה הם דכתיב למה גנבת את אלהי· אמר רבי ירודה לא אתעבדו תרפים אלא בשעתי ידיען נאמפי לאיקרת תרפי' בגין דבמשו וארתי ירא כד"א ועתת ירף ידיך· אומנא כד עביד ליה ההיא דידע רגעי נמעתי קאים עלי' ואמר הפתא תרפי נהפתא עביד· גלא תפכח עבידתא דאומנתיך מינך אלא קיא· ואיהו מליל תדיר ויהיב עימין בזמין לנכסיו דבר נפי· ורחל דחלת בגין דיהב עיטא לאבלפא ליה ליעקב· נבגין כוונתא דעבודה זרה פני לה תחותהא נלא יכיל למללא דהא כד איהו מתקנן למללא תכבדין ותרבטין קמי· הפתא מה כתיב ותמב עליהם דבד גנקבתא הוא נפגלהבין מגליון קא עבדין לנן עד לא ממללן· ובג"ב אתעכב לבן תלת יומין דלא ידע דערק יעקב עכ"ל:

אחר כל זה ראיתי בשו"ת ב"י מהר"ס פרובינצאלי על ענין זה וראיתי להעתיקה כאן מלה במלה נו"ל:

שאלה ילמדנו רבינו מה הוא פה תרפים ועניינם כי אם הם כאשר האומני· קמה עלינו מאד איך היו נמצאים בבית דוד המלך ע"ה כי כמלאה רחל גנבתם גלפם שמים כתכנונם לספרים אביה מעבודה זרה · נמה נדבר נמם כנעדק בורהע"ת?

תשובת התרפים היו מאלילי ארם ומואד לבן ליעקב עליהם למה גנבת את אלהי והיו על צורת אדם סכן סוכל ממה אותם במטה עם כביר העזים מראשותיו רנתה לגמר כר של עור עזים כדרך פנתנים תחת ראשי החולים לבל יחם בהם להאמין כהם שהיה דוד חולה שם · ויתנו גם עובדיהם סעל צורתם הנעשית בחומר ידוע ובעתים ידועים יחול רוחניות מדכוכבי' והמזלות עד ירגישו בפיתויהם שנים קול דממה דקה בעתידות אם טוב ואם רע· בפיהם א' יקבלו הרוחניות מהטובה שבהם ושלום יענו· ובשני יקבלות משכנגדם ורע יגידו· וכן תרגם יונתן ולית אפוד ותרפים ולית אפוד ומחוי כתרגמנו פל מגיד· נלוה כדרך האומרים בגלת אחשתרנים· נסבל השרשים סבללם ספגא מין גמלים בעלי שתי הטומרות נהנלם מורכבת מאחש תרין· כי אחש בלשון פרס סורת על גובת ורוממות כאחשורש ואחשדרפנים· כן תבים בהם זאת הנראת העלם לפי עיקר הנמתם· (אחרי כן) ונגד היום

קורין בלע"ז איטליאנו לצורות קטנות שהילדים משחקים בהם פו"פי Puppe בלנו"פ"ה פ"ה. ונמצא היו מצויים הצלמים שהם בלתי פלמי הצור' בבתי השרי' תרולי המעלה למוד בהם ולתקן עליה' המלבושים של אותם החשובים אין רק כנגד להשתמש כן בעצמם. סופר הכתוב שלקחה אותם מיכל בתחבולה הטוה כי היו גבוהים אותם בבית ואין זה בית מיחוש לאיסור כלל. כך נראה לי כנעיד משה כבמ"ר אברהם פרוכינצאלי ז"ל. כ"ז טבת ש"ל לפ"ק פה מנטובה:

והרב ר' עמנואל בר שלמה בפי' על התורה כ"י כתב וזה לשונו על פסוק ותגנוב רחל את התרפים אשר לאביה. יש אומרים כי התרפים הוא כלי מנחושת עשוי לדעת בו חלקי השעות. וגם אומרים כי היא צורה עשויה בשעות ידועות ותדבר. ונכון שהתרפים הם על צורת בן אדם סהרי מיכל בת שאול שמה אותם במטה והפכו שומרי הבית סהים דוד עכ"ל:

ועוד יש אומרי' שהתרפים הם האליל הנקרא די"אה סרפי"די Dea Serapide וששמם היה שרפים. ונכון את שמם לגנאי תרפים במקום שרפים מלשון תורפה. (ועיין בעל לעניין שמות הבעלים אם היו לגנאי אם לאו):

ומלבד זה מדקדקי האחרים אשר הבאתי למעלה בין לענין מיכל בין לענין קרא דכתיב ואין אפוד ותרפים צריך עוד לדקדק שבתרפים של לבן אשר היה עבוד' זרה פשוט מכנה אותם בלשון רבים כדכתיב והשימם בכר הגמל ותשב עליהם. וכן והתרפים דברו און בלשון רבים. ובתרפים של מיכל כתיב ותשם ותכס בלי כנוי לא ליחיד ולא לרבים ולבד כתיב ואת כביר העזים שמה מראשותיו וכמו לשון יחיד כמו ויקח את האבן אשר שם מראשותיו. וכלשון הזה דיגלת תרפים הוא לשון רבים והוא על משקל שרפים צלמים. ועוד צריך לדקדק מה דאמר ליה שמואל אל שאול במלחמת העמלקים כי חטאת קסם מרי ואון ותרפים הפצר וגו' ואם התרפים היו סגורי העתידות מרי הם נכללים בכלל הקסם ונמצא דמרי קרי ליה קסם והפצר קרי ליה און ותרפי'. ועוד יש לדקדק על פ' כי התרפי' דברו און ואיך יהיה זה אם היו צ"ז הא קאמ' דוד שם להם ולא יחרתו. ואיך התרפי' אם כן היו מדברים?
והנראה

והנראה לע"ד הוא שהתרפים היו דמות שני ילדים קטנים ואלו
אלו כמו שאמר רחל היתה יכולה להטמינם תחת כר הגמל. גם דמות
המזל התאומים. ונקראים תרפים במתרגמן ריגרי פוסי כדבר מהר"ם
פרובינצאלו. אחד לטובה ואחד לרעה גם הנקראים אחרי כן בפי
היונים קסטו"ר ופולו"קי *Castor e Polluce* והיו נעבדים לעבודה
זרה כאשר העיד הכתוב בדברי לבן שאמר ליעקב למה גנבת את
אלהי. ובדברי המדרש הקדוש בפרש' ויצא. ובפי הרבנן הסת אלוהות
הבות החתיו' אחרי השמש והירח. וכבר כתבו מספרי המיטולוגי' את
היו השני אחים הכוכבים לגלגל תאומים. והאחד ירד למטה והאחד
עלה לשמים. ועכל זה כפי הקדמונים הוא מגל גרמו הרגעו אל מזל
התאומים כפי דברי האסטרונומי' הם שני כוכבים וכשאחד נכנס
האחר יוצא. ונגד אמרו שהאחד הוא לסימן טוב והאחר לסימן רע.
גלידע בהם העתידות ואלו היו עניים בעתני ויען ובחכמת הקסם
והניחוש. וא"כ התרפי' היו עבוד' זרה גם המזל תאומים עם הקסם
מחובר ונמשך ממה שאף מגולם הנעשה לתקן עלת דמולבושים של
מלכים נקרא גם הוא בלשון תרפים. אף כי לא היה אלא אחר נוסד
דכתיב במיכל ניסה מראשותיו. ועוד יהא לנו הפשט של דברי שמואל
שאמר לשאול כי המרי הוא כחטא הקסם שאינה עבוד' זרה גמורה.
אבל וההפצרות כמרי הוא בעבודה זרה גמורה שנקראת און כמו
לעגלות בית און יגורו שהוא במק' א'. ולא די שהוא און אלא ותרפים
ממש שהם עבודה זרה וקסם מחובר ושנו כפול ומכופל. ונסיכגר
שיהא יקסם היה הקול הנפתע מביניהם ונתנה כלא יוצא מהם ולא היה
יוצא מפיהם ממש כי לא היו מניעים את פיהם ושפתים. ורק יוצא
מתוכם בלי בטוי שפתים כאשר אמר ישעיהו דרשו אל האובות וגו'
המצפצפים והמהגים ואלת צפצוף הוא הקול היוצא מן הפה מבלתי
הנער' שפתים והגרון. והנה הוא הקול היוצא מן הפה מבלי בטוי
כדכתיב והגה מפיו יצא. ועיין בשרשים שרש הגה. ולכן אמר דוד
פה להם ולא ידברו ואינם חורגים ובריהם בפיהם ממש. וכן
והניון היוצא מהם אינו מכח הנעת גרונם רק קול היוצא אל האויר
מרוח שקר וקסם. וזהו ולא יהגו בגרונם. ונקרא הכתוב כי התרפים

זכרו און דבר כלמון עובדיהם אשר אומרים ושואלים זה לזה אם זכרו התרפים אבל אינו אומר כי התרפים דברו און בפיהם· אי כונו מכל נותר דקרא דכתיב פה להם ולא ידברו ולא יהגו בגרונם פירוש מצד עצמם פה להם ולא ידברו· אלא מצד דקסם התרפים דברו ות"ק:

והרשב"ם בפירושו על התורה כתב על פסוק וגנב אותו בתרם נכי שוטים היו אלא היו יודעים שעגל זה שנולד הי' לא יעלום ממצרי'· אלא כל עובדי עבודה זרה יודעים שאלהינו ברא העולם· אך בזה היו טועים שהתרפים יש בהן רוח טומאה כמו הנביאים שיש בהם רוח הקודש· וסבורים שהעגל שיש מדבר ברוח הטומאה באלו היה מדבר ברוח הקודש של מעלה· ולכך היו אומרים אלה אלהיך ישראל וגו' כלומר רוח הקודש יש בו כאלו רוח הקודש הולך לפנינו· ולכן לבן אמר על התרפים למה גנבת את אלהי· ולגנבות בו את ישראל יתן בו רוח הטומאה על ידי מכשפות להכחיש פמליא של מעלה· ולהגיד מולדות לדעת אם יהיו תמים לה' אלהים עד כאן· וכיוצא בזה כתב גם בעל ספר מנחת יהודה ועיי"ש:

ולפי דברי הזהר אשר כתוב שם דכר ונוקבא אולי בדי להפליא הטומאות בתרפים אל לכן היו דכר ונוקבא לסנסף רוח זנונים על רוח סטרא אחרא אף כי כוונתם היתה אל התאומים כאשר אמרנו· או אף כאשר כתבו הירוגליפי"ם ששני ראשין אחד זכר ואח' נקבה דבוקים זה בזה היה מורה על הוצלחות ושים דעתם הבהבת כי כאותו בית אשר בין הצורות האלה לא יאונה אליהם כל און ות"ק:
תרתק בפרק ארבע מיתות א"ל והעיים וגו' תרתק צורת חמור· ולכן פירש הירושלמי בב' כל הכלמים גם אומרים שלעונים היו קורין לחמור הרתק· וכבר כתבו ספרי המיטולוגי' את היות זובחים החמור לאפו"לו· ואולי היו מציירין אותו בזאת הצורה לרמוז הזבחים אשר היו זובחים לפניו ואולי שיש דעתם להיות לעולם לפני אלהיהם זכר הזבחי' אשר מקריבים אין לחצילם מן המקרי' כדעתם הכהנות· גם אומרים ששרשו רה"ק ונלפון בשדי רנכס לנקר קרון· או עגלת· נזהו השמש שתוגה בקרון:

ובכן

ובכן נשלם מה שיכלתי לבאר בעזר הצור ישועתו על שמות
האלילים הנכללים בספרי הקדש ארבעה ועשרים. מלקט מהמנים אשר
לקחתי מספתי בעטרים אחרי הבוטרי״ם. מפי סופרים ומפי ספרים.
ככגל אל האמיתי גלהדר גאונה מורה צדק ומגיד משרים. אשר צדקתו
לעולם תהיה וישועתו לדור דורים:

והשלמתיו פה ריגיו יע״א בסוף חדש ראשון שנת אתה **תקום**
תרחם ציון לפ״ק:

והשלם מלאכת הדפוס פה ריגיו יע״א בחמישי בשבת יום ר״ח
תמוז שנת ואתה **על במותימו** תדרך לפ״ק:

Errata

Errata					Corrige
Pag. ב	*fac.* 2.	*lin.* 19.	גמליד חנן	*Leg.*	נתליד חנן
ב	2.	26.	פרמית		בריפית
לג	1.	5.	ותמישים		וחמשים
לו	2.	21.	בר מיני		בבר מיני
לט	2.	12.	פקול		סכום